

306.874

๑๑๑๑

๕ ๕

การศึกษาเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายายกับผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน
ในตำบลสาวะถี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

ปริญญานิพนธ์

ของ

จงกล เกษตุ่ม

26 ส.ค. 2542

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย

ตุลาคม 2541

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๑๑๑๑

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปฏิญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

..... ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กल्या ตันติผลาชีวะ)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิรัช วรรณรัตน์)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กल्या ตันติผลาชีวะ)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิรัช วรรณรัตน์)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภูณโณนันทพงษ์)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปฏิญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

วันที่ 30 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2541

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษดา
ตันติผลาชีวะ รองศาสตราจารย์ ดร.วิรัช วรรณรัตน์ ประธานและกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์
ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำ และกระตุ้นสนับสนุนให้กำลังใจมาโดยตลอดทุกขั้นตอนของการทำ
ปริญญานิพนธ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา และกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ และ
ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญนันตพงษ์ ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์
กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติมที่ได้กรุณาให้คำแนะนำอย่างดียิ่ง

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์อุดม บัวศรี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉันทนา
ภาคบังกษ อาจารย์รัศมี ตันเจริญ อาจารย์ศรีสมวงศ์ วรรณศิลป์ อาจารย์อุบล เวียงสมุทร
ที่ได้กรุณาตรวจแก้ไขและให้คำแนะนำเกี่ยวกับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์สาขาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสาธมิตร ขอขอบพระคุณ คุณพ่อบุญเกิด คุณแม่กฤษณา เกษตุ้ม คุณชัยยศ คามิ
คุณพนิตศรี ศรีเชื้อ คุณเทียมใจ พิงพ่วงศ์ คุณสายทิพย์ ศรีแก้วทุม ที่ได้ให้กำลังใจและ
ความช่วยเหลือในการทำปริญญานิพนธ์แก่ผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา

ขอขอบคุณ คุณไพรินทร์ เจ็กมา คุณกนกกร เกษตุ้ม คุณพัชรี เกษตุ้ม ที่ให้ความ
ช่วยเหลือเป็นผู้ช่วยผู้วิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูล ขอขอบคุณผู้ปกครองเด็กปฐมวัยรุ่นพี่ย่าตายาย
และผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน ในตำบลสาวะถี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ที่ได้ให้ความสะดวก
และความร่วมมือในการสัมภาษณ์ และขอขอบคุณเพื่อน ๆ น้อง ๆ นิสิตวิชาเอกการศึกษาปฐมวัย
ที่ได้ให้กำลังใจด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์ที่พึงมีจากการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอบพระคุณเป็นเครื่องบูชา
แด่พระคุณบิดา มารดา ครูอาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ให้การศึกษาอบรมแก่ผู้วิจัย ตลอดจนผู้ที่มีส่วน
เกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัย จนทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้
สำเร็จลุล่วงด้วยดี

จงกล เกษตุ้ม

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	5
ความสำคัญของการวิจัย	6
ขอบเขตของการวิจัย	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
สมมติฐานในการวิจัย	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย	9
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสังคมวัฒนธรรมอีสาน และจังหวัดขอนแก่น	41
กรอบความคิดของการวิจัย	57
3 วิธีดำเนินการวิจัย	58
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	59
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	62
วิธีการดำเนินการรวบรวมข้อมูล	65
การจัดกระทำกับข้อมูล	66
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	67
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	70
ข้อตกลงเกี่ยวกับการวิเคราะห์และการแปลผล	70
ผลการวิจัย	70

5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ	76
ความมุ่งหมายของการวิจัย	76
สมมติฐานในการวิจัย	76
วิธีดำเนินการวิจัย	77
สรุปผลการวิจัย	79
อภิปรายผล	79
ข้อสังเกตที่ได้จากผลการวิจัย	84
ข้อเสนอแนะ	88
 บรรณานุกรม	 91
 ภาคผนวก	 101
 ประวัติย่อของผู้วิจัย	 148

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	จำนวนครอบครัวที่มีเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 6 ปี ในตำบลสาวะถี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น	59
2	จำนวนกลุ่มตัวอย่างจําแนกตามหมู่บ้าน	61
3	สํานาภาพของกลุ่มตัวอย่าง	71
4	สํานาการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองร้านยาตายายและผู้ปกครอง ร้านปัจจุบัน	72
5	การเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองร้านยาตายาย และผู้ปกครองร้านปัจจุบัน	73
6	การเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองร้านยาตายาย จําแนกตามเพศ	74
7	การเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองร้านปัจจุบัน จําแนกตามเพศ	75

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1 กรอบความคิด (Conceptual Framework) ของการวิจัย	57
--	----

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่า การที่สังคมจะมีคุณภาพหรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับคุณภาพของประชากรเป็นสำคัญ และการสร้างคุณภาพของประชากรควรเริ่มต้นสร้างตั้งแต่วัยเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงปฐมวัย คืออายุระหว่าง 0 - 6 ปี การอบรมเลี้ยงดูที่ถูกต้องเหมาะสม และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เด็กได้รับจะมีอิทธิพลต่อการวางรากฐานการพัฒนาทั้งทางร่างกาย อารมณ์ - จิตใจ สังคม และสติปัญญาของเด็ก (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช. 2539 : 10 - 11) ประสบการณ์ในวัยเด็กจะมีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพเมื่อโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งช่วงอายุที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาบุคลิกภาพอย่างยิ่ง คือ ช่วงอายุในวัยเด็กเล็ก หากเด็กไม่ได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอในขั้นใดก็จะเกิดอาการชะงัก (Fixation) และมีผลทำให้เกิดพฤติกรรมถดถอย (Regression) เกิดความคับข้องใจ มีปัญหาต่อการพัฒนาของเด็ก (Freud. 1949 : 24 - 29) โดยเฉพาะเด็กวัย 3 - 5 ปี เป็นวัยที่กำลังเรียนรู้สิ่งแวดล้อมรอบตัว หากสภาพแวดล้อมที่เด็กประสบอยู่ ช่วยสร้างเสริมให้เด็กเกิดความรู้สึกที่ดีเด็กจะเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง มีความคิดริเริ่ม ถ้าสิ่งแวดล้อมไม่เหมาะสม เด็กจะเกิดความคับข้องใจมองโลกในแง่ร้ายและขาดความเชื่อมั่นในตนเอง (Erikson. 1950 : 222) นอกจากพัฒนาการทางบุคลิกภาพและความเชื่อมั่นแล้ว ในด้านพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กปฐมวัย บลูม (Bloom) ได้ทำการวิจัยพบว่า สติปัญญาของเด็กจะพัฒนาถึงร้อยละ 50 เมื่ออายุ 4 ปี และจะเจริญถึงร้อยละ 75 เมื่ออายุ 6 ปี ซึ่งชี้ให้เห็นว่าสติปัญญาของเด็กวัยนี้ มีการพัฒนาในอัตราที่สูงสุด (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2536 : 5 ; อ้างอิงมาจาก Bloom. 1964 : 209 - 225) การสร้างเสริมการเรียนรู้ที่ดีที่ทำให้เด็กมีพัฒนาการทางสติปัญญา จึงเป็นสิ่งจำเป็นเพราะพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กปฐมวัยจะเป็นรากฐานให้แก่การพัฒนาสติปัญญาในระดับต่อไป (Piaget. 1962 : 235) ปฐมวัยจึงเป็นวัยที่สำคัญที่สุดสำหรับมนุษย์ที่จะวางรากฐานคุณภาพชีวิตเพื่อการพัฒนาเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต

การที่เด็กจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพและเป็นบุคคลที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมได้นั้น จำเป็นต้องได้รับการเอาใจใส่ดูแลให้สอดคล้องกับความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ได้แก่

อาหาร ที่อยู่อาศัย การพักผ่อน การบริการทางแพทย์ ตลอดจนความรักและความอบอุ่น ความปลอดภัย สิ่งเหล่านี้ ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในตอนแรกคือ พ่อ แม่ เพราะพ่อแม่เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการเลี้ยงดู (วราภรณ์ รักวิจัย. 2535 : 3) ซึ่งวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กของพ่อแม่จะมีผลต่อพฤติกรรมและความรู้สึกนึกคิดหรือจิตใจของเด็กทั้งในปัจจุบันและอนาคต (นิมาทองไทย. 2525 : 15 ; อ้างอิงมาจาก Mussen, Conger and Kagan. 1965 : 198) ครอบครัวจึงเป็นสถาบันแห่งแรกที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการเด็ก เพราะเป็นแหล่งปลูกฝังลักษณะนิสัยและก่อให้เกิดพื้นฐานบุคลิกภาพแก่เด็กตั้งแต่ทารกแรกเกิด รวมทั้งเป็นแหล่งถ่ายทอดพลังใจคุณธรรมและค่านิยมต่าง ๆ ของคนในสังคมให้แก่เด็ก (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2536 : 19) โดยในแต่ละครอบครัวก็จะมีวัฒนธรรมการดำรงชีวิตเฉพาะของตน การอบรมเลี้ยงดูจากพ่อแม่และประสบการณ์ที่เด็กได้รับจะเป็นปัจจัยกำหนดพฤติกรรมและบุคลิกภาพของบุคคล (วิณี ชิตเชิดวงศ์ และสมประสงค์ ประสงค์เงิน. 2530 : 1)

มีปัจจัยหลายปัจจัยที่มีผลต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กของพ่อแม่ โดยเฉพาะบริบททางสังคม ซึ่ง บุญถิ่น อัดถากร (ม.ป.ป. : 109) กล่าวว่า การพัฒนาทางเศรษฐกิจและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเกิดขึ้น เช่น คนชนบทอพยพเข้ามาอยู่ในเมืองมากขึ้น มีการเพิ่มประชากรขึ้นอย่างรวดเร็ว มีความก้าวหน้าในด้านการคมนาคมและการสื่อสาร เป็นต้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีผลกระทบกระเทือนถึงสภาพความเป็นอยู่ในครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดูเด็กทั้งสิ้น จากการศึกษาวิจัยของคณะกรรมการพัฒนาการศึกษาอบรมและเลี้ยงดูเด็ก (2535 : 10) พบว่า การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม ทำให้ลักษณะของครอบครัวเปลี่ยนแปลงไปทั้งในแง่ของขนาดและโครงสร้างของครอบครัว ตลอดจนพฤติกรรมภายในครอบครัว โดยเฉพาะสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่ทำให้พ่อแม่ผู้ปกครองต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดของครอบครัว ซึ่งมีส่วนทำให้พ่อแม่ไม่สามารถกระทำบทบาทที่ดีตามที่สังคมคาดหวังได้

สำหรับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ประกอบไปด้วยหลายประการ ซึ่ง เซียร์ส และคนอื่น ๆ (Sears and others. 1957 : 178) ได้ศึกษาพบว่า การอบรมเลี้ยงดูจะแปรผันไปตามเพศและอายุของเด็ก สถานภาพเศรษฐกิจและสังคมตลอดจนการศึกษาของพ่อแม่ เช่น พ่อแม่ที่มีระดับความรู้ต่ำ มักจะขาดความรู้ในการอบรมเลี้ยงดู ขาดการควบคุมพฤติกรรมอย่างเหมาะสม อันเป็นเหตุให้เด็กมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาได้ อีกทั้ง มุสเซน

(Mussen) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมเด็ก ทักษะคิดของพ่อแม่ โดยเฉพาะแบบแผนของครอบครัว และวิธีการอบรมเลี้ยงดู ตลอดจนพฤติกรรมของพ่อแม่ที่ปฏิบัติต่อเด็กมีส่วนเกี่ยวข้องกับพัฒนาการเด็กโดยตรงทั้งสิ้น (นิมา ทองไทย. 2525 : 15 ; อ้างอิงมาจาก Mussen. 1963) และจากการประมวลผลงานวิจัยในประเทศไทยเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กไทย พบว่า ลักษณะและโครงสร้างของครอบครัวมีส่วนสัมพันธ์กับรูปแบบในการอบรมเลี้ยงดูและลักษณะต่าง ๆ ของเด็ก (คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจเรื่องการเลี้ยงดูและอบรม. 2526 : 27 - 34) ส่วนยูเนสโก (UNESCO) ได้ชี้ให้เห็นว่า มีปัจจัยหลายปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อคุณภาพชีวิตและการอบรมเลี้ยงดูเด็กของพ่อแม่ เช่น อาหาร สุขภาพอนามัยและโภชนาการ การศึกษา สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรที่อยู่อาศัยและการตั้งถิ่นฐาน การมีงานทำ ค่านิยม ศาสนา จริยธรรม และกฎหมาย (กรณีการชี้แจงเจริณีย์. 2530 : 56 ; อ้างอิงมาจาก UNESCO. 1981 : 1) ซึ่งสอดคล้องกับข้อสรุปที่รวบรวมจากเอกสาร งานวิจัยทั้งในและต่างประเทศเกี่ยวกับตัวแปรที่มีอิทธิพลเกี่ยวข้องกับการที่พ่อแม่ผู้ปกครองจะมีการเลี้ยงดูเด็กได้เหมาะสมนั้น ได้แก่ ลักษณะโครงสร้างของครอบครัว สภาพการทำงานของมารดา สถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว ระดับการศึกษาของบิดามารดา อายุของมารดา จำนวนบุตรและลำดับที่เกิดของบุตร ตลอดจนความรู้ความเข้าใจของบิดามารดาในเรื่องพัฒนาการและแนวปฏิบัติที่ถูกต้องเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก (นันทา แทนธานี. 2534 : 2 - 3) นอกจากนี้ยังพบว่า วัฒนธรรมในการอบรมเลี้ยงดูของเด็กในแต่ละสังคมมีอิทธิพลต่อการสร้างเสริมบุคลิกภาพของเด็ก (สนิท สมัครการ. 2539 : 80)

จากเอกสารและผลการวิจัยจะเห็นว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการอบรมเลี้ยงดูซึ่งสืบเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมคือ ขนาดและลักษณะของครอบครัว รายได้ของครอบครัว การศึกษาของบิดามารดา ความเชื่อ ทักษะคิด วัฒนธรรมในการอบรมเลี้ยงดู ตลอดจนวิธีการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งพ่อแม่ก็จะมีปัจจัยดังกล่าวที่แตกต่างกันไปอันเป็นผลให้พฤติกรรมหรือบุคลิกภาพของเด็กแตกต่างกันไปด้วย

ตำบลสาวะถี เป็นตำบลหนึ่งในจังหวัดขอนแก่น ซึ่งประชาชนมีวิถีชีวิตและความเป็นอยู่โดยทั่วไปเช่นเดียวกับชาวชนบทของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย กล่าวคือ ประกอบอาชีพการเกษตรเป็นหลัก เช่น ทำไร่ ทำนา ปลูกพืช และเลี้ยงสัตว์ ลักษณะสังคมส่วนใหญ่เป็นสังคมชนบท มีครอบครัวขนาดใหญ่หรือครอบครัวขยาย ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัวและหมู่บ้านมีความผูกพันกันมาก มีขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมที่ดีงามและปฏิบัติ

สื่อทอดต่อกันมามากมายตั้งแต่การกิน การนอน การเกิด การตาย การเชื่อโชคลาง ผีสา่ง เทวดา เป็นต้น (ปรานี วงศ์ยะรา, 2540 : 1 - 9) อีกทั้งมีภาษาและวรรณกรรมทั้งภาษาพูดและภาษาเขียนในรูปแบบต่าง ๆ ตลอดจามีความรู้ความสามารถในการคิดประดิษฐ์ปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น ฝ้าย เลี้ยงไหม กรอไหม ทอผ้า ตัดผ้าด้วยครกกระเดื่อง มีการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมระบบหมู่บ้าน แต่ละหมู่บ้านมีสาธารณสถานที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน เช่น ศาลา กลางบ้าน หนองน้ำ ป่าไม้ มีการอ้างสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นกฎและกติกามีข้อห้ามที่เรียกว่า คะลา เป็นแนวปฏิบัติทั้งส่วนบุคคลและส่วนรวม (คัทธมาน คนโค, 2539 : คัทธา) ในอดีตก่อนมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ พบว่าตำบลสาวะถี มีสภาพเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมแบบพึ่งตนเอง พึ่งธรรมชาติและสิ่งเหนือธรรมชาติ มีการแลกเปลี่ยนค้าขายกับชุมชนอื่นและเมืองน้อยมาก เพราะชุมชนพึ่งตนเองได้เป็นส่วนใหญ่และการคมนาคมไม่สะดวก และหลังจากมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาตินั้น พบว่า มีการเพิ่มขึ้นของประชากร ซึ่งมีผลทำให้มีการเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างของครอบครัวเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น จำนวนครัวเรือนที่ทำอาชีพเกษตรกรรมลดลง มีการพัฒนาระบบคมนาคมและระบบข้อมูลข่าวสารของรัฐ ทำให้มีการค้าขายระหว่างหมู่บ้านกับเมืองมากขึ้น ชาวบ้านมีการศึกษามากขึ้น สุขภาพอนามัยดีขึ้น ชาวบ้านออกไปทำงานต่างจังหวัดต่างภาคมากขึ้น ชุมชนมีความทันสมัยมากขึ้น โดยเฉพาะเครื่องอำนวยความสะดวกและความสุขในครัวเรือน นอกจากนี้ยังพบว่า มีการพึ่งพาญาติพี่น้องลดลง การใช้เวลากับบุตรหลานลดลง มีการถกเถียงกับผู้อาวุโสมากขึ้น (สุวิทย์ ธีรสาส์วัต และชอบ ดีสวนโคก, 2536 : 156 - 162)

ปัจจุบัน ตำบลสาวะถีกำลังได้รับการยกฐานะ เป็นกิ่งอำเภอร่วมกับตำบลสำราญ เพราะมีคุณลักษณะและคุณสมบัติด้านประชากรและ เศรษฐกิจที่เหมาะสมตามเกณฑ์ของทางราชการกำหนด ในขณะที่เดียวกันสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปของตำบลสาวะถี คือ วิถีชีวิตของประชาชน จากการสังเกตของผู้วิจัยในฐานะที่เป็นคนในท้องถิ่น พบว่า ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพหลักคือเกษตรกรรมและยังมีการประกอบอาชีพเสริม เช่น ค้าขาย รับจ้างในโรงงานเย็บผ้าและโรงงานแหวน เป็นพนักงานของศูนย์การค้าหรือบริษัทต่าง ๆ ในตัวจังหวัด เป็นลูกจ้างประจำในหน่วยงานของมหาวิทยาลัยขอนแก่น มีการประกอบธุรกิจส่วนตัวจพากร้านซ่อมรถจักรยานยนต์ ร้านซ่อมอุปกรณ์ไฟฟ้า ร้านเสริมสวยและโรงสีข้าว เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบว่าการคมนาคมสู่ชุมชนอื่นหรือตัวจังหวัดสะดวกมากขึ้น มีสาธารณูปโภคจพากร ไฟฟ้า น้ำประปา และโทรศัพท์ สำหรับเรื่องการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยนั้น พบว่า มีการส่งบุตรหลานเข้าสู่โรงเรียนในหมู่บ้านและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

จากผลการวิจัยของสมน อมรวิวัฒน์ และคณะ (2532 : 143 - 274) ที่ได้สรุปสาระสำคัญของกรอบเลี้ยงดูเด็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เกี่ยวกับการพัฒนาการทางด้านต่าง ๆ ของเด็ก พบว่า การอบรมเลี้ยงดูเด็กด้านร่างกายนั้นในเรื่องการสร้างสุขนิสัยที่ดีด้านความสะอาดพ่อแม่ผู้ปกครองเด็กยังไม่ให้ความสำคัญมากนัก ส่วนการอบรมเลี้ยงดูเด็กด้านอารมณ์ เด็กจะมีกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นโดยได้รับการสอนและการเสนอแนะจากพ่อแม่ทีละน้อย ๆ สำหรับการอบรมเลี้ยงดูเด็กด้านคุณธรรมจริยธรรมนั้นจะมีการจัดสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ที่ทำให้เด็กเกิดการรับรู้ เช่น มีหิ้งพระไว้กราบไหว้บูชา มีพิธีกรรมต่าง ๆ ภายในบ้านและในวัด และการอบรมเลี้ยงดูเด็กด้านสติปัญญานั้นพบว่า สิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก มีอิทธิพลช่วยกระตุ้นให้เกิดการสังเกต ชักถาม เปรียบเทียบ คิดจำแนก และคิดหาเหตุผล ผู้ใหญ่มักส่งเสริมความสนใจในการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งลักษณะการอบรมเลี้ยงดูเด็กดังกล่าวผู้วิจัยได้อภิปรายไว้ว่า บุคคลที่อยู่แวดล้อมในชีวิตประจำวันของเด็กได้มีส่วนส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็ก และเด็กมีการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เช่น ดิน ทราย แม่น้ำ ลำคลอง ไร่นา ต้นไม้ สัตว์เลี้ยง บ้านและบริเวณบ้าน อีกทั้งวิถีทางวัฒนธรรมของชาวบ้านก็ยังมียู่มาก โดยจะเป็นสิ่งที่ส่งเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กและผลกระทบต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ซึ่งลักษณะนี้จะมีความคล้ายคลึงกับลักษณะการอบรมเลี้ยงดูเด็กในตำบลสาวะถี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ที่ผู้วิจัยพบ แต่จากภาวะการเปลี่ยนแปลงทางสังคมดังที่กล่าวมาแล้วนั้นจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาว่า การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยในตำบลสาวะถี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จะเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่ อย่างไร โดยการศึกษาจากบุคคล 2 รุ่นอายุ คือ ผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายาย และผู้ปกครองปัจจุบัน ทั้งนี้เพราะเชื่อว่าบุคคลทั้ง 2 รุ่น มีประสบการณ์การอบรมเลี้ยงดูเด็กในสภาพสังคมที่ต่างกัน

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายาย และผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน ในตำบลสาวะถี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายาย และผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน
3. เพื่อเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองเพศชาย และเพศหญิง ในผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายาย และผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน

ความสำคัญของการวิจัย

จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จะทำให้ได้ข้อมูลตามสภาพที่เป็นอยู่จริง เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กในตำบลสาวะถี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ที่ช่วยให้ผู้สนใจเกิดความเข้าใจ ลักษณะและวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยในท้องถิ่นอีสานเพิ่มมากขึ้น จากอดีตกับปัจจุบัน ที่มีภาวะการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของตำบล มองเห็นประเด็น จุดเด่น จุดด้อย และ ปัญหาของการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครอง 2 รุ่นอายุ จากผลการวิจัยและข้อค้นพบวิธีการเลี้ยงดูจากอดีตที่ตีมาเป็นข้อปรับปรุงหรือส่งเสริมในปัจจุบันและอนาคตได้ นอกจากนี้ผลวิจัยนี้จะนำไปใช้ในการพัฒนางานเกี่ยวกับ

1. การให้การศึกษาแก่ผู้ปกครอง จากผลการวิจัยจะเป็นแนวทางในการวางแผน การให้การศึกษาแก่ผู้ปกครอง และเป็นข้อมูลสำหรับการศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยให้เหมาะสมยิ่งขึ้น และตรงตามสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่ปรากฏ
2. การศึกษาปฐมวัย จากผลการวิจัยจะเป็นแนวทางสำหรับครูและผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัยในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่สร้างลักษณะการเป็นคนไทย และความเหมาะสมกับท้องถิ่น โดยให้สอดคล้องกับวิธีการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครอง
3. การศึกษาและวิจัย จากผลการวิจัยจะทำให้ได้ข้อมูลเบื้องต้นในการศึกษาวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนไทย การพัฒนาการศึกษาสำหรับคนไทยและการอบรมเลี้ยงดูเด็กตามวิถีชีวิตไทย

ขอบเขตของการวิจัย

1. การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ในการวิจัยครั้งนี้ศึกษาการอบรมเลี้ยงดู 5 ด้าน คือ การอบรมเลี้ยงดูด้านร่างกาย การอบรมเลี้ยงดูด้านอารมณ์ การอบรมเลี้ยงดูด้านสังคม การอบรมเลี้ยงดูด้านสติปัญญา และการอบรมเลี้ยงดูด้านจริยธรรม
2. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นผู้ปกครองเด็กปฐมวัยในตำบลสาวะถี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 2 รุ่นอายุ คือ รุ่นปู่ย่าตายาย และผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน ซึ่งมีบุตรอยู่ในช่วงอายุ 3 - 6 ปี จำนวน 800 ครอบครัว

3. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ เป็นผู้ปกครองเด็กปฐมวัยในตำบลสาวะถี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 2 รุ่นอายุ คือ รุ่นปู่ย่าตายาย และผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน ซึ่งมีบุตรอยู่ในช่วงอายุ 3 - 6 ปี จำนวน 200 ครอบครัว ๆ ละ 2 รุ่น ๆ ละ 1 คน รวม 400 คน

4. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ

1. รุ่นอายุ ได้แก่ ผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายาย และผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน
2. เพศของผู้ปกครอง จำแนกเป็นเพศชายและเพศหญิงของผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายาย และผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน

ตัวแปรตาม คือการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม ด้านสติปัญญา และด้านจริยธรรม

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การอบรมเลี้ยงดูเด็ก หมายถึง การปฏิบัติของผู้ปกครองในการดูแลเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย อบรมสั่งสอนเด็ก เป็นตัวอย่างแก่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก ตลอดจน สื่อ กิจกรรมและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์ด้วย ในการศึกษาครั้งนี้ ได้จำแนกการอบรมเลี้ยงดูเด็กออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่

1.1 การอบรมเลี้ยงดูด้านร่างกาย หมายถึง การปฏิบัติของผู้ปกครองในการเอาใจใส่ดูแลและปฏิบัติต่อการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย เกี่ยวกับอาหารและโภชนาการ การดูแลสุขภาพนิสัย การรักษาสุขภาพ และการป้องกันอุบัติเหตุ

1.2 การอบรมเลี้ยงดูด้านอารมณ์ หมายถึง การปฏิบัติของผู้ปกครองในการกระตุ้นหรือส่งเสริมให้เด็กรู้จักการควบคุมพฤติกรรม การแสดงออกทางวาจา ท่าทาง และการอดทน

1.3 การอบรมเลี้ยงดูด้านสังคม หมายถึง การปฏิบัติของผู้ปกครองในการกระตุ้นหรือส่งเสริมให้เด็กรู้จักการช่วยเหลือตนเอง การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การให้ความร่วมมือการมีวินัย ต่อตนเองและสังคม

1.4 การอบรมเลี้ยงดูด้านสติปัญญา หมายถึง การปฏิบัติของผู้ปกครองในการกระตุ้นหรือส่งเสริมความสามารถของเด็กด้วยการสนทนาโต้ตอบ สอบถาม จัดหา สื่อ และกิจกรรมเพื่อให้เด็กรู้จักการสังเกต การใช้ภาษา การคิดแก้ปัญหา และการคิดสร้างสรรค์

1.5 การอบรมเลี้ยงดูด้านจริยธรรม หมายถึง การปฏิบัติของผู้ปกครองในการกระตุ้นหรือส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เด็กโดยการเป็นตัวอย่าง หรือการชี้แจงเกี่ยวกับการมีเมตตากรุณา ความซื่อสัตย์และความรับผิดชอบ

2. ผู้ปกครอง หมายถึง ผู้ทำหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กในครอบครัวที่มีบุตรอายุ 3 - 6 ปี ในตำบลสาวะถี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ในการวิจัยครั้งนี้ กำหนดผู้ปกครองเป็น 2 รุ่น ดังนี้

2.1 ผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายาย หมายถึง ปู่ย่าตายาย ของเด็กอายุ 3 - 6 ปี ซึ่งมีฐานะเป็นบิดามารดาและเกี่ยวข้องโดยสายสัมพันธ์กับผู้ปกครองรุ่นปัจจุบันโดยตรง

2.2 ผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน หมายถึง ผู้ที่มีบุตรอยู่ในช่วงอายุ 3 - 6 ปี ซึ่งทำหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กในฐานะบิดามารดาของเด็ก และเกี่ยวข้องโดยเป็นบุตรของผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายาย

3. สภาพการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย หมายถึง ระดับของการปฏิบัติที่ผู้ปกครองใช้เพื่อการดูแลเด็กในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และจริยธรรม โดยจำแนกเป็น 5 ระดับ คือ ดีมาก ดี ปานกลาง พอใช้ และควรแก้ไข ที่ประเมินได้จากแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

สมมติฐานในการวิจัย

1. สภาพการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายาย และผู้ปกครองรุ่นปัจจุบันในตำบลสาวะถี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น มีระดับใกล้เคียงกัน

2. ผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายาย และผู้ปกครองรุ่นปัจจุบันในตำบลสาวะถี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น มีการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยแตกต่างกัน

3. ผู้ปกครองเพศชายและเพศหญิงในรุ่นปู่ย่าตายาย และรุ่นปัจจุบันในตำบลสาวะถี อำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น มีการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยแตกต่างกัน

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับดังต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย
 - 1.1 ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู
 - 1.2 ความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่มีต่อเด็กปฐมวัย
 - 1.3 บทบาทของพ่อแม่ในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก
 - 1.4 การอบรมเลี้ยงดูและเสริมพัฒนาการเด็ก
 - 1.4.1 การอบรมเลี้ยงดูด้านร่างกาย
 - 1.4.2 การอบรมเลี้ยงดูด้านอารมณ์
 - 1.4.3 การอบรมเลี้ยงดูด้านสังคม
 - 1.4.4 การอบรมเลี้ยงดูด้านสติปัญญา
 - 1.4.5 การอบรมเลี้ยงดูด้านจริยธรรม
 - 1.5 องค์ประกอบที่มีผลต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็ก
 - 1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสังคมวัฒนธรรมอีสานและจังหวัดขอนแก่น
 - 2.1 สังคมวัฒนธรรมอีสานและจังหวัดขอนแก่น
 - 2.2 พฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามสังคมวัฒนธรรมอีสาน
 - 2.3 การเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมและผลกระทบต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็ก
 - 2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กและสังคมวัฒนธรรม

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย

นักจิตวิทยาเชื่อว่า ความแตกต่างของเด็กนั้นนอกจากพันธุกรรมแล้วยังเกิดจากการอบรมเลี้ยงดูที่ต่างกันในช่วงวัยเด็ก ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อการปลูกฝังลักษณะนิสัย ที่จะติดตัวเด็กไปตลอดชีวิต ดังนั้นบิดามารดาหรือผู้ปกครอง จึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กมากที่สุด เพื่อความชัดเจนในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ดังต่อไปนี้

1.1 ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู

มีผู้ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูไว้ดังนี้

รุจิระ สุภรณ์ไพบูลย์ (2531 : 51) ได้อธิบายโดยแบ่งความหมายของการอบรมและเลี้ยงดูไว้ดังนี้

การอบรม หมายถึง การปลูกฝังให้เด็กมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เช่น มีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย พึ่งตนเองได้ มีนิสัยประหยัดและอดออม มีความซื่อสัตย์ มีจิตใจเมตตา กรุณา เป็นต้น

การเลี้ยงดู หมายถึง การให้ความเอาใจใส่ดูแลเด็กในด้านต่าง ๆ ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 ด้าน คือ

1. การฝึกให้เด็กรับประทานอาหารตามหลักโภชนาการ เช่น รู้จักรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย รับประทานอาหารเป็นเวลา

2. การฝึกให้เด็กมีสุขนิสัย เป็นผู้มีอนามัยดี เช่น รู้จักรักษาความสะอาดของตนเอง รู้จักป้องกันโรค รู้จักเวลาในการขับถ่าย และรวมถึงการฝึกให้เด็กมีลักษณะนิสัยที่ดีด้วย เช่น เป็นคนร่าเริงแจ่มใส รักษาความสะอาดเรียบร้อยสวยงาม ขยัน ว่องไว ช่างสังเกต เป็นต้น

3. การฝึกให้เด็กมีนิสัยที่ดีในการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่น เช่น มีความเมตตา กรุณา รู้จักกาลเทศะ มีสัมมาคารวะ มีมารยาทดี เป็นต้น

สุนน อมรวิวัฒน์ และคนอื่น ๆ (2532 : 13) ได้ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูเด็กไว้ว่า การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง ลักษณะวิธีการต่าง ๆ ที่ผู้เลี้ยงดูเด็กใช้ในการเลี้ยงดูเด็กเอาใจใส่ดูแลเด็ก อบรมสั่งสอนและการมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก รวมทั้งการปฏิบัติตัวของผู้เลี้ยงดูเด็ก ความคิดเห็นของผู้ใหญ่เกี่ยวกับเด็ก ตลอดจนสื่อ กิจกรรม และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์ด้วย

นันทา แพนธานี (2534 : 27) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่ผู้ใหญ่ในครอบครัวซึ่งประกอบไปด้วยบิดามารดา หรือบุคคลอื่น ๆ ปฏิบัติต่อเด็กเพื่อตอบสนองความต้องการที่จำเป็นของเด็กทั้งทางร่างกายและจิตใจ เพื่อให้เด็กมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี นอกจากนี้ ยังให้การแนะนำสั่งสอนให้เด็กมีพฤติกรรมที่เหมาะสม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2536 : 3) ได้ให้คำจำกัดความของวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กไว้ว่า วิธีปฏิบัติต่อเด็กของพ่อแม่ และผู้เลี้ยงดูเด็ก ได้แก่ การให้อาหารการดูแลด้านสุขภาพอนามัย การพบแพทย์ การให้ภูมิคุ้มกันโรค การป้องกันการเจ็บป่วย การบริบาลเมื่อเจ็บป่วย การจัดหาของเล่นที่เหมาะสม และการป้องกันอุบัติเหตุอันอาจเกิดขึ้นกับเด็ก

จากแนวคิดของบุคคลดังกล่าว สรุปได้ว่า การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองเด็กปฏิบัติต่อเด็กโดยวิธีการต่าง ๆ อันเป็นการตอบสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ทั้งในด้าน อาหาร ที่อยู่อาศัย การพักผ่อน ตลอดจนความรักความอบอุ่น ความปลอดภัยในชีวิต รวมทั้งการฝึกให้เด็กมีพฤติกรรมของระเบียบวินัยที่พึงประสงค์

1.2 ความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่มีต่อเด็กปฐมวัย

นักจิตวิทยาหลายท่านได้เน้นถึงความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูเด็กของพ่อแม่ว่ามีผลต่ออุปนิสัยภาพและพัฒนาการเด็ก ดังนี้คือ

เฮิร์ลอค (Hurlock, 1959 : 434) กล่าวถึงความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่มีต่อเด็กได้ว่า เด็กเล็กจะเลียนแบบอย่างของพฤติกรรมของบุคคลที่อยู่ในครอบครัว ซึ่งพ่อแม่จะเป็นตัวแบบที่สำคัญที่จะช่วยให้เด็กมีพฤติกรรมที่ถูกต้อง

มัสเซน (Mussen, 1963 : 193) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดู ในระยะต้นของชีวิต ควรมีพื้นฐานในการให้ความรักและความอบอุ่นเป็นสำคัญ และเมื่อเด็กโตขึ้นเขาจำเป็นต้องได้รับสิ่งแวดล้อม ที่จะสร้างเสริมพัฒนาการของเขาให้กว้างออกไป ซึ่งสภาพแวดล้อมเด็กและทัศนคติของพ่อแม่จะเข้ามามีอิทธิพลต่อเด็ก โดยเฉพาะแบบแผนของครอบครัวและวิธีการอบรมเลี้ยงดู รวมทั้งพฤติกรรมที่พ่อแม่ปฏิบัติต่อเด็กมีส่วนเกี่ยวข้องกับพัฒนาการของเด็กโดยตรงทั้งสิ้น การเรียนรู้ทางสังคมครั้งแรกของเด็กจะเกิดขึ้นที่บ้าน จากการที่เด็กได้มีสัมพันธ์กับสมาชิกภายในครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากผู้ที่เป็แม่ของเขา ดังนั้นวิชาการอบรมเลี้ยงดูทารกของแม่จึงมีผลต่อพฤติกรรม และความรู้สึกนึกคิดทางจิตใจของทารกทั้งในปัจจุบัน และในอนาคต

โฮสเลอร์ (Hostler, 1965 : 82 - 83) กล่าวถึงการเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่มีต่อลูกว่า หากเด็กคนใดไม่มีแม่ให้การอบรมเลี้ยงดู เด็กคนนั้นจะเจริญเติบโตได้ไม่เต็มที่ในด้านที่เกี่ยวกับอารมณ์ - สังคม และการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น เพราะแม่เป็นเสมือนผู้ก่อตั้ง

สิ่งเหล่านี้ให้แก่เด็กโดยเด็กจะได้รับการเรียนรู้ที่จะรักจากการพูดและการกระทำของแม่ ซึ่งถึงแม้ว่าเด็กขาดแม่จะมีความสำเร็จในตนเองเท่ากับเด็กอื่น ๆ ที่มีแม่อยู่ก็ตาม แต่แม่ย่อมเป็นสิ่งที่เด็กต้องการและสำคัญต่อพัฒนาการของเด็ก]

โบวเลย์ (Bowley. 1975 : 55) กล่าวถึง การเลียนแบบพฤติกรรมของเด็กวัยก่อนเรียน ว่ามีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมเลียนแบบพ่อแม่ แบบแผนของพ่อแม่จะกลายเป็นแบบแผนของเด็กในการแสวงหาเพื่อหาตัวเลียนแบบ รวมทั้งมาตรฐานและคุณค่าของพ่อแม่ก็จะกลายเป็นของเข้าด้วย

พุทธทาสภิกขุ (2514 : 490 - 491) กล่าวว่า ตามหลักพุทธศาสนาได้ยกย่องพ่อแม่ว่าเป็นพรหมของลูก เป็นอาจารย์คนแรกของลูก และเป็นอรหันต์ของลูก เพราะพ่อแม่เป็นผู้ที่ให้ชีวิต เป็นที่ให้กำเนิดลูกแก่ลูก มิใช่เพียงพ่อพันธุ์แม่พันธุ์เท่านั้น

พระราชสุทธีเวที (2518 : 15) กล่าวสรุปเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ว่า ในระเบียบปฏิบัติของชาวพุทธได้กำหนดให้พ่อแม่เป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำในการดำเนินชีวิตแก่ลูก พร้อมทั้งจะยกย่องสรรเสริญลูกผู้ทำดี และให้อภัยในความผิดพลาดของลูกในเมื่อลูกทำผิดแล้ว หากชาวพุทธได้ปฏิบัติเช่นนี้ เยาวชนของชาติก็จะเป็นเด็กดีไม่ก่อปัญหาแก่สังคม

อารี รังสีนันท์ (2524 : 167) กล่าวถึงความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูเด็กของพ่อแม่ไว้ว่า การที่เด็กจะเจริญเติบโตเป็นเด็กที่แข็งแรง มีสุขภาพอนามัยดี มีการปรับตัวกับเพื่อนฝูงได้ดี และมีความคิดสร้างสรรค์ในระดับสูง ก็เป็นผลที่ได้รับจากการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดานั่นเอง

ทีศนา แชนมณี และคณะ (2536 : 154) กล่าวว่า การที่เด็กปฐมวัยจะได้รับการพัฒนาให้เป็นผู้มีคุณสมบัติที่พึงประสงค์ และมีพัฒนาการอย่างเหมาะสมครบทุกด้าน เด็กจำเป็นต้องได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากผู้ใกล้ชิดอย่างถูกต้อง ซึ่งผู้ที่ใกล้ชิดและมีอิทธิพลต่อเด็กมากที่สุดคือพ่อแม่

จากข้อคิดเห็นและแนวคิดดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่มีความสำคัญต่อพัฒนาการทุกด้านของเด็ก เพราะพ่อแม่เป็นผู้ดูแลเอาใจใส่ตอบสนองความต้องการพื้นฐานของเด็กในด้านต่าง ๆ เพื่อให้เด็กเจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพ นอกจากนี้พ่อแม่ยังเป็นตัวแบบที่สำคัญที่จะช่วยให้เด็กมีพฤติกรรมที่เหมาะสม ฉะนั้นการเรียนรู้และประสบการณ์ที่เด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ตลอดด้วยต้นของชีวิต จึงมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพและพฤติกรรมของเด็กจนกระทั่งถึงวัยผู้ใหญ่

1.3 บทบาทของพ่อแม่ในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

การอบรมเลี้ยงดูเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่ง การอบรมเลี้ยงดูนั้นเป็นหน้าที่ของทุกคนในครอบครัว ไม่ใช่เป็นเรื่องของคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น พ่อ หรือแม่ และความรักของพ่อแม่เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาจริยธรรมในตัวเด็ก เด็กที่ได้รับการรัก ความอบอุ่นจะเกิดความพอใจและมีความสุข เมื่ออยู่ใกล้ชิดกับผู้เลี้ยงดู เด็กจะเลียนแบบผู้เลี้ยงดูโดยไม่รู้สีกตัว ถ้าเด็กต้องอยู่ห่างเหินจากผู้เลี้ยงดู ความว้าวุ่น ความวิตกกังวลจะเกิดขึ้น เด็กจะแก้ความรู้สึกนี้ได้โดยการแสดงการกระทำที่คล้ายคลึงกับผู้เลี้ยงดู จึงเกิดการเรียนแบบลักษณะต่าง ๆ ของผู้เลี้ยงดู (Sears and others. 1957 : 1 - 4, 372) ซึ่งมีผู้กล่าวถึงบทบาทของพ่อแม่ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กดังต่อไปนี้

โกรทเบิร์ก (Grotberg. 1979 : 211) กล่าวว่า บทบาทหน้าที่ของพ่อแม่โดยส่วนใหญ่ จะได้รับการกำหนดไว้และสั่งสอนให้ปฏิบัติสืบต่อกันมาดังนี้คือ

1. พ่อแม่ควรทำหน้าที่ดูแลและฝึกหัดเด็กเป็นระยะเวลานานตามวัยต่าง ๆ เช่น วัยทารก วัยเด็ก วัยรุ่น จนกว่าเด็กจะพึ่งตนเองได้ ในการดูแลเด็กนี้ นอกจากพ่อแม่จะให้ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม และที่อยู่อาศัยแก่เด็กแล้ว จะต้องคอยปกป้องอันตรายต่าง ๆ ให้แก่เด็กอีกด้วย ส่วนการฝึกหัดเด็กนั้น พ่อแม่จะทำหน้าที่เบื้องต้นในการฝึกหัดเด็กให้รู้จักมีความคิด และการกระทำที่เหมาะสม

2. พ่อแม่มีหน้าที่กำหนดให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก เพื่อที่จะจัดเตรียมให้เด็กมีความสามารถที่จะเป็นพ่อแม่ที่ดีในอนาคตได้ด้วย

3. พ่อแม่มีบทบาทที่จะต้องให้การศึกษาและส่งเสริมพัฒนาการแก่ลูกของตน และพ่อแม่ควรเข้าไปในกระบวนการในการเจริญเติบโตและพัฒนาการของลูก และมีส่วนรับผิดชอบลูกให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

สมเด็จพระญาณสังวร (2516 : 51) ได้สรุปเกี่ยวกับบทบาทของพ่อแม่ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กไว้ว่า การยกย่องให้เป็นพรหมของลูก แสดงให้เห็นว่าผู้เป็นพ่อเป็นแม่มีความสำคัญต่อลูก ในฐานะที่ต้องปกป้องคุ้มครองลูก ซึ่งคุณธรรมของผู้เป็นพรหม ได้แก่ พรหมวิหาร 4 ประกอบด้วย (1) ความเมตตา ความรักปรารถนาให้ลูกมีความสุข (2) ความกรุณา ความสงสารเมื่อลูกมีทุกข์ (3) มุทิตา ยกย่องยินดีและส่งเสริมให้กำลังใจลูกที่ประพฤติตนดี และ (4) อุเบกขา วางตนเป็นกลาง อบรมเลี้ยงดูลูกด้วยความยุติธรรม ซึ่งคุณธรรมเหล่านี้

ควรเป็นเสมือนจริยธรรมประจำของผู้ที่เป็นพ่อแม่ นอกจากนี้ ในหลักของทรวาธรรมและ
ทศธรรม ได้กำหนดให้เห็นถึงหน้าที่และบทบาทที่พ่อแม่ถึงปฏิบัติต่อลูกไว้ในทศก โดยกล่าวถึง
ปัจฉิมทศอันเป็นทศเบื้องหลัง ได้กำหนดแนวปฏิบัติซึ่งเกี่ยวข้องกับหน้าที่ที่พ่อแม่พึงปฏิบัติต่อบุตร
ห้าประการ คือ ห้ามลูกไม่ให้ห้าว ให้ลูกตั้งอยู่ในความดี สนับสนุนให้ลูกศึกษาศิลปวิทยา
หาสิ่งที่สมควรให้และมอบทรัพย์ให้ในสมัย

อารี รังสินธ์ (2524 : 165 - 117) กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของพ่อแม่
ควรเป็นดังนี้

1. การเลี้ยงดูลูกให้เจริญเติบโตในสังคม เด็กควรได้รับการเลี้ยงดูจาก
พ่อแม่ด้วยความรักความอบอุ่น การเลี้ยงดูเด็กให้เจริญเติบโตขึ้นในสังคมอย่างสมบูรณ์ ต้องให้
เด็กได้รับการตอบสนองความต้องการขั้นมูลฐานอย่างเพียงพอ ซึ่งได้แก่ การตอบสนองความ
ต้องการทางร่างกาย คือการให้อาหารตามหลักโภชนาการ การนอนหลับพักผ่อน การจัดหา
เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม การออกกำลังกาย การฝึกหัด การขับถ่าย และการป้องกันโรคและอุบัติเหตุ
และการตอบสนองความต้องการทางจิตวิทยา คือ ความรัก ความอบอุ่น การยอมรับว่าเด็ก คือ
ส่วนสำคัญของครอบครัว การเป็นอิสระ เป็นตัวของตัวเอง

2. การอบรมและการให้การศึกษาเบื้องต้นโดยตรง การอบรมให้เด็กรู้จัก
ระเบียบของสังคม ประเพณีและวัฒนธรรมเพื่อเด็กจะสามารถปรับตัวในสังคมได้ดี ซึ่งวิธีการ
ดังนี้ การปลูกฝังคุณลักษณะที่ดีให้แก่เด็ก คือ การมีสุขภาพอนามัยดี มีระเบียบวินัย มีชีวิตที่เรียบง่าย
มีความรับผิดชอบ สามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ดี และกล้าแสดงความคิดเห็น รู้จักการ
แก้ปัญหา การอบรมมารยาทของสังคม คือ การฝึกมารยาทในการปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับเวลา
สถานที่ และมารยาทในการรับประทานอาหาร และการปลูกฝังเจตนาดีที่ถูกต้องให้แก่บุตร
คือ ความรู้สึกนึกคิดของบิดามารดา ซึ่งมีอิทธิพลต่อการพัฒนาการด้านเจตคติของเด็ก

3. การส่งเสริมความสนใจของลูก โดยการจัดหาสื่อ วัสดุอุปกรณ์ที่ลูกมีความ
สนใจ เช่น อุปกรณ์ระบายสี วาดรูป ถ้าลูกสนใจทางด้านศิลปะ หนังสือนิทาน เครื่องเล่นที่
เหมาะสมพาไปทัศนศึกษา

4. การส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา ดังนี้คือ ส่งเสริมการคิดและการ
แก้ปัญหา ส่งเสริมการคิดและแก้ปัญหาต่าง ๆ ส่งเสริมให้มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความคิด
ริเริ่มสร้างสรรค์ มีโอกาสทำในสิ่งที่ตนสนใจ มีความรับผิดชอบในการทำงานต่าง ๆ รู้จักการ

สังเกต และสนใจสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว และส่งเสริมทักษะทางภาษาเพื่อให้ความรู้ที่จำเป็นที่จะเรียนรู้ทางภาษาต่อไป

5. การถ่ายทอดวัฒนธรรมทางสังคม โดยการส่งเสริม อบรมลูกให้เข้าใจใน ด้านวัฒนธรรมของชาติ ในการรักษายกย่องมรดกทางวัฒนธรรมและประเพณีของไทย เพื่อให้เด็ก ได้รู้จักคุณค่ามรดกวัฒนธรรมไทย

จากบทบาทและหน้าที่ของพ่อแม่ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สรุปได้ว่าพ่อแม่มีบทบาท ในการอบรมเลี้ยงดูลูกของตนเอง 2 บทบาท คือ บทบาทในการเลี้ยงดู เป็นบทบาทที่สนองความต้องการทางด้านร่างกายแก่ลูกของตน ในด้านการโภชนาการที่ดี มีที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม การรักษอนามัย การป้องกันโรค และการปกป้องภัยอันตรายต่าง ๆ ซึ่งบทบาทนี้จะมีผลทำให้เด็ก มีสุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์ และบทบาทในการสั่งสอนอบรม เป็นบทบาทที่พ่อแม่ทำหน้าที่เสมือนครูของ ลูก ในการให้ความรู้พื้นฐานซึ่งเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวัน การอบรมสั่งสอนด้าน จริยธรรม และการปฏิบัติตนของพ่อแม่ให้เป็นแบบอย่างที่ดีของลูก ซึ่งบทบาทนี้จะมีผลในการปลูกฝัง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้แก่เด็ก

1.4 การอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริม พัฒนาการเด็กตามลำดับดังต่อไปนี้

1.4.1 การอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย

1.4.1.1 พัฒนาการด้านร่างกาย

นักจิตวิทยาได้กล่าวถึงพัฒนาการด้านร่างกายเด็กปฐมวัย ไว้ดังนี้

กิเซล (Gesell. 1964 : 14) กล่าวว่า การเจริญเติบโตของเด็กจะแสดงออกเป็นพฤติกรรมด้านต่าง ๆ สำหรับพัฒนาการด้านร่างกายนั้น หมายถึง การที่เด็กแสดงความสามารถในการจัดกระทำกับวัสดุ เช่น การเล่นลูกบอล การขีดเขียน เด็กต้องใช้ความสามารถของการใช้สายตาและกล้ามเนื้อ ซึ่ง เป็นพฤติกรรมที่ต้องอาศัยการ เจริญเติบโตของระบบสมองและการเคลื่อนไหวประกอบกัน ลักษณะพัฒนาการที่สำคัญของเด็ก ในระยะนี้ก็คือการเปลี่ยนแปลงทางด้านการเคลื่อนไหวการทำงานของระบบประสาทกล้ามเนื้อ การพัฒนาความสามารถในการควบคุมร่างกาย บังคับส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย

น้อมฤดี จงพยุหะ และคนอื่น ๆ (2518 : 112)

ได้กล่าวถึง พัฒนาการด้านร่างกายของเด็กวัยนี้ตามระดับอายุคือ

อายุ 3 ขวบ เป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงค่อยเป็นค่อยไป กล้ามเนื้อแข็งแรงขึ้น ชอบทำกิจกรรมที่ต้องออกกำลังกล้ามเนื้อ เช่น กล้ามเนื้อ กล้ามเนื้อแขน ขา และเท้า เริ่มชอบออกกำลังกาย นั่งเล่นได้เป็นเวลานาน ๆ รู้จักใช้วัตถุที่มีสีในการเล่น ระบายสีเด็กมีการเติบโตทางระบบกล้ามเนื้อและระบบประสาทมากขึ้น สนใจต่อการเล่นที่ใช้มือ สามารถลากเส้นได้ดีขึ้น ไม่ยุ่งเหยิง สามารถวิ่งได้เร็วและเวลาวิ่ง เลี้ยวเป็นมุมได้ดีขึ้น สามารถหยุดได้ทันทีทันใด ขึ้นลงบันไดได้โดยไม่ต้องความช่วยเหลือ การประสานงานของ กล้ามเนื้อดีขึ้น

อายุ 4 ขวบ การเจริญทางร่างกายของเด็กวัย 4 ขวบ จะเห็นว่า การทรงตัวดีขึ้นมาก สามารถเดินบนกระดานแผ่นเดียวได้อย่างดี สามารถวิ่งก้าว ยาว ๆ ได้ กระโดดให้ลอยตัวสูงได้ ยืนเท้าเดียวได้นานหลายวินาที สามารถใส่กระดุม ถอดกระดุมและผูกเชือกกรองเท้าได้โดยง่าย สามารถใช้มีดตัดขึ้น หยิบวัตถุเล็ก ๆ ได้ พับกระดาษซ้อนกันสามทบได้ เขียนวงกลมได้ดีเมื่ออายุสามขวบ และเขียนจากซ้ายไปขวา แต่ยังเขียนรูปขมเปี้ยกบูน ตามแบบไม่ได้ แต่อย่างไรก็ตามเด็กสามารถเขียนเครื่องหมายกากบาท ได้ดี แสดงถึงการทำงานประสานกันระหว่างตากับกล้ามเนื้อมือแน่นดีขึ้น ดอกตะปูและหมุดได้ เขียนตามรอยโหล่งได้ เล่นดินเหนียว เช่น ม้วนดินทำเป็นลูกบอล บั๊นรูปเป็นก้อนต่าง ๆ ได้วัยนี้ สามารถแต่งตัว ล้างมือ แปรงฟันได้มากขึ้นถ้าหากได้รับการชมเชย

อายุ 5 ขวบ จะสามารถควบคุมการทำกิจกรรมของ ร่างกายได้ดีขึ้นมาก เช่น สามารถทรงตัวได้ดี เดินตามเส้นตรงได้ ชอบกระโดดเป็นฝ่าย ชอบช่วยแม่ อยู่หนึ่งได้นานขึ้น มือและตาทำงานประสานกันได้ดีแต่ยังไม่ละเอียด มีความแข็งแรง และมีพลังมาก แต่งตัวเองได้โดยไม่ต้องมีคนคอยช่วยเหลือ การเคลื่อนไหวร่างกายส่วนต่าง ๆ ประสานกันได้ดี จึงทำให้เด็กวัย 5 ขวบ สามารถใช้เครื่องมือต่าง ๆ เช่น แปรงสีฟัน หวี ในการแปรงฟัน หวีผม และล้างหน้าได้ดีกว่าเด็กวัย 4 ขวบ เด็กวัยนี้ฝึกพับกระดาษ ตัดกระดาษ และเล่นเกี่ยวกับการก่อสร้างได้ดี ใช้กรรไกรตัดกระดาษตามรูปได้ดี บั๊นดินน้ำมัน เย็บผ้าด้วย เข็มเล่มโต วาดเขียนด้วยดินสอและสีน้ำได้

อายุ 6 ขวบ เป็นวัยที่มีพลังสูง ชอบเล่นโลดโผน การเคลื่อนไหวกระฉับกระเฉงว่องไว ชอบการปีนป่าย กระโดด เหวี่ยงแขน ห้อยโหน สามารถ ตีลังกา กระโดดโลดเต้นและทำการหลบหลีกได้ดี จึงสามารถเล่นกีฬาได้หลายอย่าง ชอบของเล่น ทุกชนิดที่มีล้อเลื่อน แต่งตัวเองได้โดยไม่ต้องการความช่วยเหลือจากผู้อื่น

ยวดี เพียรประสิทธิ์ (2536 : 18 - 24) กล่าวว่า ความต้องการพื้นฐานของเด็กทางด้านร่างกาย สรุปได้ 4 ประการคือ

1. โภชนาการ

ความต้องการด้านโภชนาการเป็นความต้องการพื้นฐาน

จำเป็นแก่ชีวิตมนุษย์ทุกวัย เพราะเป็นรากฐานสำหรับการเสริมสร้างความเจริญเติบโตและการมี สุขอนามัยที่สมบูรณ์ความเจริญเติบโตและการมีสุขอนามัยที่สมบูรณ์ คนเราแต่ละคนมีความต้องการ แตกต่างกันไปตามภาวะของร่างกาย เพศ และวัย แต่สิ่งที่จำเป็น คือปริมาณขาดสารอาหารที่ได้รับ นั้นจะต้องเพียงพอกับความต้องการทางร่างกายของแต่ละวัย

2. การนอนหลับ

การนอนหลับเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากเพราะเป็นการสงวน พลังงานที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโตและซ่อมแซมส่วนที่สึกหรอของร่างกาย เพราะในขณะที่นอนหลับ นั้น การทำงานของอวัยวะและระบบต่าง ๆ ลดลงกว่าขณะที่ยังตื่นอยู่ เด็กในวัยนี้การนอนกลางวัน ยังมีความจำเป็น เพราะทำให้ร่างกายมีเวลาพักผ่อน ถ้าเด็ก ๆ นอนไม่หลับ พักผ่อนไม่พอ มักจะ อารมณ์เสีย หงุดหงิด ร้องไห้งอแงง่าย

3. การขับถ่าย

การขับถ่ายของเสียออกจากร่างกายจะมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความเจริญของไต ซึ่งทำหน้าที่ขับถ่ายโดยตรง ไตจะมีความเจริญมาก เช่น ในวัยทารก อายุ 1 ขวบ ไตจะมีน้ำหนักเพิ่มขึ้นเป็น 3 เท่าของเมื่อแรกเกิด และเมื่อถึงวัย 5 ขวบ น้ำหนัก ไตจะเพิ่มขึ้นเป็น 5 เท่าทีเดียว เด็ก ๆ จึงมีส่วนของการขับถ่ายมากกว่าวัยผู้ใหญ่ และอายุที่ การฝึกการขับถ่าย คือ ระยะ 1 หรือ 1 ขวบครึ่งถึง 2 ขวบ เพราะสมองและระบบประสาท เจริญพอที่จะควบคุมกล้ามเนื้อหูรูดได้แล้ว

4. การออกกำลังกาย

การที่เด็กจะมีพัฒนาการและทักษะในการเคลื่อนไหวได้ดี มีพละทานามัยสมบูรณ์แข็งแรงนั้น การออกกำลังกายเป็นสิ่งที่ช่วยสนับสนุนการเจริญเติบโตที่ดำเนินไปตามวุฒิภาวะทางกาย ทำให้ร่างกายมีทักษะการเคลื่อนไหวดีขึ้น มีความสดชื่นเบิกบานและมีสุขภาพจิตที่ดีด้วย

จากแนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการด้านร่างกาย และความต้องการพื้นฐานด้านร่างกายของเด็กปฐมวัยที่ได้กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่า พัฒนาการด้านร่างกายของเด็กวัยนี้โดยเฉพาะด้านกล้ามเนื้อ การเคลื่อนไหวร่างกาย ส่วนสูงและน้ำหนักเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ย่อมต้องอาศัยสภาพแวดล้อมอันเหมาะสม เช่น อาหาร การพักผ่อน การออกกำลังกาย การเล่น เพราะเด็กวัยนี้สามารถควบคุมและบังคับการทรงตัวได้ดี การเล่นที่ส่งเสริมพัฒนาการในด้านการเคลื่อนไหวร่างกาย และฝึกทักษะการใช้มือจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเด็กวัยนี้มาก

1.4.1.2 การส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกาย

พัฒนาการทางร่างกาย หมายถึง การที่เด็กมีน้ำหนักและส่วนสูงเพิ่มขึ้นและเป็นผู้ที่มีสุขภาพดี สามารถใช้วัยจะเคลื่อนไหวคล่องแคล่วขึ้น ฉะนั้นการที่จะให้เด็กมีพัฒนาการทางกาย พ่อแม่ต้องเน้นเรื่องอาหารและให้โอกาสเด็กใช้วัยจะเคลื่อนไหว ซึ่งสมาคมคนเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย (2514 : 328 - 347) ได้กล่าวถึง บทบาทของพ่อแม่ในการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็ก ดังต่อไปนี้

1. การส่งเสริมทางด้านโภชนาการ อาหารสำหรับ

เด็กก่อนวัยเรียนมีความสำคัญมากสำหรับชีวิตของเด็กในระยะนี้และในระยะต่อไป เพราะเด็กในวัยนี้มีอัตราความเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว การได้กินอาหารที่ถูกต้องสัดส่วนจะช่วยวางรากฐานที่ดีสำหรับอนาคตของเด็ก ทั้งจะต้องฝึกให้มีสุขนิสัยที่ดีในการรับประทานอาหาร เช่น การรับประทานอาหารให้เป็นเวลา อย่าให้เด็กหิวจัด อดอาหารบางมื้อ หรือเหนื่อยมากเกินไปก่อนกินอาหาร นอกจากอาหารที่ทำให้เด็กมีสุขภาพดีแล้ว ควรให้เด็กได้อยู่ในที่ที่มีอากาศบริสุทธิ์ ได้เล่น ได้ออกกำลังกาย และได้พักผ่อนอย่างเพียงพอ ให้ได้รับการตรวจร่างกายและตรวจรักษาเมื่อเกิดเจ็บป่วยหรือเมื่อพบสิ่งใดผิดปกติเกิด พร้อมทั้งได้รับการฉีดวัคซีน การปลูกฝีป้องกันโรคต่าง ๆ ตามคำแนะนำของแพทย์ ควรฝึกเด็กให้ขบดายเป็นเวลา ซึ่งเป็นการสร้างสุขนิสัยที่ดีให้แก่เด็ก ดูแล ความสะอาดของเสื้อผ้าและร่างกายของเด็ก สนับสนุนให้เด็กรักษาความสะอาดพันโดยการมีแรงสัณฐานประจำตัวและหัดให้ใช้จนเป็นนิสัย

2. การส่งเสริมให้เด็กมีโอกาสดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ

เคลื่อนไหวให้คล่องแคล่วขึ้นนั้น จะต้องให้เด็กมีโอกาสนำไปทำงานจับมือของอยู่เสมอ ทักษะที่จะช่วยทำให้กล้ามเนื้อคล่องแคล่วขึ้น ได้แก่ การตัดกระดาษการปิดด้วยแปะเปียก เล่นกับขี้ฉาบ การเลื้อย ระบายสีด้วยนิ้วมือ เย็บผ้าด้วยเข็มเล่มโต และควรให้เด็กได้มีโอกาสรื้อ กระโดด ใต้ เต้น ซักยานสามล้อ เต้นเข้าจังหวะดนตรีหรือไม่ก็ควรให้เด็กมีโอกาสรื้อของเล่นใหญ่ๆ เล็กน้อยที่เหมาะสมกับกำลัง ความสามารถและความสนใจของเด็ก เช่น เชิดจาน เชิดโต๊ะ ตากผ้า เก็บผ้า กวาดบ้าน ถูเรือน และรดน้ำต้นไม้ เป็นต้น เด็กยิ่งเจริญเติบโตขึ้นเพียงใด ความสำคัญของการเคลื่อนไหวก็ยิ่งจำเป็นมากขึ้นเท่านั้น ทักษะในการเคลื่อนไหวมีความสำคัญต่อคุณภาพของเด็ก คือ ช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทุก ๆ ด้าน คือ ในด้านร่างกาย เมื่อมีโอกาสนำไป แขน ขา และเท้า อยู่เสมอกล้ามเนื้อ ได้ออกกำลังทำงานได้คล่องแคล่ว ทรงตัวดีขึ้น ร่างกายย่อมแข็งแรง เติบโต

วรารักษ์ รักวิจัย (2535 : 61 - 73) ได้สรุป เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการและการเตรียมความพร้อมด้านร่างกายของเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

1. การให้อาหารที่มีประโยชน์ อาหารที่มีประโยชน์ และปลอดภัย คือ อาหารที่มีสารอาหารครบ 5 ชนิด ตามที่ร่างกายต้องการในวันหนึ่ง ๆ ได้แก่ โปรตีน แคลเซียม เหล็ก วิตามินต่าง ๆ และไขมัน
2. การเล่นของเด็ก การเล่น คือ การเรียนของเด็กในช่วงปฐมวัยเด็กจะพอใจสุขใจ ในการได้เล่นและช่วยเหลือตนเอง โดยจะต้องจัดสถานที่ให้ปลอดภัย มีขนาดพื้นที่กว้างพอและมีอุปกรณ์เครื่องเล่นอย่างเพียงพอ พ่อแม่การฝึกให้เด็กรักการตัวเอง และผู้อื่นให้ปลอดภัยในการเล่น ฝึกให้มีจินตนาการที่ดีในการเล่น
3. การขับถ่าย ควรฝึกให้เด็กช่วยเหลือตัวเองของเข้าห้องน้ำ โดยการเตือนให้เข้าห้องน้ำและช่วยจัดการกับตนเองหลังจากเข้าห้องน้ำเสร็จแล้ว ไม่ควรแสดงกริยารังเกียจการแสดงว่าเป็นเรื่องธรรมดา ไม่ใช่เรื่องสกปรกน่ารังเกียจ
4. การนอนหลับพักผ่อน การพักผ่อนที่เพียงพอและเหมาะสมจะช่วยให้เด็กได้มีพัฒนาการได้ดี การพักผ่อนในวันนี้รวมถึงกิจกรรมการพักผ่อนในระหว่างกิจกรรมด้วย เช่น การร้องเพลง การฟังนิทาน การพักผ่อนหลังจากการเล่นเหนื่อย การนอนกลางวัน ควรจะได้นอนประมาณวันละ 1 - 2 ชั่วโมง

5. การรักษาความสะอาดร่างกาย พ่อแม่ควรฝึกให้
เด็กรักษาความสะอาดร่างกายโดยรู้จักอาบน้ำ การใช้สบู์ การล้างมือก่อน - หลัง รับประทาน
อาหาร การแปรงฟันบ้วนปากหลังอาหาร

6. การสร้างภูมิคุ้มกันโรค ควรพาไปตรวจสุขภาพ
และรับวัคซีนป้องกันโรคต่าง ๆ ตามอายุ

สรุปได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายเด็กปฐมวัยนั้น
พ่อแม่ผู้ปกครองจะต้องฝึกเด็ก ส่งเสริม และตอบสนองความต้องการพื้นฐานเด็กอันได้แก่
อาหารและโภชนาการ การขับถ่าย การออกกำลังกาย การพักผ่อนนอนหลับ การดูแลสุขภาพ

1.4.2 การอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์

1.4.2.1 พัฒนาการด้านอารมณ์

อารมณ์ หมายถึง ความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการกระตุ้น ไม่ว่าจะเป็น
สิ่งเร้าภายใน คือความต้องการหรือแรงขับ และสิ่งเร้าภายนอกแล้ว ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง
ทั้งทางร่างกายและจิตใจ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2536 : 18)
ซึ่งได้มีผู้กล่าวถึงพัฒนาการด้านอารมณ์ของเด็กปฐมวัยไว้ดังต่อไปนี้

เฮอร์ลอค (Hurlock. 1967 : 296) กล่าวว่า เด็กวัยนี้มีลักษณะ
เป็นคนเจ้าอารมณ์ ฉุนเฉียว โกรธง่าย หวาดกลัว อิจฉาริษยา อย่างไม่มีเหตุผล และจะ
แสดงออกเพื่อการระบายอารมณ์นั้น ๆ ทันที อย่างไม่มีมีการยับยั้ง อารมณ์เด็กจะรุนแรงเปลี่ยนไป
อย่างรวดเร็ว เช่น ร้องไห้แล้วหัวเราะได้ทันที อารมณ์ของเด็กสังเกตได้จากพฤติกรรมที่เขา
แสดงออกมา

วรารักษ์ รักวิชัย (2535 : 95) กล่าวถึงพัฒนาการด้านอารมณ์ของ
เด็กปฐมวัย การแสดงออกทางด้านอารมณ์ จะพัฒนาขึ้นจากภาวะและการเรียนรู้ของเด็ก
เด็กทารกจะร้องไห้เมื่อต้องการให้ตอบสนองความต้องการ ไม่ว่าจะเป็นการหิวกลัวเด็กจะร้องไห้
เมื่อโตขึ้นเด็กจะมีการชี้หรือบอกความต้องการของตัวเอง และเมื่อสามารถสื่อความหมายได้
ก็จะใช้วิธีพูดบอก พอโตขึ้นก็สามารถอธิบายให้เหตุผลได้

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2539 : 22 - 23) กล่าวว่า
ลักษณะโดยทั่วไปของอารมณ์ของเด็กมีดังนี้

1. อารมณ์รุนแรงจะเกิดขึ้นเพียงชั่วคราวและหายไป เพราะเด็กมีช่วงแห่งความสนใจสั้น จึงไม่สามารถเก็บความคิด หรือจำในเรื่องที่ตนประสบได้นาน เด็กจึงไม่รู้จักการอาฆาตแค้น

2. เด็กจะแสดงอารมณ์ออกมาเต็มที่ ไม่ปิดบังทั้งอารมณ์ดีและอารมณ์ร้าย

3. อารมณ์เปลี่ยนแปลงได้ง่ายมาก เพราะมีช่วง

ความสนใจสั้น ไม่ติดใจอะไรนาน

4. เด็กมักมีอารมณ์รุนแรงและมักแสดงออกทางอารมณ์อย่างเห็นได้ชัด เช่น ชกต่อยเพื่อน ผลักเพื่อนล้ม ร้องไห้เสียงดัง แต่เมื่อเข้าสู่ช่วงปลายของปฐมวัย เด็กเริ่มเรียนรู้ที่จะควบคุมอารมณ์ได้มากขึ้น

5. เมื่อเด็กโตขึ้น ความรุนแรงของอารมณ์ที่แสดงออกจะลดลงตามวัย จากแนวคิดและข้อสรุปเกี่ยวกับพัฒนาการด้านอารมณ์ของเด็กปฐมวัย สรุปได้ว่า อารมณ์ของเด็กมีลักษณะที่รุนแรงและเปลี่ยนแปลงได้ง่าย แสดงอารมณ์ออกมาอย่างเต็มที่ ไม่ปิดบังทั้งอารมณ์ดีและอารมณ์ร้าย นอกจากนั้นพัฒนาการด้านอารมณ์เรื่องความรุนแรงของอารมณ์ที่แสดงออกจะลดลงตามวัย

1.4.2.2 การส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์

พัฒนาการด้านอารมณ์เป็นผลมาจากการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว ประสบการณ์และสิ่งแวดล้อม สมาคมสหเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย (2514 : 232) กล่าวว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูอย่างถูกต้องได้รับทั้งความรักความอบอุ่น ความมั่นใจ ตลอดจนการฝึกอบรมในทางที่ถูกต้องที่จะก่อให้เกิดพลังและสามารถยืนหยัดอยู่ในสังคมด้วยตัวเอง เด็กที่ไม่มีปัญหาเป็นเด็กที่มาจากครอบครัวที่ยอมรับเขา มีบรรยากาศอบอุ่น และได้รับความรักความเอาใจใส่อย่างเพียงพอ ตรงกันข้ามเด็กที่ประพฤติดนพลกเมาจากครอบครัวที่ขาดความมั่นคงทางอารมณ์และทอดทิ้งไม่เอาใจใส่ ลูกทุกคนต้องการความรู้สึกปลอดภัย มีเจ้าของ การยอมรับและได้รับความรัก ถ้าขาดสิ่งเหล่านี้ไปเด็กจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ขาดความมั่นคงทางอารมณ์ การที่เด็กมีความสัมพันธ์อย่างอบอุ่นกับพ่อแม่ทำให้เด็กเรียนรู้การรู้จัก ท้าทายให้เป็นมิตรกับผู้อื่นเมื่อเขาโตขึ้น การสร้างบรรยากาศในบ้านเพื่อสนองความต้องการทางด้านอารมณ์ของเด็ก ทำได้ดังนี้ คือ

1. ให้ความรักและต้องการเด็ก พ่อแม่ควรช่วยให้เด็กเกิดความอบอุ่นใจ โดยแสดงว่าพ่อแม่รักเขาด้วยใจจริงไม่ว่าเขาจะมีรูปร่างหน้าตาอย่างไรหรือเพศอะไร

2. เข้าใจเอกลักษณ์ของเด็ก การช่วยให้เด็กมีกำลังใจ ทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดได้สำเร็จก็คือ ไม่เปรียบเทียบผลสำเร็จของงาน ความสามารถ ทำทาง หรือสิ่งอื่น ๆ ของเด็กกับเด็กอื่น สนับสนุนให้เด็กได้ทำงานตามความสามารถและแสดงความสามารถของตนตามกำลัง ชมเชยและยกย่องในความสามารถของเด็กและสิ่งที่เด็กทำดี ให้ความสนใจสิ่งที่เด็กได้แสดงออกให้โอกาสเด็กได้แก้ตัวในเรื่องที่เด็กผิดพลาด พ่อแม่อาจพูดถึงความผิดพลาดที่ผ่านไป เพื่อให้สิ่งที่ทำไปแล้วเป็นประสบการณ์เรียนรู้สำหรับเด็กแต่ควรทำในทางเองที่ไม่ให้เด็กคิดว่าผู้ใหญ่ตลก จาเป็นที่จะช่วยให้เด็กรู้ว่ายังมีโอกาสแก้ตัวได้ เป็นสิ่งที่สำคัญที่จะช่วยให้เด็กเข้าใจและยอมรับความสามารถที่ตนเองมี

3. ฝึกฝนให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง ความคิดความเข้าใจของเด็กว่าตนเองไม่ดี สามารถไม่สามารถอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับเจตคติที่พ่อแม่มีต่อเขาเป็นอันมาก ถ้าพ่อแม่เชื่อและบอกให้เด็กรู้ตัวว่าเด็กสามารถ เด็กก็ได้กำลังใจอย่างมากที่จะช่วยให้เขามีความรู้สึกเชื่อมั่นในตนเอง เมื่อเด็กทำได้มีความสำเร็จ ความสำเร็จนั้นก็จะเป็นบันไดช่วยให้เกิดความสำเร็จในสิ่งที่ยากยิ่ง ๆ ขึ้นไป ความสำเร็จที่เกิดขึ้นแต่ละครั้งนั้นเป็นเครื่องมือสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง

4. ปลุกฝังความรู้สึกอบอุ่น มั่นคง ปลอดภัย ทำได้โดยให้เด็กมีประสบการณ์ในการเลือกตัดสินใจในเวลาเดียวกันเด็กต้องเรียนรู้ว่าทุกสิ่งทุกอย่างมีขอบเขต ขอบเขตบางอย่างเด็กเป็นผู้วางแผนเองได้บางอย่างต้องเป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่ที่กำหนด กฎเกณฑ์วินัยที่สร้างขึ้นอย่างมีเหตุผลและมีขอบเขตจะช่วยให้เด็กมีความรู้สึกอบอุ่นมั่นคง

5. ให้อิสระภาพบางประการ เนื่องจากเด็กยังมีประสบการณ์น้อยเด็กอาจจะไม่รู้ว่าสิ่งใดเป็นอันตราย ผู้ใหญ่จึงต้องวางขอบเขตและแนะแนวให้เด็กปฏิบัติ เด็กต้องการอิสระภาพมากในการคิดและทำ ซึ่งช่วยให้เขารู้จักแก้ปัญหาด้วยตนเอง เด็กจะรู้สึกซับซ้อนใจต่อคำห้ามปรามต่าง ๆ ของผู้ใหญ่ ทำให้เขารู้สึกขาดอิสระภาพ

สรุปได้ว่าการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ทางเด็กปฐมวัยนั้น สามารถทำได้โดยการสร้างบรรยากาศในบ้านด้วยการให้ความรักและต้องการเด็ก เข้าใจเอกลักษณ์ของ

เด็กการศึกษาให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง การให้เด็กรู้สึกอุ่นใจ ปลอดภัย ให้อิสระภาพ บางประการแก่เด็ก เป็นต้น

1.4.3 การอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม

1.4.3.1 พัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัย

พัฒนาการทางสังคม หมายถึง การพัฒนาความสามารถ ในการแสดงพฤติกรรมตามแผนที่สังคมยอมรับ ปฏิบัติตนได้เหมาะสมตามบทบาทที่สังคมกำหนด และมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีส่วนร่วมและพอใจในสังคม (Hurlock. 1959 : 228) ซึ่งมีผู้กล่าวเกี่ยวกับพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

อีริกสัน (Erikson) ได้กำหนดพัฒนาการทางสังคมออกเป็น 8 ข้อ โดยใช้เกณฑ์อายุ แต่ในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะขั้นที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย

1. วัยทารกแรกเกิดถึง 1 ขวบ เป็นวัยที่เริ่มเรียนรู้ที่จะไว้ใจหรือไม่ไว้ใจในสภาพแวดล้อม (Trust & Mistrust) การอบรมเลี้ยงดูให้ความอบอุ่นเพียงพอ จะช่วยให้เขา จะช่วยให้ทารกทราบว่า ทุกอย่างที่เขาเห็นหรือพบเห็นย่อมเป็นมิตรไว้ใจได้ ในทางตรงกันข้าม การแสดงอารมณ์ขู่เด็ก จะเป็นผลไม่让孩子ไม่ไว้วางใจใคร

2. วัยอายุ 1 - 3 ขวบ เป็นวัยที่เริ่มเรียนรู้ที่จะช่วยตนเอง หรืออาจจะเป็นผู้ที่สงสัยและสงสัยระคนกัน (Autonomy & Shame and Doubt) เด็กเริ่มจะช่วยตนเอง การดูแลแต่เพียงไม่ให้เกิดอันตรายเท่านั้นก็เพียงพอ การบังคับหัวห้ามใจเด็ก บังคับให้สิ่งที่ผู้ใหญ่ประสงค์จะเป็นไปนั้นไม่ควรกระทำ ควรกระทำโดยละม่อม และมีสิ่งของล่อให้สนใจ

3. วัยอายุ 3 - 6 ขวบ เป็นวัยก่อนเข้าเรียน เด็กเริ่มมีการริเริ่ม โดยการสมมติจากการเล่นที่จะเลียนแบบ ซึ่งถ้าสภาพจิตไม่ดีพอหรือเกิดความคับข้องใจแล้ว มักจะรู้สึกตนว่ามีความผิดติดตัว (Initiative & Guilt) เด็กจะและแบบในการเล่นสมมติ โดยนำตัวเองเข้าไปอยู่ในสถานการณ์ที่สมมติขึ้น พ่อแม่ควรพยายามเอาใจใส่แก่เด็ก (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2522 : 67 ; อ้างอิงมาจาก Erikson. n.d.)

เพียเจต์ (Piaget. 1962 : 156 - 162)

กล่าวว่า เด็กอายุ 3 - 5 ขวบ มีการเรียนรู้พฤติกรรมทางอารมณ์สังคมจากเพื่อนเล่น

เพื่อนบ้านใกล้เคียงวัยไล่เลี่ยกัน วัยนี้ยังไม่เข้าใจถึงความถูกต้องและความผิด คำว่าดีหรือไม่ดี นั้นก็ยังไม่มีความเข้าใจลึกซึ้งแต่อย่างใด เพียเจ้ได้แบ่งพัฒนาการสังคมของวัยนี้เป็น 3 ระยะ คือ

ระยะแรก อายุ 2 - 3 ขวบ เป็นระยะที่เด็กยึดตนเอง เป็นศูนย์กลางชอบอยู่กับเพื่อนแต่ต่างคนต่างเล่นตามลำพังไม่เล่นด้วยกัน ยังไม่รู้จักแบ่งของเล่นและ ของรับประทาน

ระยะที่สอง อายุ 3 - 4 ขวบ เด็กเข้าอยู่ในหมู่เพื่อน เล่นกับเพื่อนบ้างบางครั้งบางคราว บางครั้งก็แยกตัวเล่นคนเดียว แต่การเล่นมักจะเป็นเพศเดียวกันกับตนเองมากกว่าต่างเพศ แต่จะเล่นกันไม่นานเพราะมีเรื่องขัดใจกันเสมอ เมื่อโกรธ กันแล้วไม่นานเด็กก็จะเล่นรวมกันได้อีก

ระยะที่สามอายุ 5 - 6 ขวบ เด็กจะเข้าสังคมดีขึ้นชอบ อยู่กับเพื่อน ๆ เล่นด้วยกัน เล่นกับเพื่อนได้โดยไม่เลือกเพศ ช่วยเหลือกันเห็นอกเห็นใจกัน แบ่งปันกันบางครั้งก็ยังทะเลาะกันอยู่แย่งของเล่นกัน

สรุปได้ว่า พัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัยจะเปลี่ยนแปลงไปตามลำดับขั้นอยู่กับอายุและประสบการณ์ที่ได้รับจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมในแต่ละช่วงอายุ ซึ่งเด็กจะมี ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งรวมถึงบุคคล ได้แก่ พ่อ แม่ เพื่อน ซึ่งจะทำให้เด็กรู้จักตนเอง และเห็นสิ่งที่ตนเองแตกต่างจากผู้อื่น

4.1.3.2 การส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม

สมาคมสหเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย (2514 : 330) กล่าวถึงการส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคมของเด็กไว้ว่า ความสัมพันธ์อย่างอบอุ่นภายในครอบครัว จะช่วยให้เด็กรู้จักสร้างมิตรภาพกับผู้อื่น และรักษาไมตรีไว้ได้นาน วิธีที่พ่อแม่ช่วยให้ลูกมีพัฒนาการ ทางสังคม คือ สร้างบรรยากาศเป็นกันเองกับลูกทำให้บ้านเป็นศูนย์กลางที่เด็ก ๆ จะทำกิจกรรม ที่สนใจได้ นอกจากนั้นจะต้องหมั่นฝึกอบรม และเป็นแบบอย่างที่ดีให้ลูก พ่อแม่ต้องมีหน้าที่รับผิดชอบ ที่จะถ่ายทอดวัฒนธรรมของสังคมให้แก่บุตรหลาน เช่น การกราบไหว้ เคารพบูชา รู้จักปฏิบัติใน เรื่องการขอบคุณ ขอโทษ ฝึกให้เด็ก รู้จักมีความเชื่อมั่นในตนเอง และเรียนรู้การแพ้ชนะการให้ และการรับทุกคราวที่เด็กทำกิจกรรมสำเร็จ พ่อแม่ควรให้กำลังใจว่าเรามีความสามารถ การเป็น นักกีฬาที่ยอมรับความแพ้ชนะ ไม่เล่นโกงหรือเอาเปรียบผู้อื่นเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องฝึกให้กับเด็ก นอกจากนั้นควรให้เด็กมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคมภายในบ้านบ้างเพราะการให้เด็กรับผิดชอบต่อ

การดูแลบ้านเป็นบางครั้งบางคราว นอกจากจะเป็นการฝึกให้เด็กดูแลตัวเอง และต่อครอบครัวแล้วยังจะเป็นการสร้างเสริมความเชื่อมั่นให้แก่เด็ก รวมทั้งการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งเด็กจะสามารถนำไปใช้ในสังคมนอกบ้านได้อย่างดี

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช (2539 : 26)

กล่าวว่า การส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคมให้แก่เด็กปฐมวัยได้อีกทางหนึ่ง คือการจัดหาสิ่งของหรือกิจกรรมให้เด็กเล่นด้วยกัน ควรเน้นสิ่งที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างกันมากกว่าการแข่งขัน

สรุปได้ว่าการส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคมให้แก่เด็กปฐมวัยนั้น จะต้องฝึกให้เด็กเรียนรู้วัฒนธรรมและกฎเกณฑ์ของสังคม เปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นรวมกลุ่มกับผู้อื่น และมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อตัวเองและสังคม

1.4.4 การอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา

1.4.4.1 พัฒนาการด้านสติปัญญา

นักจิตวิทยาได้กล่าวถึงพัฒนาการด้านสติปัญญาทางเด็ก

ไว้ดังนี้

เพียเจต์ (Piaget. 1962 : 45) ได้แบ่งขั้นพัฒนาการทางสติปัญญาตามระดับอายุของเด็ก เป็น 4 ขั้น ซึ่งในการศึกษาค้นคว้านี้จะกล่าวถึงเฉพาะขั้นตอนการทางสติปัญญาที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย ดังนี้

1. ขั้นประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว

(Sensorimotor Stage) อยู่ในช่วงอายุระหว่างแรกเกิดถึง 2 ปี ซึ่งเด็กจะเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นลักษณะธรรมชาติ เช่น วัตถุ สิ่งของ เป็นต้น และจะมีปฏิกิริยาตอบสนองรอบ ๆ ตัว โดยมีปฏิกิริยาสะท้อนง่าย ๆ เช่น การดูด การกลืน การร้องไห้ เป็นต้น ภาษาที่ใช้จะเป็นที่ละคำ พูดได้ประโยคสั้น ๆ เด็กในขั้นนี้รับรู้เฉพาะสิ่งที่เห็นเป็นรูปธรรมเท่านั้น และเป็นขั้นที่เด็กเรียนรู้จากการใช้ประสาทสัมผัสต่าง ๆ เช่น การชิม การฟัง การมอง การดมและการสัมผัส

2. ขั้นก่อนปฏิบัติการคิด (Pre-Operational

Stage) อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 2 - 7 ปี เป็นขั้นที่เด็กเริ่มเรียนรู้ภาษาพูด เข้าใจท่าทางในการสื่อความหมาย และจะเกิดพัฒนาการทางภาษาและพัฒนาการทางความคิด เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ดีขึ้น แต่ต้องอาศัยการรับรู้เป็นส่วนใหญ่ ยังไม่สามารถคิดหาเหตุผลหรือยกเหตุผลขึ้นอ้างอิงได้

บรูเนอร์ (Bruner) ได้แบ่งขั้นพัฒนาการทางสติปัญญาและการคิดออกเป็น 3 ขั้น ในการศึกษาครั้งนี้จะกล่าวถึงเพียง 2 ขั้น ซึ่งเกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยเท่านั้น คือ

1. Enactive Stage เป็นขั้นที่เปรียบได้กับขั้น Sensorimotor ของเพียเจต์ ซึ่งเป็นขั้นที่เด็กเรียนรู้จากการกระทำมากที่สุด
2. Iconic Stage เป็นขั้นที่เปรียบได้กับขั้น Pre-Operational Stage ของเพียเจต์ ซึ่งเด็กในช่วงนี้จะเกี่ยวข้องกับความจริงมากขึ้น และเกิดความคิดจากการรับรู้เป็นส่วนใหญ่ อาจจะมีจินตนาการบ้าง แต่ไม่สามารถคิดได้ลึกซึ้งเหมือนขั้น Concrete Operation ของเพียเจต์ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2536 : 8 ; อ้างอิงมาจาก Bruner. n.d.)

อารี รังสินธ์ (2524 : 104) ได้กล่าวเกี่ยวกับพัฒนาการด้านความคิด และความเข้าใจ เด็กวัยนี้จะมีการสร้างมโนภาพขึ้นในใจและมีความคิดค้นในเรื่องต่าง ๆ มากที่สุด นอกจากนั้นจะสามารถใช้เหตุผลเบื้องต้นแต่ยังเป็นการให้เหตุผลไม่ถูกต้องนัก เพราะเด็กวัยนี้ยังยึดความคิด ความต้องการของตนเป็นใหญ่ และจะลดการยึดตนเองและใช้เหตุผลถูกต้องขึ้น เมื่อมีอายุมากขึ้น

จากทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ และบรูเนอร์ สรุปได้ว่าสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ที่เด็กได้รับมีผลต่อพัฒนาการทางสติปัญญา และพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กปฐมวัยจะอยู่ในขั้นก่อนปฏิบัติการคิด (Pre-Operational Stage) ซึ่งเด็กจะเรียนรู้ภาษาและทำทางที่สื่อความหมาย มีการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ดีขึ้น แต่ยังอาศัยการรับรู้เป็นส่วนใหญ่ ยังไม่สามารถคิดหาเหตุผลได้

1.4.4.2 การส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา

พัฒนาการทางปัญญาเป็นผลมาจากการเรียนรู้ตั้งแต่แรกเกิด และการที่เด็กจะมีการเรียนรู้มากขึ้นเพียงใด ย่อมอาศัยบทบาทของพ่อแม่ผู้ปกครองในการหาทางส่งเสริม สมาคมสหเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย (2514 : 326) กล่าวว่า เด็กวัยนี้มีความช่างพูด อยากรู้ อยากเห็น อยากหยิบบนโน้นเวลานี้และมีความอยุ่ตลอดเวลา ฉะนั้นพ่อแม่ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ทดลองทำ ลงมือปฏิบัติจริงโดยจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก และพยายามตอบคำถามเด็กอย่างถือว่าเป็นสิ่งที่น่ารำคาญ นอกจากนี้พ่อแม่ควรจัด

สภาพแวดล้อมภายในบ้านให้น่าอยู่ มีบรรยากาศที่ดีและมีสิ่งกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ เช่น จัดหาหนังสือที่เหมาะสมสำหรับวัยของเด็กให้เด็กได้อ่าน หรือพ่อแม่เป็นผู้ที่นำเด็กหัดอ่านหัดเขียน เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เด็กรักการอ่านการเขียนเมื่อเด็กเข้าสู่วัยเข้าโรงเรียน ถ้ามีเวลาว่าง ควรจะหาโอกาสพาเด็กไปเที่ยวชมสถานที่ต่าง ๆ เช่น สวนสัตว์หรือสถานที่สำคัญ นอกจากจะเป็นการพักผ่อนแล้วยังเปิดโอกาสให้เด็กได้พบเห็นสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ เป็นการเสริมประสบการณ์ให้แก่เด็กอีกทางหนึ่ง

อารี รังสินธุ์ (2524 : 1 - 9) ได้สรุปเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กไว้ว่า ต้องให้ความรักความอบอุ่นแก่เด็ก มีการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีของเล่นและเครื่องเล่นเพียงพอ พ่อแม่มีความสม่ำเสมอและควรให้ความสนใจรู้จักชมเชยเด็กตลอดจน มีเวลาให้กับเด็ก เป็นต้น

จากแนวคิดและข้อสรุปดังกล่าว สรุปได้ว่า การส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาให้แก่เด็กปฐมวัยนั้น จะต้องคำนึงถึงระดับพัฒนาการของเด็กซึ่งอยู่ในขั้นใช้ประสาทสัมผัสและยังไม่สามารถคิดหาเหตุผลได้ ดังนั้นในการจัดประสบการณ์จึงจำเป็นต้องให้เด็กได้มีโอกาสใช้ประสาทสัมผัสหรือเรียนรู้จากการลงมือกระทำให้มากที่สุด อีกทั้งในบรรยากาศที่มีความรักความอบอุ่น ก็มีส่วนช่วยส่งเสริมได้อีกทางหนึ่ง

1.4.5 การอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมพัฒนาการด้านจริยธรรม

1.4.5.1 พัฒนาการด้านจริยธรรม

จริยธรรมเป็นแนวทางความประพฤติในสังคมที่กำหนดไว้ว่าสิ่งใดเป็นพฤติกรรมที่ถูกต้องดีงามและพฤติกรรมไม่เหมาะสม (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2536 : 18) ซึ่งได้มีผู้กล่าวเกี่ยวกับพัฒนาการด้านจริยธรรมของเด็กปฐมวัยดังนี้

เพียเจต์ และโคลเบอร์ก (Piaget and Kohlberg) มีความเชื่อร่วมกันว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์มีแนวทางและขั้นตอนเป็นสากล จริยธรรมของเด็กจะเจริญขึ้นตามความสามารถทางการรู้การคิด ความสามารถทางสติปัญญาและอารมณ์ของเด็ก สภาพแวดล้อมมีอิทธิพลในการถ่วงหรือเร่งบ หรืออาจเร่งพัฒนาการทางจริยธรรมได้ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจักษ์จันติก. 2520 : 7 - 40)

✓ โคลเบอร์ก (Kohlberg, 1969 : 405) ได้แบ่ง
พื้นฐานจริยธรรมของเด็กโดยแบ่งออกเป็น 6 ขั้น ซึ่งในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะขั้นที่เกี่ยวข้องกับ
เด็กปฐมวัยดังนี้คือ

ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (Preconventional Level)

บุคคลจะตอบสนองต่อกฎเกณฑ์ที่กำหนดโดยผู้มีอำนาจเหมือนกัน การตัดสินใจเลือกการกระทำจะ
ทำให้สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง โดยไม่คำนึงถึงผลที่เกิดขึ้นต่อผู้อื่น ระดับนี้แบ่งออกเป็นสองขั้นคือ

ขั้นที่ 1 หลีกเลี่ยงการลงโทษ (2 - 7 ปี) เพราะกลัว
ความเจ็บปวดที่จะได้รับการตัดสินว่าสิ่งใดดีหรือไม่ดีขึ้นอยู่กับพฤติกรรมนั้น ๆ ทำไปแล้วจะถูก
ลงโทษหรือไม่

ขั้นที่ 2 แสวงหารางวัล (7 - 10 ปี) การกระทำที่
ถูกต้อง คือการกระทำที่นำความพอใจมาให้ แม้การกระทำจะขัดกับผู้อื่นก็ตาม ความยุติธรรมเป็น
ไปในรูปของเหตุผลของการปฏิบัติมากกว่าเป็นความรู้สึกของความยุติธรรม

เพียเจต์ (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2522 :
30) ได้แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรม 3 ขั้น ดังนี้

1. ขั้นก่อนจริยธรรม (แรกเกิด - 2 ปี) เป็นขั้นที่ยัง
ไม่มีความสามารถในการรับรู้สิ่งแวดล้อมและระเบียบกฎเกณฑ์ได้ การประพฤติปฏิบัติจะกระทำ
เพื่อสนองความต้องการทางร่างกาย

2. ขั้นปฏิบัติตามคำสั่ง (อายุ 2 - 7 ปี) เด็กสามารถ
รับรู้สภาพและบทบาทของตนเองต่อผู้อื่น รู้จักเกรงกลัวผู้ใหญ่ เห็นว่าคำสั่งหรือกฎเกณฑ์เป็น
สิ่งที่ต้องปฏิบัติตาม

จรรยา สุวรรณทัต (2526 : 30 - 31) ได้กล่าวถึง
พัฒนาการทางจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์กไว้ว่า จริยธรรมของเด็กก่อนวัยเรียน จะอยู่
ในระดับก่อนกฎเกณฑ์ กล่าวคือ เด็กจะอยู่ในระยะที่ยอมเชื่อฟังคำสั่งแต่การเชื่อฟังคำสั่งนั้นเป็น
ไปเพื่อหลบการถูกลงโทษมากกว่าที่จะเป็นการเชื่อฟังโดยเหตุผลอื่นที่แสดงวุฒิภาวะที่สูงกว่า เช่น
การเชื่อในเหตุผลและการเคารพตนเอง การที่เด็กหนีการลงโทษก็เพราะคิดว่าการที่ผู้ใหญ่ไม่
ลงโทษนั้นเป็นความดี ความดีความงาม ลักษณะนามธรรมยังเป็นเรื่องที่ไกลต่อความเข้าใจของ
เด็กวัยนี้อย่างมาก

อาพาโห สุจริตกุล และคณะ (2531 : 421) สรุปไว้ว่า
คุณธรรมและจริยธรรมที่เหมาะสม เพื่อปลูกฝังให้แก่เด็กปฐมวัยไว้ 8 ประการ คือ ความมีวินัย
มีสติ กตัญญู เมตตา อุตุน ซื่อสัตย์ ประหยัด และขยัน

วรารักษ์ รักวิชัย (2535 : 114) ได้กล่าวไว้ว่า
การอบรมเลี้ยงดูเด็กกับพัฒนาการทางจริยธรรมจะมีความเกี่ยวข้องกัน ซึ่งจริยธรรมที่ควรปลูกฝัง
ให้เด็กปฐมวัยมีดังนี้ คือความมีระเบียบวินัยและเคารพสิทธิของผู้อื่น ความซื่อสัตย์สุจริต
ความขยันหมั่นเพียร ความรับผิดชอบ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความสามารถควบคุมตนเองได้
และการประหยัดอดออม เป็นต้น

✓ สรุปได้ว่า พัฒนาการด้านจริยธรรมของเด็กปฐมวัยนี้ เด็กสามารถซึมซับทุกสิ่ง
ทุกอย่าง และเป็นวัยที่มีการเลียนแบบทั้งในด้านการกระทำ และความคิด จะเน้นในการ
ปูพื้นฐานที่ถูกต้องให้แก่เด็ก จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเริ่มตั้งแต่ยังอายุน้อยที่สุด แม้ว่าเด็กจะ
ยังไม่เข้าใจในเรื่องเหตุผลนัก แต่ผู้ใหญ่ก็ควรจะต้องเป็นตัวแทนที่ดีให้กับเด็กในด้านการใช้
เหตุผล และการกระทำที่สอดคล้องกับหลักของศีลธรรมจริยธรรม เพราะโดยปกติแล้วเด็กจะ
เลียนแบบอย่างผู้ใหญ่ที่เลี้ยงดูเด็ก

1.4.5.2 การส่งเสริมพัฒนาการด้านจริยธรรม

วรารักษ์ รักวิชัย (2535 : 114) กล่าวว่า การอบรม
เลี้ยงดูเด็กกับพัฒนาการทางจริยธรรมนี้มีความเกี่ยวข้องกัน และเกี่ยวกับการให้รางวัล แรงเสริม
และการลงโทษ

ทิศนา แชนมณี และคณะ (2536 : 140 - 141)
ได้สรุปเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการด้านคุณธรรมจริยธรรมของเด็กไทยได้ดังต่อไปนี้

1. ต้องกำหนดเป็นแบบอย่างที่ดีและนាំให้เด็กปฏิบัติตาม
องค์คุณธรรม 3 ประการ ตามคำสอนของพระพุทธศาสนา คือ ทศความดี เว้นความชั่ว และทำ
จิตใจให้บริสุทธิ์

2. จัดสิ่งแวดล้อมทางจิตวิญญาณให้ส่งเสริมค่านิยมที่
พึงประสงค์

3. มีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอย่างเหมาะสม และเข้าใจ
ธรรมชาติของเด็ก

4. อบรมเลี้ยงดูเด็กด้วยความรักและเอาใจใส่
5. ใช้กลวิธีที่หลากหลายผสมผสานกันเพื่อให้เด็กเกิด

การเรียนรู้ทางจริยธรรม

จากแนวคิดในการส่งเสริมพัฒนาการด้านจริยธรรมเด็กปฐมวัย สรุปได้ว่าการที่จะปลูกฝัง หรือส่งเสริมพัฒนาการด้านจริยธรรมนั้น พ่อแม่ผู้ปกครองจะต้องเข้าใจธรรมชาติของเด็ก และการพัฒนาแบบอย่างที่ดี ขึ้นมาในสิ่งเหมาะสมและถูกต้อง ตลอดจนใช้วิธีการที่หลากหลายในการอบรมสั่งสอน

1.5 องค์ประกอบที่มีผลต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

วรารมณ์ รักวิชัย (2535 : 30 - 34) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีผลต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ดังต่อไปนี้

1. อาชีพของพ่อแม่ อาชีพของพ่อแม่เป็นองค์ประกอบหลักที่สำคัญต่อแนวโน้มนิสัยการเจริญเติบโตของลูก และเป็นตัวชี้แนะสภาพการเลี้ยงดูลูก เช่น ขาวนา-ขาวไร่ มักจะมีชีวิตอยู่กับสภาพธรรมชาติ งานที่กระทำเป็นงานหลัก ครอบครัวมักเป็นครอบครัวใหญ่ ดังนั้นการเลี้ยงดูลูกจะมีลักษณะปล่อยปละละเลย และไม่มีการวางแผน มักจะเป็นภาระของญาติผู้ใหญ่ เช่น พี่คนโต ปู่ย่าตายาย ลูกเจริญเติบโตตามธรรมชาติ ค่อนข้างแข็งแรงและช่วยเหลือตนเองได้ดี ส่วนข้าราชการและพนักงานบริษัท พ่อแม่ทำงานลักษณะประจำ มีรายได้แน่นอนค่อนข้างคงที่ โดยลักษณะอาชีพจะไม่มีการมีกิจกรรมที่มากเกี่ยวกับลูก ดังนั้นการอบรมเลี้ยงดูลูกมักจะเป็นไปอย่างสบายเรื่อย ๆ นอกจากเล่นแล้วลูกมักจะไม่มีโอกาสทำกิจกรรมอื่นเกี่ยวข้องกับอาชีพของพ่อแม่ พ่อแม่มักจะต้องจัดหากิจกรรมให้และเอาใจใส่ลูกมากกว่าอื่น ๆ สำหรับอาชีพค้าขายและธุรกิจขนาดเล็ก พ่อแม่ที่มีอาชีพนี้มักจะประสบความสำเร็จไม่แน่นอนค่อนข้างสูง อยู่ท่ามกลางบรรยากาศที่มีการแข่งขันกับเวลาและผู้อื่นตลอด กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับอาชีพมักจะมีอิทธิพลและเกี่ยวข้องกับสภาพการดำรงชีวิตประจำวันของทุกคนในครอบครัว ลูกจึงมักจะมีโอกาสเข้าร่วมกับกิจกรรมของพ่อแม่ เช่น ช่วยพ่อแม่ขายของ หยิบของ จัดระเบียบสินค้า เป็นต้น เนื่องจากลูกมีโอกาสที่จะช่วยเหลือตนเองและพ่อแม่มาก จึงมีแนวโน้มที่จะขยัน มีความสามารถและทักษะมากกว่าครอบครัวที่มีอาชีพอื่น
2. สภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัย บ้านเป็นสถานที่ลูกในชั้นปฐมวัยใช้เวลาอาศัยอยู่มากที่สุด สภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัยมีส่วนสำคัญสูงต่อการหล่อหลอมการเจริญเติบโตของลูก

เช่น บ้านที่มีบริเวณสนามหญ้าบ้านและรั้วรอบขอบชิด เด็กมักจะไม่มีเพื่อนเล่น จำต้องเก็บตัวอยู่ภายในบ้าน อาจนำไปสู่ความเหงาเก็บตัวและไม่ทันคนอื่น พ่อแม่ก็ต้องมีการะในการจัดหาผู้ดูแลและกิจกรรมให้แก่ลูกค่อนข้างมาก ในขณะที่ครอบครัวที่อยู่ห้องแถว ตึกแถว และสลัม เด็กมักจะมีเพื่อนเล่นมาก และมีโอกาสที่จะรู้เห็นวิถีชีวิตและการทำมาหากินของครอบครัวที่อยู่ข้างเคียง ดังนั้นเด็กในกลุ่มนี้มักจะช่วยเหลือตนเองได้มาก ไร่แรง ปรับตัวเองเข้ากับผู้อื่นได้ง่าย และมีประสบการณ์สูง พ่อแม่มีภาระในการจัดหากิจกรรม ตลอดจนการให้เวลากับลูกน้อยลงกว่าครอบครัวที่อยู่บ้าน

3. ฐานะของครอบครัว พ่อแม่ที่มีฐานะเศรษฐกิจดี มักจะมีโอกาสในการจัดหาทรัพยากร กิจกรรม และการอบรมเลี้ยงดูลูกได้มากกว่าและดีกว่า พ่อแม่ที่หาเช้ากินค่ำ ✕

4. ประสบการณ์ชีวิตและความมุ่งหวังในความสำเร็จของพ่อแม่ ประสบการณ์ของชีวิตที่พ่อแม่ได้พบมาในอดีต มักจะเป็นแนวทางลำดับแรกที่พ่อแม่นำมาใช้ในการเลี้ยงดูลูก เช่น รูปแบบ วิธีการ และเหตุการณ์ที่พ่อแม่เคยได้รับการเลี้ยงดูมาก่อน หรือแนวทางที่พ่อแม่ได้พบเห็นเป็นตัวอย่างจากชีวิตของผู้อื่น เป็นต้น พ่อแม่ที่มีประสบการณ์ในชีวิตมากมีแนวโน้มที่จะเข้าใจลูกและมีแนวทางในการอบรมเลี้ยงดูลูกที่ดี ความมุ่งหวังในความสำเร็จของพ่อแม่จะเป็นตัวกำหนดหรือโน้มน้าววิถีชีวิตของลูก พ่อแม่ที่มีความมุ่งหวังไวสูง มักจะมีการเลี้ยงดูในลักษณะเข้มงวดและกวดขัน ในขณะที่พ่อแม่ที่มีความมุ่งหวังไม่สูงนัก อาจจะมีการเลี้ยงดูในลักษณะผ่อนปรนมากขึ้น

5. เวลาของพ่อแม่ที่มีให้กับลูก เวลาว่างของพ่อแม่ที่มีโอกาสได้เล่นคุยกับลูกตลอดจนพาออกไปเที่ยว เป็นการสร้างความใกล้ชิดที่ทำให้พ่อแม่ลูกมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน ตลอดจนชักนำให้ปรับตัวเข้าหากันได้ง่ายและดีขึ้น ครอบครัวที่พ่อแม่มีเวลาให้ลูกมาก ลูกจะมีแนวโน้มที่เป็นผู้ที่มีความอ่อนโยน มีทัศนคติที่ดี เนื่องจากมีความอบอุ่นใจ สำหรับกรณีของครอบครัวที่พ่อแม่มีเวลาว่างให้แก่ลูกน้อย โดยทั่วไปมักจำเป็นต้องมีผู้อื่นเลี้ยงดูลูกให้ เช่น ญาติผู้ใหญ่ (ปู่ ย่า ตา ยาย) มักจะมีแนวโน้มที่จะหลงและตามใจเด็ก ซึ่งอาจชักนำให้เด็กหลงตัวเองและอ่อนแอ หรือในกรณีที่พี่เลี้ยงคนใช้ดูแลลูกให้เด็กอาจมีปัญหากับความก้าวร้าวข่มขู่ ทั้งนี้เพราะเด็กสามารถเรียกร้องต่อพี่เลี้ยงคนใช้ได้มากกว่าพ่อแม่ โดยทั่วไปพี่เลี้ยงคนใช้ไม่มีความกล้าในการตัดสินใจในการเลี้ยงดูเด็กเหมือนพ่อแม่ อีกทั้งความรู้สึกรับผิดชอบในการเลี้ยงดูเด็กก็มีน้อยกว่าพ่อแม่

6. จำนวนลูกและสมาชิกในครอบครัว ครอบครัวที่มีจำนวนลูกและสมาชิกในครอบครัวที่แตกต่างกัน ก็จะมีแนวทางหรือวิธีการเลี้ยงลูกที่แตกต่างกัน ครอบครัวที่มีลูก 1 คน พ่อแม่จำเป็นต้องมีภาระที่จะจัดหากิจกรรมและจัดเวลาให้ลูกมากกว่าครอบครัวที่มีลูกหลายคน ครอบครัวที่มีลูก 2 หรือ 3 คน ก็จะพบปัญหาในการเลี้ยงดูลูกแต่ละคนที่แตกต่างกันไป สำหรับกรณีของครอบครัวที่มีลูกหลายคน มักจะประสบปัญหาภาระในการเลี้ยงดูและจัดกิจกรรมมากกว่าครอบครัวที่มีลูกน้อยกว่า ในกรณีที่ครอบครัวมีสมาชิกหลายคนในบ้านเดียวกัน เด็กมักจะมีอารมณ์อ่อน ไม่เหงา มีความกระตือรือร้น (Active) และพัฒนาการที่ค่อนข้างเร็ว เพราะมีสมาชิกของครอบครัวหลายคนผลัดเปลี่ยนกันมาเลี้ยงดูหรือเล่นกับเด็ก ภาระของพ่อแม่ในการเลี้ยงดูลูกมักจะเบาบางลงตามจำนวนของสมาชิกในครอบครัว

7. ความเข้มแข็งทางจิตของพ่อแม่ ความเข้มแข็งทางจิตใจของพ่อแม่เป็นองค์ประกอบหนึ่งในการพิจารณาแนวทางหรือวิธีการเลี้ยงดูลูก โดยทั่วไปพ่อแม่มักจะมีจิตใจอ่อนไหวต่อการเลี้ยงดู พ่อแม่ที่ใจอ่อนมาก ๆ มักจะกลัวว่าลูกจะเจ็บ จะหิว จะลำบาก และช่วยเหลือในทุก ๆ ทาง แม้กระทั่งตัดสินใจแทนลูกในหลาย ๆ กรณี เช่น ซื้อขนม ของเล่น เป็นต้น อันเป็นการปิดโอกาส ที่ลูกจะฝึกฝนการช่วยเหลือตนเอง ความเข้มแข็ง และการตัดสินใจด้วยตนเอง อาจเป็นสาเหตุทำให้ลูกไม่มีความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง ขาดความมานะ ขาดประสบการณ์ ขาดความเชื่อมั่นตนเอง และมักต้องการความช่วยเหลือจากผู้อื่นอยู่เสมอ

นันทา แทนธานี (2534 : 1 - 2) ได้สรุปรวบรวมจากเอกสาร ตำรา งานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ พบว่า องค์ประกอบหรือปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ได้แก่ ลักษณะโครงสร้างของครอบครัว สภาพการทำงานของมารดา สถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว ระดับการศึกษาของบิดามารดา อายุของมารดา จำนวนบุตรและลำดับที่เกิดของบุตร และความรู้ความเข้าใจของบิดามารดาในเรื่องพัฒนาการและแนวปฏิบัติที่ถูกต้องเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2536 : 10) กล่าวว่า องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กมีหลายประการ ได้แก่ อาชีพ ภูมิฐานะ รายได้ การศึกษาของบิดามารดา นอกจากนั้นการเลี้ยงดูเด็กจากครอบครัวต่างวัฒนธรรม ต่างศาสนา ก็ไม่เหมือนกันด้วย

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช (2537 : 284 - 285) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กประการหนึ่งคือ เจตคติในการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ ซึ่งในแต่ละวัฒนธรรมย่อมมีการเลี้ยงดูที่แตกต่างกันไป

สนิท สมักรการ (2539 : 80) กล่าวว่า ปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็ก คือ วัฒนธรรมในการอบรมเลี้ยงดูเด็กของครอบครัวหรือของสังคม

สรุปได้ว่าพ่อแม่ผู้ปกครองจะอบรมเลี้ยงดูเด็กให้เด็กมีพัฒนาการเหมาะสมหรือไม่ขึ้นอยู่กับ องค์ประกอบทางด้านลักษณะชีวสังคม ได้แก่ ระดับการศึกษาของพ่อแม่ อาชีพ ฐานะทางเศรษฐกิจ อายุของพ่อแม่ โครงสร้างของครอบครัว ตลอดจนสังคมและวัฒนธรรมเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก เป็นต้น

1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการอบรมเลี้ยงดูทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และจริยธรรมของเด็กปฐมวัย ซึ่งโดยผลของการอบรมเลี้ยงดูเด็กของพ่อแม่ ผู้ปกครองต่อพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็ก และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กจะเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้จําแนกงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับดังต่อไปนี้

1.6.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูกับพัฒนาการเด็ก

1.6.1.1 ด้านร่างกาย

ได้มีผู้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูที่มีผลต่อพัฒนาการด้านร่างกายของเด็กไว้ดังนี้

กัลยา นาคเพ็ชร (2521 : 117 - 118) ศึกษาในวัย 2 - 5 ปี จำนวน 60 คน พบว่า ภาวะโภชนาการของเด็กมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับอาหารที่เด็กบริโภค และนิสัยการบริโภค ซึ่งขึ้นอยู่กับทัศนคติ ความเชื่อ ระดับการศึกษา และอาชีพของมารดาเป็นสำคัญ การวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิณี ชิดเชิดวงษ์ (2521 : 155) พบว่า ความแตกต่างในด้านการศึกษาของพ่อแม่ ขนาดของครอบครัว สถานภาพทางเศรษฐกิจ ความเชื่อในการบริโภคและการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่ต่างกัน มีผลทำให้การเจริญเติบโตของเด็กต่างกัน

บิยาวรรณ วิรัชชัย (2521 : 65) ได้ทำการศึกษาพบว่า สุขภาพของเด็กก่อนวัยเรียนมีผลมาจากความเชื่ออย่างไม่มีเหตุผลของมารดาในการเลี้ยงดูเด็ก กล่าวคือเด็กที่มารดามีความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงดูอย่างไม่มีเหตุผลน้อย จะมีสุขภาพดีกว่าเด็กที่มารดา มีความเชื่ออย่างไม่มีเหตุผลมาก

ส่วดี ศรีเลณวัติ (2534 : 30) ได้ศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อการเจริญเติบโตและพัฒนาการพบว่า อิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูมีความสำคัญต่อการเจริญเติบโตและการพัฒนาการของเด็กโดยได้กล่าวว่า ในระยะแรกของชีวิต พัฒนาการด้านการเคลื่อนไหวร่างกาย การนั่ง การยืน การเดิน และการใช้มือและนิ้วจะเป็นไปตามลำดับขั้นพัฒนาการร่างกายเป็นส่วนใหญ่ อย่างไรก็ตามการกระตุ้นจากสิ่งแวดล้อมจำเป็นสำหรับการส่งเสริมพัฒนาการเช่นกัน เด็กในสถานสงเคราะห์ซึ่งได้รับการอุ้มชูสัมผัสและมีโอกาสเคลื่อนไหวน้อย จะนั่ง ยืน และเดินช้ากว่าเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูในครอบครัวตามปกติ

จากงานวิจัยดังกล่าว จะเห็นได้ว่าพัฒนาการทางร่างกายมีส่วนเกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเป็นอย่างมาก เพราะเด็กจะมีพัฒนาการทางร่างกายเป็นไปตามปกติ มีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์หรือไม่ ขึ้นอยู่กับความเชื่อ และการปฏิบัติของบิดามารดาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู เช่น เกี่ยวกับการบริโภคและการมีสุขนิสัยที่ดี เป็นต้น นอกจากนั้นฐานะเศรษฐกิจ ขนาดของครอบครัว และการบริโภคและการมีสุขนิสัยที่ดี เป็นต้น นอกจากนั้นฐานะเศรษฐกิจ ขนาดของครอบครัว และระดับการศึกษาก็เป็นองค์ประกอบสำคัญเช่นกัน เด็กที่มีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์ ยังเจริญเติบโตและมีพัฒนาการด้านต่าง ๆ ในทิศทางที่ดีอีกด้วย

1.6.1.2 ด้านอารมณ์

ได้มีผู้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูที่มีผลต่อพัฒนาการด้านอารมณ์ของเด็กไว้ดังนี้

ทัตพงษ์ สุนทรพิพิธ (2517 : 51) ทำการศึกษาเด็กและเยาวชนที่ทาสี พบว่า เด็กและเยาวชนเหล่านี้มีปัญหาด้านอารมณ์และมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมทั้งสิ้น และส่วนใหญ่จะมาจากครอบครัวที่พ่อแม่ขาดการอบรมเด็กอย่างสม่ำเสมอ เด็กขาดความอบอุ่นและขาดความเข้าใจกันระหว่างครอบครัว รวมทั้งพ่อแม่เองก็มีพฤติกรรมที่ขัดต่อสังคม นอกจากนั้นการอบรม

วรัตมา สุขวัฒนานันท์ (2530 : 70 – 72) ได้ศึกษาเปรียบเทียบพื้นฐานทางอารมณ์ของเด็กก่อนวัยเรียนตามลักษณะปัจจัยด้านเศรษฐกิจสังคมและการเลี้ยงดู พบว่า เด็กก่อนวัยเรียนที่มีปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมและการอบรมเลี้ยงดูต่างกันมีพื้นฐานอารมณ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ เด็กที่มีมารดาทำงานนอกบ้านมีลักษณะพื้นฐานทางอารมณ์ด้านความสม่ำเสมอมากกว่าเด็กที่มีมารดาทำงานในบ้าน เด็กที่ครอบครัวมีรายได้ต่ำ มีพื้นฐานทางอารมณ์ด้านระดับความทนได้สูงกว่ากลุ่มครอบครัวที่มีรายได้ปานกลาง และเด็กที่ครอบครัวมีรายได้ต่ำ มีลักษณะพื้นฐานทางอารมณ์ด้านความรุนแรงของการตอบสนองมากกว่ากลุ่มที่มีรายได้สูง เด็กที่อยู่ในครอบครัวขยายมีลักษณะพื้นฐานอารมณ์ด้านความคงที่ของช่องความสนใจมากกว่ากลุ่มที่อยู่ในครอบครัวเดี่ยว

วัลยา ธรรมพิชญ์ (2533 : 87) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพื้นฐานทางอารมณ์กับพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กก่อนวัยเรียน พบว่า พื้นฐานทางอารมณ์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การปรับตัวของเด็กก่อนวัยเรียน และปัจจัยด้านมารดาและปัจจัยครอบครัวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กอย่างไม่มีนัยสำคัญ

จากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็ก จะส่งผลต่อพัฒนาการด้านอารมณ์ของเด็ก แตกต่างกัน

1.6.1.3. ด้านสังคม

ฉวีล รักชวลี (2526 : 47) ได้ศึกษาพัฒนาการด้านนิสัยส่วนบุคคลและสังคมของเด็กก่อนวัยเรียน เขตบางกะปิ พบว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และแบบปล่อยปละละเลยมีพัฒนาการทางด้านนิสัยส่วนบุคคลและสังคมสูงกว่าเด็กที่มีการอบรมแบบเข้มงวด

เขาวลักษณ์ หาญวชิรพงศ์ (2532 : 61) ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อระดับพัฒนาการด้านนิสัยส่วนบุคคล และสังคมของเด็กก่อนวัยเรียน พบว่าเพศของเด็ก ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู ปฏิสัมพันธ์ระหว่างมารดากับบุตร และสัมพันธภาพระหว่างบิดามารดา มีผลต่อระดับพัฒนาการด้านนิสัยส่วนบุคคลและสังคมของเด็ก

รัตนวดี รอดภิรมย์ (2533 : 72) ศึกษาพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกัน พบว่า เด็กที่ได้รับการอบรมจากบิดามารดาหรือผู้ปกครองแบบใช้อำนาจกึ่งตามใจมีพฤติกรรมช่วยเหลือสูงกว่าเด็กที่มี

ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจหรือแบบตามใจอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดามารดา หรือผู้ปกครองแบบตามใจ และแบบใช้อำนาจมีพฤติกรรมช่วยเหลือแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ

จากผลการวิจัย สรุปได้ว่า พัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัย เป็นผลมาจากปัจจัยด้านวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กของแต่ละครอบครัว สัมพันธภาพระหว่างบิดามารดา รวมทั้งการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัว

1.6.1.4 ด้านสติปัญญา

อุไรวรรณ หงษ์เหมื่อน (2521 : 59 – 60) ได้พบว่า ภาวะโภชนาการที่แตกต่างกันจะทำให้เด็กมีเชาวน์ปัญญาต่างกัน โดยเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและการศึกษาสูง จะมีภาวะโภชนาการดีกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและการศึกษาดำ และดัชนีภาวะโภชนาการ โดยเฉพาะน้ำหนักและส่วนสูงจะมีความสัมพันธ์กับเชาวน์ปัญญาในทุกกลุ่มอายุ

เฉลิมพล ต้นสกุล (2521 : 88) ได้พบว่า เด็กก่อนวัยเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกันจะมีสติปัญญาและความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าแตกต่างกัน

จำลอง วีระชาติ (2522 : 57) ท้าการศึกษาเด็กในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า การอบรมเลี้ยงดูมีความสัมพันธ์กับระดับสติปัญญา คือเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมากเท่าใดจะมีระดับสติปัญญาสูงมากเท่านั้น

สรุปได้ว่า สติปัญญา หรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กสามารถส่งเสริมได้ด้วยภาวะโภชนาการและการอบรมเลี้ยงดูอย่างถูกต้องเหมาะสม

1.6.1.5 ด้านจริยธรรม

ดวงเดือน พันธมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนึก (2520 : 131) พบว่า การอบรมเลี้ยงดูมีส่วนเกี่ยวข้องกับจริยธรรมของบุคคลมากและอิทธิพลดังกล่าวนี้จะมีผลคงทนไปถึงผู้ใหญ่ การถูกอบรมแบบรักมากและใช้เหตุผลมาก สัมพันธ์กับการมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงของผู้ถูกศึกษาทุกระดับอายุ ส่วนการถูกอบรมเลี้ยงดูแบบรักมากใช้เหตุผลมากและลงโทษทางจิตมากกว่าทางกาย ซึ่งรวมเรียกว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยนั้นพบผลจากการวิจัยภาคสนามว่า ถ้าครอบครัวยากจนเลี้ยงดูลูกแบบนี้อาจเป็นได้ว่า จะช่วยให้ลูกแบบนี้มีโอกาสเป็นได้ว่า จะช่วยให้ลูกจริยธรรมสูงได้

ทิพวรรณ กิตติวิบูลย์ (2522 : 126 - 127)

เด็กก่อนวัยเรียนที่มารดาอบรมเลี้ยงดูแบบรักมากและเด็กที่มารดาเลี้ยงดูแบบให้เหตุผลมาก มีคะแนนการตัดสินใจทางจริยธรรมสูงกว่าเด็กที่มีลักษณะตรงกันข้าม และการเลี้ยงดูแบบให้เหตุผลนี้สัมพันธ์ทางบวกกับการตัดสินใจเชิงจริยธรรม และโกศล

ทิพย์สุดา นิลสินธพ (2523 : 50 - 52) ศึกษาพบว่า

เด็กก่อนวัยเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกันจะมีพัฒนาการทางจริยธรรมแตกต่างกัน โดยเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย จะมีจริยธรรมสูงกว่าเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบลงโทษ และแบบปล่อยปละละเลย ส่วนเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบลงโทษ จะมีจริยธรรมสูงกว่าเด็กที่ถูกเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

สรุปได้ว่า วิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กของบิดามารดาและผู้ปกครองมีผลต่อจริยธรรมของเด็กโดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะทำให้เด็กมีจริยธรรมสูงกว่าการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

1.6.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบที่มีผลต่อการอบรมเลี้ยงดู และพัฒนาการเด็ก

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบที่มีผลต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กดังต่อไปนี้

1.6.2.1 สถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว

วิกเตอร์ (Victor. 1977 : 5364-A) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบเกี่ยวกับเชื้อชาติ สถานะทางเศรษฐกิจ ระดับการศึกษาของครอบครัว ขนาดของครอบครัว ความหนาแน่นของที่อยู่อาศัยตลอดจนการได้รับภูมิคุ้มกันโรคกับระดับสุขภาพของเด็กก่อนวัยเรียนในสหรัฐอเมริกา ผลการศึกษาพบว่า ทุกองค์ประกอบของสังคมมีความสัมพันธ์กับระดับสุขภาพ และความเจ็บป่วยของเด็ก นอกจากนั้นโอกาสด้านสุขภาพยังขึ้นอยู่กับองค์ประกอบด้านฐานะทางสังคมด้วย

จินดนา เนียมเปี้ย (2521 : 72) พบว่า สถานภาพเศรษฐกิจและสังคมของบิดามารดา มีผลทำให้พัฒนาการทางภาษาของเด็กก่อนวัยเรียนต่างกัน

เฉลิมพล ดันสกุล (2521 : 82) พบว่า สถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวที่ต่างกัน มีผลทำให้สติปัญญาและความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า

ของเด็กก่อนวัยเรียนต่างกัน โดยเด็กที่มาจากสถานภาพทางเศรษฐกิจสูงจะมีพัฒนาการทางสติปัญญาดีกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจต่ำ

จากการวิจัยดังกล่าวพบว่า สถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวสัมพันธ์กับพฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา และมีผลต่อพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็ก โดยครอบครัวที่มีเศรษฐกิจดีมีแนวโน้มที่จะส่งผลต่อการอบรมเลี้ยงดู และพัฒนาการของเด็กดีกว่าครอบครัวที่มีเศรษฐกิจต่ำกว่า

1.6.2.2 สภาพการทำงานของมารดา

จรรยา สุวรรณทัต (2524 : 133 - 134) ทำการวิจัยเกี่ยวกับมารดาในแหล่งแออัดในกรุงเทพฯ ศึกษามารดาที่ทำงานอาชีพเปรียบเทียบกับมารดาที่ไม่ทำงานอาชีพ พบว่า มารดาที่ทำงานให้ลูกหย่านมเร็วกว่า ควบคุมเด็กน้อยกว่า ฝึกให้เด็กรู้จักรับผิดชอบเร็วกว่า (3 - 6 ปี) และใช้วิธีการสอน โดยการให้รางวัล ชมเชย เพื่อฝึกเด็กมากกว่าที่ไม่ทำงาน

วันเพ็ญ พิศาลพงศ์ และคนอื่น ๆ (2526 : 59)

ได้ศึกษาพบว่า เด็กที่มารดาประกอบอาชีพมีความพร้อมด้านความคล่องแคล่วทางภาษา การคิด และการแสดงออกมากกว่าเด็กที่มารดาไม่ประกอบอาชีพ ซึ่งอธิบายว่า อาจเป็นเพราะมารดาที่ประกอบอาชีพน่าจะมีความคล่องแคล่วทางภาษาการคิดและการแสดงออกมากกว่ามารดาที่ไม่ประกอบอาชีพ จึงมีผลให้เด็กได้รับอิทธิพลด้านนี้จากมารดา

จากผลงานวิจัยดังกล่าว สรุปได้ว่า การประกอบอาชีพหรือไม่ประกอบอาชีพของมารดา มีผลต่อการอบรมเลี้ยงดูบุตร และต่อพัฒนาการของบุตรด้วย กล่าวคือ เด็กที่มารดาประกอบอาชีพมีแนวโน้มว่าจะได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่ดีกว่า และจะมีพัฒนาการสูงกว่าเด็กที่มารดาไม่ประกอบอาชีพ

1.6.2.3 การศึกษาของบิดามารดา

สคาร์ธ (Scarth. 1973 : 3168-A) ได้ศึกษาอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อความพร้อมของเด็กอนุบาล พบว่า ฐานะทางเศรษฐกิจเป็นตัวทำนายความพร้อมของเด็ก และระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง นั่นคือระดับการศึกษาของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับความพร้อมของเด็ก

เกษมสุข เจลียวศักดิ์ (2521 : 59) พบว่า มารดาที่มีการศึกษาดำ มีความเชื่อที่ไม่มีเหตุผลเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กมากกว่าที่มารดาที่มีการศึกษายานกลาง และมารดาที่มีการศึกษายานกลาง มีความเชื่อที่ไม่มีเหตุผลมากกว่ามารดาที่มีการศึกษาสูง

ทัศนีย์ เมธาคบต์ (2527 : 56) พบว่า เด็กก่อนวัยเรียนที่บิดามารดาได้รับการศึกษาสูงกว่าประถมศึกษา จะมีริ้วรอยน้อยกว่าเด็กที่บิดามารดาได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษาและต่ำกว่า

ลัดดาวัลย์ พรศรีสมุทร และวิลาศลักษณ์ ชวัลลี (2524) พบว่า นักเรียนที่บิดามารดาที่มีการศึกษาสูงได้รับการถ่ายทอด และมีการอนุรักษ์วัฒนธรรมทางจิตใจ ด้านความซื่อสัตย์ การมีสัมมาคารวะ ความกตัญญูต่อเวท ความเอื้อเฟื้อ และการยึดถือขนบธรรมเนียมมากกว่านักเรียนที่บิดามารดาที่มีการศึกษาดำ

จากงานวิจัยที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น สรุปได้ว่า ระดับการศึกษาของบิดามารดา มีผลต่อการอบรมเลี้ยงดู และพัฒนาการเด็ก และบิดามารดาที่มีการศึกษาสูง มีแนวโน้มที่จะอบรมเลี้ยงดูเด็กได้เหมาะสมกว่าบิดามารดาที่มีระดับการศึกษาดำ

1.6.2.4 จำนวนบุตร

ทวี สุรเมธี (2521 : 60 - 61) พบว่า เด็กก่อนวัยเรียนที่มีพี่น้องจำนวน 1 - 2 คน มีความพร้อมในการอ่านสูงสุด เด็กก่อนวัยเรียนที่มีจำนวนพี่น้อง 3 - 4 คน มีความพร้อมรองลงมา ส่วนเด็กก่อนวัยเรียนที่มีจำนวนพี่น้องมากกว่า 4 คน จะมีความพร้อมต่ำสุด

วันเพ็ญ พิศาลพงศ์ และคนอื่น ๆ (2526 : 118) พบว่า จำนวนบุตรเกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางความพร้อมแบบรวม และแบบแยกด้าน คือ ด้านความรู้ ความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม ด้านการรับรู้ทางประสาทสัมผัส และความสามารถในการเลียนแบบ กล่าวคือ เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่มีบุตร 1 คน และ 2 คน มีความพร้อมทั้ง 3 ลักษณะดังกล่าวใกล้เคียงกัน แต่มากกว่าเด็กที่อยู่ในครอบครัวที่มีบุตร 3 คน หรือมากกว่า โดยได้อธิบายผลไว้ว่า อาจเป็นเพราะว่าในครอบครัวที่มีจำนวนบุตร 1 - 2 คน บิดามารดามีโอกาสได้ใกล้ชิดบุตรเป็นรายบุคคลสามารถพูดคุยรับฟังความคิดเห็น ตลอดจนชี้แนะสิ่งต่าง ๆ รอบตัวให้บุตรได้สัมผัสจนเกิดความรู้ ความเข้าใจ ได้มากกว่าครอบครัวที่มีบุตร 3 คน

หรือมากกว่าบุตรในครอบครัวที่มีบุตร 1 - 2 คน จึงมีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม และด้านการรับรู้ทางประสาทสัมผัส และความสามารถในการเลียนแบบ ตลอดจนความพร้อมทั่ว ๆ ไปมากกว่าเด็กในครอบครัวใหญ่ ซึ่งบุตรมีโอกาสนจะได้เล่น และใกล้ชิดสนิทสนมกับพี่น้อง ซึ่งเป็นเด็ก ๆ ด้วยกันมากขึ้น แต่กลับมีโอกาสน้อยที่จะได้เล่นกับบิดามารดาหรือญาติผู้ใหญ่อื่น ๆ น้อยลง

งานวิจัยดังกล่าวนี้สรุปได้ว่า จำนวนบุตรในครอบครัวมีผลต่อการอบรมเลี้ยงดู และส่งผลต่อการพัฒนาการของเด็กด้วย โดยที่ครอบครัวที่มีจำนวนบุตรน้อยบุตรจะมีโอกาสได้รับการอบรมเลี้ยงดู และมีการพัฒนาการดีกว่าครอบครัวที่มีบุตรมาก

1.6.2.5 วัฒนธรรม และความเชื่อ

พวงทอง บ้องภัย (2528 : 84) ได้ศึกษาความเชื่อในการดูแลสุขภาพเด็กก่อนวัยเรียน โดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่างมารดาไทยพุทธ และไทยมุสลิมที่มีบุตรอยู่ในวัยก่อนเรียน พบว่า มารดาไทยพุทธ และมารดาไทยมุสลิมมีความเชื่อด้านการดูแลสุขภาพเด็กก่อนวัยเรียนต่างกัน

ปิยวรรณ วิรัชชัย (2521 : 69) ได้ศึกษาความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็ก และสุขภาพอนามัยของเด็กก่อนวัยเรียน พบว่า กลุ่มเด็กก่อนวัยเรียนที่มีมารดาที่มีความเชื่ออย่างไม่มีเหตุผลในการเลี้ยงดูเด็กน้อย มีสุขภาพดีกว่ากลุ่มเด็กก่อนวัยเรียนที่มีมารดาที่มีความเชื่ออย่างไม่มีเหตุผลในการเลี้ยงดูมาก

จรรยา สุวรรณทัต และลัดดาวัลย์ เกษมเนตร (2533 : 113) ได้สรุปผลจากการประมวลงานวิจัยเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กไทยไว้ว่า ความสำคัญของตัวแปรด้านภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเชื้อชาติ ศาสนา ระดับการศึกษา ว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับความเชื่อ ค่านิยม ตลอดจนการปฏิบัติตนต่อบุคคลภายในครอบครัว

สรุปได้ว่า วัฒนธรรม ความเชื่อมีผลต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็ก และวัฒนธรรมและความเชื่อของแต่ละสังคมก็จะแตกต่างกัน อันส่งผลต่อการพัฒนาการเด็กที่แตกต่างกันไปด้วย

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กทั้งในส่วนที่กล่าวถึงการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ และในส่วนที่

กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีผลต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็ก สรุปได้ว่า ประสพการณ์ และการอบรมเลี้ยงดูที่เด็กได้รับ จะส่งผลถึงบุคลิกภาพและพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กและผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดสำหรับการอบรมเลี้ยงดูก็คือพ่อแม่การที่พ่อแม่จะอบรมเลี้ยงดูเด็กให้พัฒนาการครบทุกด้านอย่างเหมาะสม หรือมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์นั้น จำเป็นต้องอาศัยหลักการ และปัจจัยหลายอย่าง เช่น ฐานะทางเศรษฐกิจ อาชีพของพ่อแม่ ระดับการศึกษา อายุ จำนวนบุตร ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก วัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ เป็นต้น

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสังคมวัฒนธรรมอีสาน และจังหวัดขอนแก่น

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสังคมและวัฒนธรรมอีสานดังต่อไปนี้

2.1 สังคมและวัฒนธรรมอีสานและจังหวัดขอนแก่น

สังคมและวัฒนธรรมอีสานเป็นสาระสำคัญที่ผู้วิจัยใช้เป็นองค์ประกอบพื้นฐานของการศึกษาลักษณะหรือวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยในตำบลสาวะถี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ดังนั้นวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวอีสานจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่ต้องการดำเนินการศึกษา ซึ่งได้ศึกษาจาก ปราณี วงศ์ยะรา (2540 : 1 - 17) ที่เรียบเรียงไว้ตามหัวข้อดังต่อไปนี้

2.1.1 ลักษณะของสังคม

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสานเป็นพื้นที่ที่ราบสูง ประชาชนประกอบอาชีพการเกษตรเป็นหลัก เช่น ทำไร่ ทำนา ปลูกพืช และเลี้ยงสัตว์ลักษณะสังคมส่วนใหญ่เป็นสังคมชนบท มีครอบครัวขนาดใหญ่หรือครอบครัวขยาย ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัวและหมู่บ้านมีความผูกพันกันมาก และเห็นไปตามความรู้สึกหรือขนบธรรมเนียมประเพณี ชาวอีสานจึงยึดถือประเพณีเป็นสำคัญ การมีสภาพชีวิตความเป็นอยู่อย่างง่าย ๆ และสบาย

สภาพครอบครัวของชาวอีสาน มีลักษณะครอบครัวขนาดใหญ่ ซึ่งมีทั้งปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ ลูก หลาน อยู่ในครอบครัวเดียวกัน ผู้ใหญ่จะให้ความรู้เด็ก ๆ หรือลูกหลานด้วยวัยเยาว์จนถึงวัยหนุ่มสาว จัดเกลาจิตใจให้เป็นผู้มีคุณธรรม สอนให้พึ่งตนเองอยู่เสมอ โดยยึดมั่นจารีตประเพณีของบ้านเมือง ถ่ายทอดประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตและฝึกฝนอาชีพ ผู้หญิงฝึกงานแม่บ้าน เช่น ทอผ้า ทำอาหาร หักฟืน เก็บผัก ตักน้ำ ต้มน้ำ ส่วนงานของผู้ชาย

จะผลิตเครื่องมือเครื่องใช้ภายในบ้าน เครื่องจักสาน สร้างบ้านเรือนสร้างยุ้ง สานแพ ตะกร้า เจึง กระบุง ครก อวน แห ฯลฯ

ความสัมพันธ์บุคคลในหมู่บ้าน ไม่ได้เกิดเฉพาะภายในครอบครัวหรือกลุ่มเครือญาติเท่านั้น ภายในหมู่บ้านยังมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดสนิทสนมคุ้นเคย ชาวบ้านให้ความช่วยเหลือกันทั้งในด้านส่วนตัวและส่วนรวม ซึ่งเรียกว่า "การลงแขก" เช่น ลงแขกปักดำ ลงแขกเก็บเกี่ยว ลงแขกตำข้าว ฯลฯ

2.1.2 เศรษฐกิจของหมู่บ้าน

สภาพของหมู่บ้านอยู่กันเป็นกลุ่มไม่ห่างไกลมากนัก ชาวบ้านมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดเหมือนญาติหรือตระกูลเดียวกัน มีการดำรงชีพอย่างง่าย ปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ เพียงพอต่อการยังชีพ การปลูกข้าวหรือการทำนาเป็นอาชีพหลักของชาวอีสาน สำหรับการปลูกพืชพืชที่ปลูกส่วนมากจะใช้ประกอบอาหารรับประทานภายในครอบครัว และเพื่อการยังชีพ ไม่ได้ปลูกเพื่อจำหน่าย เพราะชาวบ้านพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยการแลกเปลี่ยนในหมู่บ้านเท่านั้น ส่วนการเลี้ยงสัตว์ เป็นสัตว์ที่เลี้ยงไว้ใช้งาน และเป็นอาหาร

2.1.3 สถาบันทางสังคม

กระบวนการทางสังคมหรือการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่เหล่า ช่วยกันคิดช่วยกันทำ การพึ่งตนเองเป็นค่านิยมที่จะเกิดประโยชน์สูงสุด สถาบันที่จะช่วยให้ความรู้หรือปลูกฝังคุณธรรมแก่ชาวอีสานที่สำคัญมี 2 สถาบัน คือ

2.1.3.1 วัด เป็นสถาบันที่เป็นศูนย์รวมทางจิตใจของชาวบ้าน และเป็นสถานที่ที่ก่อให้เกิดการรวมกลุ่มของชาวบ้าน พระสงฆ์เกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านตั้งแต่เกิดจนตาย และยังเป็นหน้าที่สำคัญในท้องถิ่นนั้น ๆ เทศกาลสำคัญหรือวันสำคัญทางศาสนา เช่น วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา วันวิสาขบูชา วันมาฆบูชา วันอาสาฬหบูชา หรือวันพระ จึงเป็นวันสำคัญที่ชาวบ้านจะต้องร่วมกันทำบุญตักบาตรตามกำลังศรัทธาและความสามารถ

2.1.3.2 โรงเรียน เป็นสถาบันที่ให้ความรู้แก่ผู้ศึกษาเล่าเรียน ในบางหมู่บ้านนักเรียนจะเรียนหนังสือตามศาลาวัด

2.1.4 บทบาทของขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม

ขนบธรรมเนียม หมายถึง วิธีการปฏิบัติตนของบุคคลในสังคมเพื่อให้ถูกต้องเหมาะสมตามที่สังคมนั้น ๆ ประพฤติหรือยอมรับ หรืออาจหมายถึงนิสัยต่าง ๆ ที่มนุษย์ได้เรียนรู้กันมาในทางสังคมและปฏิบัติต่อกันมาในสังคมนั้น ๆ

ชนบทชนบทและวัฒนธรรมที่ชาวอีสานได้ยึดถือและปฏิบัติสืบต่อกันมา ซึ่งมีอยู่มากมาย ตั้งแต่การกิน การนอน การเกิด การตาย การบวช ความเชื่อโชคลาง ผีसाง เทวดา ที่เกี่ยวข้องในวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของคนอีสาน ชนบทชนบทจึงมีบทบาทต่อการดำรงชีวิตของชาวอีสาน ลักษณะวัฒนธรรมประเพณีของชาวอีสานที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบันนี้ รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษโดยวิธีการต่าง ๆ ซึ่งชาวอีสานได้ถือเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติ และเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต มีลักษณะหลายประเภท คือ

2.1.4.1 วัฒนธรรมที่ได้รับการถ่ายทอด ผู้ถ่ายทอดความรู้วัฒนธรรมประเพณี คือบรรพบุรุษโดยการปฏิบัติต่อกันมา ซึ่งมีทั้งข้อห้ามและข้อปฏิบัติ วัฒนธรรมมีทั้งจารีกเป็นลายลักษณ์อักษรและมุขปาฐะ เป็นวิธีการกระทำ การประกอบพิธีกรรมในโอกาสต่าง ๆ ที่กระทำมาแต่ในอดีตเชื่อดิอมานาน จนได้กลายมาเป็นแบบอย่างความคิดหรือการกระทำที่มีอิทธิพลต่อชีวิตชาวอีสานมาก

2.1.4.2 มรดกทางวัฒนธรรม หรือแนวทางแบบอย่างในการกระทำที่ดี ถือว่าเป็นมรดกที่สำคัญมาก อนุชนรุ่นหลังควรรักษาไว้ โดยเฉพาะมรดกทางวัฒนธรรมประเพณีมีอยู่มากมายหากไม่ประพฤติปฏิบัติตามถือว่าท้าวความผิด ไม่ยึดวัฒนธรรมดั้งเดิม หรือไม่อยู่ในกรอบประเพณีไม่ให้ความเคารพ และการประพฤติดังกล่าวจะถือว่าคำสา

2.1.4.3 แบบของการดำรงชีวิต วัฒนธรรมประเพณีของชาวอีสานจะมีตั้งแต่เกิดจนถึงตาย เช่น ประเพณีการเกิด การอยู่ไฟ การร่อนกระดัง การฝังรก การบวช การแต่งงาน เป็นต้น นอกจากนี้จะเป็นวัฒนธรรมประเพณีเกี่ยวกับเครื่องมือเครื่องใช้ ความสามานสามัคคีในหมู่ญาติมิตรวงศ์ตระกูลและในหมู่บ้าน ซึ่งต้องอาศัยวัฒนธรรมเป็นแบบอย่างอันดีงาม

2.1.4.4 เปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์ ในสภาพสังคมปัจจุบันโลกมีความเจริญก้าวหน้ามากในด้านเทคโนโลยีต่าง ๆ สังคมมีความเจริญอย่างรวดเร็ว ทำให้มีการถ่ายทอดผสมผสานระหว่างสิ่งประดิษฐ์เก่า ๆ กับนวัตกรรมใหม่ ๆ ทั้งนี้เพราะสิ่งประดิษฐ์หรือเครื่องมือใช้เก่านั้นยังให้ประโยชน์มากและเป็นส่วนหนึ่งในการดำรงชีวิต

2.1.5. ค่านิยมของสังคม

ค่านิยม หมายถึง ความรู้สึก อาจเป็นของหมู่ชนเดียวกันหรือเฉพาะบุคคลก็ได้ ได้แก่ ความพึงพอใจ ความรังเกียจ ความอาย และความภูมิใจที่มีต่อพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งชาวอีสานมีค่านิยมเป็นของตนเอง ดังจะเห็นได้จากการดำเนินชีวิตในสังคมที่อยู่อาศัย เช่น

2.1.5.1 รักพวกพ้อง การทำงานชอบช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ชาวอีสานเป็นผู้มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น งานทุกอย่างสำเร็จได้ด้วยการให้ความร่วมมือร่วมใจ พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

2.1.5.2 กตัญญูรู้คุณ รู้จักให้ความเคารพยำเกรงต่อผู้มีพระคุณ และบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว มีความเคารพนอบต่อผู้ใหญ่ เชื่อฟังคำสั่งสอนครูอาจารย์ที่ให้ความรู้

2.1.5.3 ความรักสนุก การทำงานทุกอย่าง นอกจากจะได้งานตามต้องการแล้วยังได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน ดังจะเห็นได้จากคำกล่าว "ทำงานเป็นเล่น เล่นเป็นงาน" คนที่ทำงานร่วมกันรู้จักสนิทสนมกันดี ชาวอีสานจึงเป็นรักใคร่ชอบพอกันทั้งหมู่บ้านเหมือนเครือญาติหรือวงศ์ตระกูลเดียวกัน ทำงานด้วยความสนุกสนาน ได้งานมากโดยไม่เหนื่อยหรือสนุกในการทำงาน

2.1.5.4 ชอบความสบาย ไม่ชอบระเบียบ มีชีวิตความเป็นอยู่อย่างง่ายและสบาย ได้แก่ การประกอบอาหาร มีกรรมวิธีที่ทำให้อาหารสุกแบบง่าย ๆ เช่น ปิ้ง จี่ เผา คั่ว ฯลฯ การแต่งกาย เสื้อผ้าที่สวมใส่ คำนึงถึงความสะดวกในการทำงานมากกว่า เช่น นุ่งผ้าถุงเหนือเข่า เสื้อแขนยาว ผ้าขาวม้าคาดเอว

2.1.5.5 มีความสันโดษ พอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ ไม่กระตือรือร้น เช่น การปลูกข้าว และพืชผักให้ได้เพียงพอในการยังชีพ

2.1.6 การอบรมสั่งสอน

การสั่งสอน การให้ความรู้ หรือวิธีการถ่ายทอดความรู้ให้กับบุคคลต่าง ๆ ในสังคมอีสานมีวิธีการที่คล้ายคลึงกัน โดยยึดคติธรรม คุณธรรม จารีต ประเพณี ตามสภาพวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ การอบรมสั่งสอน มี 2 ทาง คือ

2.1.6.1 ทางตรง เป็นวิธีการถ่ายทอดความรู้แก่เด็ก เพราะเด็กมีความสนใจเรื่องที่จดจำได้ง่าย และเป็นเรื่องที่สนุกสนาน การถ่ายทอดความรู้จะบอกถึงวิธีการปฏิบัติที่ดี บังเกิดผลดี เรียกว่าเป็นข้อปฏิบัติ การประพฤตินับดีในสิ่งที่ไม่ดี จะเป็นข้อห้าม ซึ่งผู้ใหญ่จะใช้คำว่า "กะลา" ความรู้ที่ให้แก่เด็กจะเป็นนิทาน ปริศนาคำทาย หรือภาษิต

2.1.6.1 ทางอ้อม เป็นวิธีการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้ใหญ่ เพราะเป็นผู้ที่มีความสำคัญในหมู่บ้าน การถ่ายทอดความรู้จะแทรกคติธรรม จริยธรรม คำสอนในพิธีศาสนา

เช่น การสู่วัย การเล่านิทานจะมีตัวอย่างเป็นชาดกประกอบผู้รับฟังจะเป็นกลุ่มหมู่ - สาว หรือผู้สูงอายุ และจะใช้คำคมเป็นภาษิตสอนใจ

2.2 พฤติกรรมด้านการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามสังคมวัฒนธรรมอีสาน

สำหรับเรื่องการอบรมเลี้ยงดูเด็กนั้นชาวอีสานก็มีวัฒนธรรมในการอบรมเลี้ยงดูเช่นเดียวกับสังคมชนบทโดยทั่วไปของประเทศไทย ซึ่ง สนิท สัมกรการ (2539 : 80 - 82) ได้สรุปและรวบรวมไว้ดังนี้

1. การให้อาหารหรือให้นม

การให้อาหารและนมนั้น พบว่า ทารกแรกเกิดจะรับประทานนมมารดา (นอกจากบางรายที่มารดาไม่แข็งแรง ไม่มีน้ำนม ก็อาจต้องอาศัยน้ำนมของญาติหญิงคนอื่น) การให้นมเด็กก็ไม่ได้กำหนดเวลาแน่นอน มักจะให้เมื่อเด็กตื่น โดยเฉพาะเมื่อเด็กร้อง แม่มักจะอุ้มให้ดูดนมแม่ มักจะสันนิษฐานว่าเด็กร้องเพราะหิว ถ้าให้นมแล้วเด็กยังร้องอยู่ ก็แน่ใจว่าเด็กร้องเพราะเหตุอื่นมิใช่เพราะหิวซึ่งก็จะต้องหาทางทราบต่อไป นอกจากนั้นนมมารดาแล้ว พ่อเด็กโตขึ้น (ประมาณตั้งแต่หกเดือนขึ้นไป) บางครอบครัวก็จะบดข้าวสุกหรือกล้วยน้ำว้าผสมกับเกลือป่นเด็กด้วย โดยเริ่มทีละน้อย ๆ ก่อน เพราะเชื่อว่าการให้ข้าวบดผสมกับเกลือและกล้วยน้ำว้าบดเพิ่มจากน้ำนมมารดานั้น ช่วยให้เด็กนอนหลับสนิทไม่ร้องไห้บ่อยเพราะอึดทนกว่าดื่มแต่นมมารดาอย่างเดียว

2. การอดนม หรือการหย่านม

การอดนมหรือการหย่านมนั้นจะไม่ค่อยมีกฎเกณฑ์ที่แน่นอนขึ้นอยู่กับสถานการณ์เป็นสำคัญ เช่น ถ้าเป็นลูกคนโต พ่อมีน้องตามออกมาตามปกติก็ต้องอดนม เพราะการจะให้ลูกสองคนดูดนมแม่พร้อมกันในขณะเดียวกันนั้น ย่อมเป็นการหนักแรงแม่มาก ด้วยเหตุนี้ถ้าครอบครัวใดมีลูกถี่ อย่างเช่น สามปีสองคนเช่นนี้ลูกคนโตอาจอดนมเมื่ออายุได้ประมาณขวบกว่า ๆ เท่านั้นก็ได้ แต่ถ้าครอบครัวใดมีลูกห่าง ลูกคนโตอาจดูดนมมารดาเรื่อยไปจนอายุถึงสี่ห้าขวบก็ได้ สำหรับครอบครัวที่มีลูกคนเดียวหรือในกรณีที่ เป็นลูกคนสุดท้าย ลูกอาจดูดนมมารดาไปจนถึงอายุเก้าหรือสิบขวบก็ได้แล้วแต่ความพอใจและความใจดีของแม่แต่ละคน แต่โดยเฉลี่ยแล้วเด็กมักจะหย่านมเมื่ออายุ 2 - 3 ขวบ และการที่จะทำให้เด็กเลิกดูดนมมารดานั้นตามปกติจะไม่ใช้วิธีห้ามแบบตรงไปตรงมา แต่จะใช้วิธีการที่ทำให้เด็กเห็นว่าการดูดนมมารดา

ไม่เป็นที่พึงปรารถนาอีกต่อไป แม้อาจเอาสมุนไพรมานวดที่ศีรษะเวลาที่หัวมันแสบเวลาเด็กตกก็จะรู้สึกขนาน ๆ เข้าก็จะเลิกตกไปเอง ถ้าเป็นเด็กโตแล้วยังตกตามอยู่ญาติผู้ใหญ่อาจล้อเลียนให้เกิดความอายเพื่อนฝูง ประกอบกับการจัดฟันของแม่ในบางเวลา เด็กก็จะเลิกตกตามไปเอง

3. การฝึกหัดเรื่องการขับถ่าย

เด็ก ๆ มักจะไม่ได้รับการฝึกหัดที่เข้มงวดแต่อย่างใด ตามปกติแล้ว พ่อแม่จะปล่อยให้เด็กถ่ายและปัสสาวะตามใจชอบไปก่อนจนกว่า เด็กจะโตพอที่จะพูดกันรู้เรื่อง ซึ่งก็ประมาณสองขวบขึ้นไป พ่อแม่จึงจะเริ่มฝึกหัดหรืออบรมในเรื่องเหล่านี้ การฝึกอบรมก็ไม่เคร่งครัดนัก คือถ้าเด็กจะถ่ายเลอะเทอะไม่เป็นที่เป็นทางอยู่บ้าง พ่อแม่ก็ไม่ใคร่จะดุว่ากล่าวมากนัก แม่มักจะถือว่าเป็นหน้าที่ประการหนึ่งของตนที่จะต้องล้างก้นและเช็ดล้างอวัยวะของลูกในเมื่อลูกของตนถ่ายเลอะเทอะไม่เป็นที่เป็นทาง อย่างไรก็ตาม พ่ออายุประมาณระหว่าง 3 - 5 ขวบ เด็กท้องไรท์้องนาทั่ว ๆ ไปก็ช่วยตัวเองในเรื่องเหล่านี้ได้แล้วตามสมควร

4. การอบรมกิริยามารยาทและความรอบรู้อย่างอื่น ๆ

ส่วนใหญ่เป็นการสอนในเรื่องการเคารพผู้ใหญ่ อ่อนน้อมต่อผู้มีอำนาจ รู้จักบุญคุณบิดามารดา เคารพครูบาอาจารย์และความรู้ในเรื่องทางศาสนา ซึ่งส่วนใหญ่ก็ได้มาจากการอบรมสั่งสอนอย่างเป็นทางการ พ่อโตขึ้นเด็กชายก็ออกไปช่วยพ่อแม่เลี้ยงวัวควาย ทำไร่ไถนา ส่วนเด็กหญิงก็จะอยู่บ้านช่วยแม่ทำงานบ้าน เลี้ยงน้องและทำครัว แต่เมื่อมีการศึกษาภาคบังคับใช้ทั่วไปแล้วเด็ก ๆ ทุกคนจะต้องเรียนหนังสือก่อนอย่างน้อยจนจบประถมศึกษา 6 จึงจะออกไปช่วยพ่อแม่ทำงานได้อย่างเต็มที่ต่อไป

ปหาณี ฐิติวัฒน์ (2541 : 49 - 50) ได้กล่าวถึงพระยาอนุมานราชธน ที่ได้บรรยายเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงเด็กที่ครอบครัวไทยปฏิบัติกันมาว่า ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใหญ่และเด็กในครอบครัวสืบเนื่องต่อมาตามลำดับ จนกระทั่งเมื่อเด็กยืนได้เป็นครั้งแรก ซึ่งเรียกว่า "ตั้งไข่" เพราะยืนตั้งตัวนานยังไม่ได้ มีอาการเหมือนตั้งไข่ ตอนนี้เป็นระยะเด็กจะรู้สึกอยากร่างก้าว การอบรมสั่งสอนที่ผู้ใหญ่ให้กับเด็กที่โบราณถ่ายทอดกันมาก็คือ ห้ามไม่ให้ช่วยพุงเด็กให้เดินเพราะจะทำให้เด็กไม่รู้จักช่วยตนเอง วิธีการสั่งสอนก็คือ สอนเดินกับเด็กให้เด็กยืนพิงฝา เด็กจะเอาหลังและแขนยันฝาพุงตัวเองและทำท่าจะก้าวอย่าง ผู้ใหญ่คอยอยู่ข้างหน้าเด็ก ในระยะไม่ห่างนัก อ้าแขนทำท่ารับ เด็กจะก้าวเกะกะโง้งโง่เข้ามาหา ในระยะ

ไม่ห่าง ช่วงแรกจะก้าวได้ก้าวเดียวหรือสองก้าวเท่านั้นแล้วก็จะล้มลง ผู้ใหญ่ที่อยู่ข้างหน้าเด็ก จะระวังไว้อย่างไรให้ล้มลงได้ แล้วก็ทำท่าก้าวใหม่ขณะเด็กยืนทรงตัวได้ ผู้ใหญ่จะร้องว่า "ตั้งไข่ ล้ม จะล้มไขกิ้น ไข่ตกดินจะกินเสียเน้อ" เป็นการร้องช่วยเด็กให้เด็กเพลินและ เผลอตัวจะได้รู้จักยืนตั้งตัว และก้าวอย่างได้ เมื่อเด็กก้าวอย่างพอสอนเดินได้แล้วบางคนก็ทำไม้เป็น วงเวียน ให้เด็กเกาะเดินหมุนตัวเองเพื่อให้ได้แข็งแรงและคล่องแคล่วขึ้น

การถ่ายทอดความเชื่อให้กับผู้เลี้ยงเด็กอันเนื่องมาจากความกลัวเรื่องผี สะท้อนเป็นพฤติกรรมในการเลี้ยงลูกหลายอย่าง เช่น ถ้าจะพาเด็กออกจากบ้านไปนอนค้างแรม ที่อื่น พ่อแม่จะต้องเอาดินหม้อบ้ายหน้าเด็กไว้ก่อน แล้วจึงจะพาเด็กออกจากบ้านได้ พระยาอนุมานราชธนสันนิษฐานว่าคงจะเป็นเรื่องลวงผี หรือถ้าพ่อแม่จำเป็นต้องไปค้างคืนที่อื่น ก็จะฉีกผ้าหรือเศษผ้าซึ่งเป็นเครื่องนุ่งห่มของบิดามารดา ผูกหรือพันไว้กับเด็ก ปากก็พูดว่า "อย่างละเมอเพื่อร้องตามพ่อแม่" ซึ่งเป็นลักษณะที่บ่งถึงความรัก ห่วงใยในลูก ไม่มีอะไร จะเป็นเครื่องผูกพันเอาไว้ได้ ก็ใช้ส่วนหนึ่งแห่งเครื่องนุ่งห่มของตนผูกเอาไว้แทน เพราะเครื่อง นุ่งห่มก็ถือเป็นเหมือนตนเองและถ้าเด็กลูกหลานของครอบครัวมีอาการเจ็บ ๆ ไข้ ๆ บ่อย ๆ มักจะนำเด็กชายไป ทอดผ้าป่า คือนำไปถวายพระ พระจะรับไว้จะเอาด้วยผูกข้อมือ ถ้าเป็น เด็กหญิงก็เอาด้วยมาผูกกันเองที่บ้าน

2.3 การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและผลกระทบต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

2.3.1 ความหมายของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

สุภัทรา สุภาพ (2539 : 117) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงทาง สังคม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงระบบของสังคม (Social System) และปัญหาที่ติดตามมามี ว่าเปลี่ยนทั้งหมดหรือเปลี่ยนบางส่วน ฯลฯ แต่ถ้าดูจากโครงสร้างของสังคม การเปลี่ยนแปลงอย่าง สมบูรณ์แบบจะเกิดขึ้นได้ยาก เพราะความสัมพันธ์บางส่วนแม้จะเปลี่ยนไปก็ตาม ก็ยังมีส่วนอื่นที่ คงอยู่ในลักษณะเดิมโดยไม่มีการเปลี่ยน หรือเปลี่ยนน้อยมาก ด้วยเหตุนี้ ในระบบสังคมใดก็ตาม อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงไปจากโครงสร้างเดิมที่มีอยู่ ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ของ มนุษย์บางอย่างในสังคม

พัทยา สายหู (2538 : 229 - 232) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลง ทางสังคม หมายถึงการเปลี่ยนแปลงในระบบความสัมพันธ์ของมนุษย์ที่อยู่ร่วมกันในสังคม เป็นการ

เปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ด้วยสายตา ในลักษณะต่าง ๆ ของวิธีการดำรงชีวิตหรือเรียกสั้น ๆ ว่า การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม เช่น การรับเอาแบบอย่าง ความเป็นอยู่ในเรื่องอาหารการกิน การแต่งกาย การพักผ่อนหย่อนใจ ฯลฯ นั้นไม่ถือว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเว้นเสียแต่ การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม มีผลสะท้อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบความสัมพันธ์ของบุคคล แตกต่างไปจากที่เคยเป็นอยู่มาแต่เดิม

สุริชัย หวันแก้ว (2538 : 156) ได้สรุปเกี่ยวกับความหมายของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมไว้ว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Social Change) หมายถึง "การที่ระบบสังคม" กระบวนการแบบอย่างหรือรูปแบบทางสังคม เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณี ระบบครอบครัว ระบบการปกครองได้เปลี่ยนแปลงไป ไม่ว่าจะเป็นด้านใดก็ตาม การเปลี่ยนแปลงทางสังคมนี้อาจเป็นไปในทางก้าวหน้าหรือถดถอย เป็นไปอย่างฉับพลันหรือช้าคราวโดยวางแผนให้เป็นไปหรือเป็นไปเอง และที่เป็นประโยชน์หรือให้โทษทั้งสิ้น และการเปลี่ยนแปลงบางอย่างในสังคมอาจเกิดในระดับปัจเจกบุคคล ซึ่งมีได้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงโดยมีคนมากขึ้น ซึ่งอาจมีผลต่อระบบความสัมพันธ์ในครอบครัวของเกษตรกรในชนบทที่จะต้องเปลี่ยนแปลงไปด้วย

ดังนั้น สรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงของระบบความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในสังคม และการเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างของความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มและระหว่างส่วนประกอบของสังคมนั้น เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างชาวชนบท ชาวเมือง เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงทางสังคมดังกล่าวนี้ย่อมเกิดขึ้นในระดับกลุ่มบุคคลและในระดับสถาบันทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นในสถาบันครอบครัว เครือญาติ การสมรส ครอบครัว หรือ สถาบันการเมือง เศรษฐกิจ ฯลฯ ก็ได้

2.3.2 การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของคนในสังคม

บุญถิ่น อัตถากร (ม.ป.ป. : 109) กล่าวว่า ในปัจจุบันเป็นที่ประจักษ์ว่าประเทศไทยกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมวัฒนธรรม ประเทศมีการพัฒนาเศรษฐกิจมากขึ้นเพียงไร การเปลี่ยนแปลงทางสังคมก็มีขึ้นมากเพียงนั้น เช่น คนอพยพอยู่ในเมืองและส่งบุตรหลานมาศึกษาหาความรู้ในเมืองใหญ่มากขึ้น แหล่งเสื่อมโทรมมีอยู่ทั่วไปคนไม่มีอาชีพมีมากขึ้น แม้บ้านต้องออกทำงานนอกบ้านเพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัว ทำให้บุตรต้องอยู่ในความดูแลของผู้อื่น จำนวนพลเมืองเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้วิถีการอบรม

เลี้ยงดูเด็กต้องเปลี่ยนไปมากจากเดิมหลายประการ โดยเฉพาะเมื่อวิทยาการเจริญก้าวหน้าและมีการรับวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาด้วย

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ (2535 : 155) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและแบบแผนการดำรงชีวิตที่สำคัญ ๆ คือ การเปลี่ยนแปลงทางด้านอาชีพ การเปลี่ยนแปลงค่านิยมและจริยธรรม การเปลี่ยนแปลงรูปแบบและโครงสร้างของครอบครัวและสถาบันศาสนา

สิปนันท เกตุทัต (2536 : 59) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และสังคมมีส่วนทำให้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเจริญก้าวหน้ามากขึ้น ดังนั้นคนในสังคมจึงมีความเกี่ยวข้องกับผลผลิตจากความเจริญก้าวหน้าทั้งในด้านที่ดี เช่น เครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ การติดต่อสื่อสารที่รวดเร็วและก้าวหน้า เป็นต้น ส่วนด้านไม่ดีนั้น เช่น เกิดปัญหามลภาวะและความไม่สมดุลกับธรรมชาติ

จากแนวคิดและข้อคิดเห็นดังกล่าว สรุปได้ว่าการเปลี่ยนแปลงทางสังคมมีผลต่อการดำรงชีวิตของคนเราอย่างยิ่ง ทั้งในด้านการดำรงชีวิตทางสังคมหรือความสัมพันธ์ของบุคคลในสังคม ตลอดจนวัตถุหรือเทคโนโลยีที่อำนวยความสะดวกซึ่งคนในสังคมต้องมีการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ

2.3.3 ผลของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

สุนน อมรวิวัฒน์ และคณะ (2532 : 289 - 396) โดยสรุปเกี่ยวกับลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูเด็กตามวิถีชีวิตไทยไว้ว่ามีทั้งหมดที่ควรดำรงรักษาไว้ และหมวดที่ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขแสดงให้เห็นว่าในสังคมหนึ่ง ๆ หากมีการเปลี่ยนแปลงไป ผลที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กนั้นอาจมีทั้งในลักษณะที่ดีหรือไม่ดีได้

หรรษา นิลวิเชียร (2535 : 8) กล่าวว่า จากผลการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมและเทคโนโลยีที่กำลังเจริญก้าวหน้า ทำให้แม่บ้านที่ต้องออกไปทำงานนอกบ้านมีจำนวนมากยิ่งขึ้นสตรีได้รับการยอมรับในตลาดแรงงานให้มีบทบาทเพิ่มขึ้นในหลายสาขาวิชาชีพ ประกอบกับโครงสร้างของครอบครัวมีแนวโน้มจากการอยู่รวมกันเป็นครอบครัวใหญ่ (Extended-Family) มาเป็นครอบครัวขนาดเล็ก (Nuclear Family) เป็นผลให้เด็กเล็กขาดแม่หรือผู้ใหญ่ในครอบครัวคอยดูแล

คณะกรรมการพัฒนาการศึกษาอบรมและเลี้ยงดูเด็ก (2535 : 10 - 16) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม มีผลกระทบต่อโครงสร้างของครอบครัว การย้ายถิ่นฐานและบทบาทของครอบครัว ซึ่งทำให้ส่งผลต่อการพัฒนาเด็ก

วราภรณ์ รักวิจัย (2535 : 19) ให้ข้อคิดเห็นว่า ปัจจุบันนี้ ครอบครัวไทย ส่วนใหญ่ต้องประสบปัญหาที่พ่อแม่ไม่มีเวลาให้ลูก เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจและสังคมทำให้พ่อแม่ต้องออกหางานทำ และปัญหาที่พบมากคือ การอบรมเลี้ยงดูอย่างไรจึงจะทำให้ลูก เติบโตอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้อย่างไม่มีปัญหา

จากข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคม ซึ่งส่งผลกระทบต่อครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดูเด็กในแง่ของสังคมวิทยา ซึ่งกล่าวถึงบทบาทของครอบครัวและผู้ปกครองอาจมีเวลาดูแลเด็กน้อยลงอันเป็นผลให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาได้ แต่อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาในแง่ของความรู้และการปฏิบัติในการอบรมเลี้ยงดูเด็กอาจจะเพิ่มขึ้นก็ได้ เนื่องจากบิดามารดาเด็กมีการศึกษาสูงขึ้น ประกอบกับมีการส่งเสริมทางข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กทั้งทางภาครัฐและเอกชนอย่างกว้างขวาง ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในทุกสังคม และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมก็จะส่งผลถึงตัวบุคคลเด็กปฐมวัยเป็นสมาชิกของสังคมก็ต้องได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงนั้นทั้งในลักษณะที่ส่งเสริมการพัฒนาขึ้นและลักษณะไม่ดีที่เป็นปัญหาต่อไปได้

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กและสังคมวัฒนธรรม

เนื่องจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งเน้นที่จะศึกษาลักษณะหรือวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมจากบุคคล 2 รุ่นอายุ ซึ่งไม่พบว่ามีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในลักษณะนี้โดยตรง แต่มีงานวิจัยที่ศึกษาสำรวจสภาพการอบรมเลี้ยงดูเด็กในลักษณะต่าง ๆ กับพัฒนาการเด็ก และงานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กตามลักษณะของบริบทของสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งสรุปรวบรวมได้ดังต่อไปนี้

อุทุมพร จามรมาน และคณะ (2529 : 116 - 175) ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการสำรวจข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กอายุ 3 - 6 ปี รวมทั้งเปรียบเทียบข้อมูลดังกล่าวระหว่างภูมิภาคและระหว่างหมู่บ้านที่มีศูนย์พัฒนาเด็ก และหมู่บ้านไม่มีศูนย์พัฒนาเด็ก ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมทางกายภาพและวัฒนธรรม ได้แก่ ลักษณะชุมชนและครอบครัวพบว่าตัวอย่างประชากรทั้ง 6 ภาคมุสลิม มีการดำเนินชีวิต ใช้ภาษา ประกอบอาชีพ นับถือศาสนาและประเพณีที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมและทรัพยากรของท้องถิ่น การคมนาคมและความเจริญทางเทคโนโลยี ได้เข้าไปถึงหมู่บ้านแล้ว

2. วิถีอบรมเลี้ยงดู ในการวิจัยได้พบว่าผู้เลี้ยงดูเด็กที่อยู่ในหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นแม่และมีประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กดังนี้

2.1 ด้านความรู้ ข้อมูลความรู้ด้านโภชนาการของแม่กลุ่มตัวอย่างพบว่ามีความรู้เกี่ยวกับโภชนาการอย่างผิวเผิน และยังไม่เข้าใจถึงความสำคัญของอาหารที่มีผลต่อความเจริญเติบโตของเด็ก ในด้านความรู้ความเข้าใจและเจตคติของผู้ใหญ่ที่มีต่อเด็กนั้น พ่อ แม่ มีความคาดหวังต่อลูก คือ มุ่งหวังให้ลูกเป็นเด็กดี เรียนร่อย และฉลาด

2.2 ความเชื่อในการปฏิบัติตนของมารดา ในระยะตั้งครรภ์และหลังคลอดความเชื่อบางอย่างเป็นความเชื่อที่สอดคล้องกับเหตุผลทางจิตวิทยาและวิทยาศาสตร์ เช่น การที่แม่ทำจิตใจให้สบายปลอดโปร่งตามนุษยวิทยา และการออกกำลังกายระหว่างตั้งครรภ์ แต่ความเชื่อบางประการขัดแย้งกับเหตุผลทางสรีรวิทยา

2.3 ความเชื่ออื่น ๆ ของผู้เลี้ยงดูเด็ก โดยส่วนรวม ผู้เลี้ยงดูเด็กส่วนใหญ่มีความเชื่อว่า รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี และถ้าเด็กเกิดใหม่ จะออกนอกชายคาบ้านครั้งแรก ให้ใช้ดินหม้อบ้ายหน้าปาก เพราะผีจะจำไม่ได้

2.4 ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่ผู้เลี้ยงดูเด็กปฏิบัติมาก ได้แก่ การห้ามเด็กออกไปเล่นถ้าเห็นว่าเด็กจะเป็นอันตราย การหัดให้เด็กรับประทานอาหารเอง และการแสดงความรักด้วยการสัมผัส

3. พฤติกรรม และบุคลิกภาพของเด็ก พฤติกรรมของเด็กที่เป็นพฤติกรรมที่ก้าวร้าว เช่น การรังแกคนอื่นหรือทำร้ายตนเองมีน้อย พฤติกรรมที่พบมากคือ พฤติกรรมการเล่นและการวิ่ง

พัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เมื่อเทียบกับเกณฑ์พบว่า เด็กส่วนใหญ่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

4. ของเล่นและการเล่นของเด็ก

การเล่นของเด็กส่วนใหญ่ยังเป็นการเล่นโดยอาศัยของเล่นที่ดัดแปลงจากธรรมชาติ ส่วนของเล่นบางอย่างที่เป็นของสำเร็จรูปผลิตเพื่อสร้างสรรค์ พบว่า ยังมีผู้รู้จักและมีใช้น้อย

การเล่นของไทยที่นิยมมากจะมีลักษณะการเล่นเป็นแบบง่าย ๆ ไม่จำกัดจำนวนผู้เล่น และมีเนื้อเรื่องประกอบเป็นสัมผัสคล้องจอง เน้นการส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ และมีคุณค่าทางภาษา ความแตกต่างของการเล่นของไทยในแต่ละภาคพบว่า เด็กในภาคใต้เล่นการละเล่นแบบไทยมากที่สุด เด็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นิยมเล่นการละเล่นที่ส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกาย เช่น กระโดดยาง ตีลังกา ฯลฯ มากกว่าการเล่นที่ส่งเสริมพัฒนาการทางความคิดและภาษา เช่น การเล่นต่อคำ ท่องคำคล้องจอง ฯลฯ

สุนน อมรวิวัฒน์ และคณะ (2532 : 266 - 278) ได้ทำการศึกษาเชิงมนุษยวิทยาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กตามวิถีชีวิตไทย พบว่า แนวคิดและรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่ปรากฏเด่นชัดในข้อมูลการวิจัย มีดังนี้

1. เด็กกับสิ่งแวดล้อมทางบุคคล (The Child and Human Environment) พบว่า บุคคลที่แวดล้อมในชีวิตประจำวันของเด็กได้มีส่วนส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กอยู่มาก โดยเฉพาะอยู่ท่ามกลางวงศาณาญาติ เด็กได้สัมผัสและสัมพันธ์กับผู้ใหญ่ทั้งทางกาย วาจา ความรู้สึก อารมณ์ สังคม เด็กจะได้รับรู้และรู้สึกถึงความดีความหวังของผู้ใหญ่ ทั้งจากพฤติกรรมของผู้ใหญ่และจากบรรยากาศภายในครอบครัว

2. เด็กกับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ (The Child and Natural Environment) พบว่า สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เช่น ดิน ทราย แม่น้ำลำคลอง ไร่ นา บ่าเขา ต้นไม้ ดอกไม้ สัตว์เลี้ยง บริเวณบ้านและบ้านเป็นสถานที่ใกล้ชิดกับตัวเด็กมาก เพราะเป็นทั้งที่เล่นที่พักผ่อนของเด็กและผู้ใหญ่ และพบว่าวิถีเล่นของเด็กเปิดโอกาสให้เด็กสัมผัสกับสิ่งแวดล้อม

3. เด็กกับสิ่งแวดล้อมทางจิตวิญญาณ (The Child and Spiritual Environment) พบว่า สิ่งแวดล้อมทางจิตวิญญาณนี้เป็นวิถีทางวัฒนธรรมของชาวบ้าน ซึ่งยังคงมีอยู่มาก และเป็นลักษณะเด่นที่ส่งเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็ก อีกทั้งมีผลกระทบต่อวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กอย่างมาก

4. เด็กกับสิ่งแวดล้อมทางวัสดุทัศนวัสดุ (Materials Environment) พบว่า สิ่งที่อยู่ในวัสดุ และสิ่งของต่าง ๆ ที่เห็นได้ด้วยตา รวมทั้งรับรู้ได้โดยทางเสียง ได้แก่ ประเภทเครื่องเรือน ประเภทพื่อใช้ในครัวเรือน ประเภทเครื่องมือในการประกอบอาชีพ ประเภทยานพาหนะ ประเภทของเล่นเด็ก ประเภทสิ่งก่อสร้าง และประเภทสิ่งพิมพ์ เป็นต้น

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2536 : 124 - 126) ได้ศึกษา

- ๑. สภาพการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน ในด้านสภาพครอบครัว ความพร้อมในการมีบุตร การอบรมเลี้ยงดูบุตร ตลอดจนความเชื่อและการปฏิบัติตนของบิดามารดา ในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ผลการวิจัยโดยสรุปดังต่อไปนี้

1. สภาพของเด็กและการเลี้ยงดูของบิดามารดา พบว่า เด็กเพศหญิง มีน้ำหนักตัวแรกเกิดต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานมากกว่าเด็กเพศชาย และในช่วยอายุ 0-36 เดือน เด็กหญิงอยู่ในภาวะทุพโภชนาการมากกว่าเด็กเพศชายเช่นเดียวกัน

ในด้านการเลี้ยงดูบุตรนั้น ส่วนมาก ผู้เป็นพ่อจะยกหน้าที่เกี่ยวกับบุตรทั้งหมดให้เป็นความรับผิดชอบของแม่ ทั้งในเรื่องการเลี้ยงดู การป้อนนม ป้อนข้าว ส่วนในด้านการให้บุตรนั้น มารดาประมาณร้อยละ 65 ให้ลูกดื่มแม่ โดยแม่ที่ต้องไปประกอบอาชีพนอกบ้าน ให้ลูกหย่านมเร็วกว่าแม่ที่อยู่กับบ้านหรือประกอบอาชีพเกษตรกรรมหรืออาชีพอิสระอื่น ๆ

2. ความรู้และความพร้อมของบิดามารดา ในการมีบุตรและในการอบรมเลี้ยงดูบุตร พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนในขณะตั้งครรภ์ ไม่ว่าจะเป็นการรับประทานอาหาร การออกกำลังกาย การพักผ่อน บิดามารดา มีความรู้ในเรื่องดังกล่าวอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ แต่เพราะความยากจน และความจำเป็นในการประกอบอาชีพ ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติตามความรู้ได้ เช่น ขณะที่ตั้งครรภ์ไม่สามารถรับประทานอาหารที่มีประโยชน์เพื่อบำรุงครรภ์ได้ เนื่องจากยากจนต้องรับประทานเท่าที่มี หรือในขณะตั้งครรภ์ มารดาต้องทำงานหนัก อาทิ ซักดิน หาบน้ำ ยกของหนัก เป็นต้น และไม่มีเวลาพักผ่อนในช่วงเวลากลางวัน เนื่องจากต้องประกอบอาชีพ แหล่งความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนในขณะตั้งครรภ์ของมารดา คือ บุคคลใกล้ชิด ได้แก่ พ่อ แม่ ญาติพี่น้อง เพื่อนและแพทย์หรือเจ้าหน้าที่อนามัย ส่วนสื่อมวลชนมีบทบาทในเรื่องนี้น้อยมาก

ในด้านการดูแลและป้องกันการเจ็บป่วยของเด็ก บิดามารดาเด็กส่วนมากให้การดูแลรักษาเด็กเบื้องต้น เมื่อเด็กมีไข้ ตัวร้อน อาเจียน ท้องเดิน ได้อย่างถูกวิธี เช่น

เช็ดตัวให้เด็กเมื่อเด็กมีไข้สูง ให้ดื่มน้ำอุ่น น้ำเกลือแร่หรือน้ำต้มสุกไฟที่มีรสผาต เมื่อเด็กอาเจียนงดนม ให้เด็กดื่มน้ำอุ่น น้ำชา หรือน้ำต้มสุกไฟที่มีรสผาต เมื่อเด็กท้องเดินหรืออุจจาระร่วง เป็นต้น ส่วนวิธีการดูแลและการแก้ไขเมื่อเด็กมีอาการผดผกิต หรือโตซ่า คือปรึกษาแพทย์ให้อาหารเสริม ให้วิตามินและให้อาหารเด็กให้มากขึ้น ยังมีบิดามารดาที่ยังไม่เข้าใจและไม่เห็นความสำคัญของการให้วัคซีนป้องกันโรค โดยให้เหตุผลว่าหลังจากเด็กรับวัคซีนครั้งแรกแล้วมีไข้จึงไม่พาไปรับวัคซีนอีก และอีกเหตุผลหนึ่งคือ เด็กไม่ได้เจ็บป่วย ยังสบายดี ไม่จำเป็นต้องฉีดยา

3. การส่งเสริมพัฒนาการของเด็กและการฝึกจริยธรรมให้กับเด็ก

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้สัมภาษณ์บิดามารดาของเด็ก เกี่ยวกับการฝึกให้เด็กมีพัฒนาการตามวัย ได้แก่ การฝึกให้เด็กดื่มนมหรือดื่มน้ำจากแก้ว การฝึกให้เด็กดักอาหารเข้าปาก การฝึกให้เด็กบอกเมื่อต้องการขับถ่าย การฝึกให้เด็กอาบน้ำเอง แต่งตัวเอง และการเก็บของเล่นเข้าที่ ซึ่งพบว่าบิดามารดาส่วนใหญ่ได้พยายามฝึกเด็กให้มีพัฒนาการต่าง ๆ ตามวัย และพบว่าบิดามารดา จะฝึกจริยธรรมในระดับพื้นฐานให้แก่เด็กวัยนี้ ได้แก่ ฝึกให้ไหว้ผู้ใหญ่ การช่วยเหลืองานบ้านเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น ถูพื้น พับผ้า การกล่าวคำขอบคุณ การพูดขอโทษ การมีเมตตาต่อสัตว์ การรู้จักให้อภัย และการมีระเบียบวินัย

4. ความเชื่อของบิดามารดาในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

บิดามารดาส่วนมากมีความเชื่อในส่วนที่เกี่ยวกับเรื่องการดูแลและป้องกันการเจ็บป่วยของเด็ก มากกว่าความเชื่อในเรื่องการเลี้ยงดูด้านอื่น ๆ กล่าวคือ บิดามารดากว่าครึ่ง มีความเชื่อในเรื่องการรักษาเด็กตาเจ็บโดยใช้น้ำมันมะหยอด การกวาดยาให้เด็กเพื่อรักษาอาการตัวร้อน เมื่อเด็กเป็นหัดให้เด็กกินยาเขียวกระทั่งให้หัดออก และการรักษากระตุกหักโดยใช้เวทย์มนต์คาถา ส่วนความเชื่อในด้านการปฏิบัติตนหลังคลอดในส่วนที่เกี่ยวกับการห้ามอาบน้ำ สระผม และตัดเล็บ ปัจจุบันมารดาที่มีความเชื่อดังกล่าวมีน้อยมาก

5. ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาการของเด็ก พบว่า

เด็กที่มีใช้ลูกคนเดียว เด็กที่มีใช้ลูกคนแรก มารดาไปฝากครรภ์เมื่ออายุครรภ์ไม่ต่ำกว่า 6 เดือน มารดามีความรู้เกี่ยวกับการพักผ่อนในช่วงเวลากลางวันในขณะตั้งครรภ์ มารดามีอาชีพอื่นที่มีใช้อาชีพเกษตรกรรม หรือรับจ้าง มีน้ำหนักตัวแรกเกิดมากกว่าเด็กที่มีลักษณะตรงข้าม

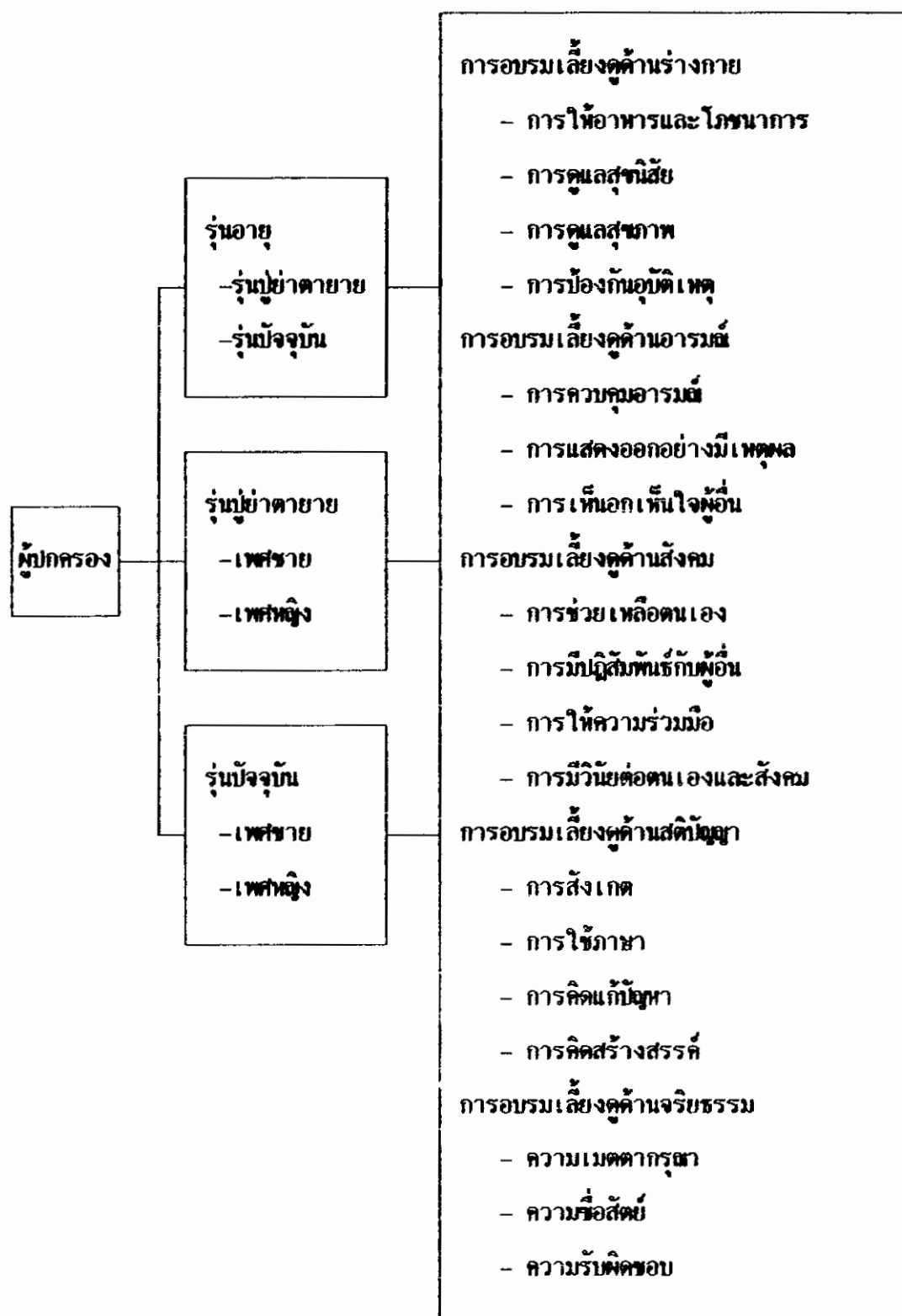
จากผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กและสังคมวัฒนธรรมดังกล่าวมานั้น ผลการวิจัยได้ชี้ให้เห็นถึงสภาพและลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูเด็กในสังคมวัฒนธรรมไทย โดยมีทั้งประเด็นจุดเด่นที่ควรดำรงรักษาไว้หรือได้รับการส่งเสริมต่อไป และประเด็นจุดด้อยที่ควรปรับปรุงแก้ไข อันเป็นข้อเสนอแนะที่เหมาะสมสำหรับการอบรมเลี้ยงดูเด็กในสภาพสังคมวัฒนธรรมไทย

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก สรุปได้ว่า [เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่ต้องมีการวางรากฐานการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เนื่องจากเป็นวัยที่มีพัฒนาการทุกด้านอย่างรวดเร็ว อีกทั้งเป็นช่วงที่เกิดการเรียนรู้มากของชีวิตมนุษย์ ซึ่งนักจิตวิทยาและนักการศึกษาต่างก็เน้นให้เห็นถึงความสำคัญของประสบการณ์และการอบรมเลี้ยงดู โดยสิ่งเหล่านี้จะส่งผลถึงบุคลิกภาพ และการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ในอนาคต และผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดสำหรับการอบรมเลี้ยงดูก็คือพ่อแม่หรือสถาบันครอบครัว เพราะเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดผูกพันกับเด็กมากที่สุด อีกทั้งเป็นหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบโดยตรง การที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองจะอบรมเลี้ยงดูเด็กให้มีพัฒนาการครบทุกด้านอย่างเหมาะสม และมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์นั้น จำเป็นต้องอาศัยหลักการ และปัจจัยหลายอย่าง โดยหลักการและปัจจัยที่แตกต่างกันก็จะทำให้การอบรมเลี้ยงดูเด็กต่างกัน และปัจจัยหรือองค์ประกอบที่ทำให้มีผลต่อเลี้ยงดูลูกได้เหมาะสมหรือไม่นั้นเมื่องานวิจัยได้ระบุไว้ เช่น ฐานะทางเศรษฐกิจ อาชีพของพ่อแม่ ระดับการศึกษา อายุ จำนวนบุตร ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก วัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบว่ามีการศึกษาสภาพหรือลักษณะการอบรมเลี้ยงดูเด็กในสังคมวัฒนธรรมไทยเพื่อให้ได้ข้อมูลตามสภาพที่เป็นอยู่จริง และนำมาวิเคราะห์ให้เห็นถึงประเด็นจุดเด่นจุดด้อยของการอบรมเลี้ยงดูและเป็นข้อมูลสำหรับการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสมกับสังคมวัฒนธรรมไทยอีกด้วย จากข้อมูลการศึกษาผู้วิจัยเห็นว่าภาวะการเปลี่ยนแปลงของสังคมชุมชนที่ชัดเจน น่าจะมีผลต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็ก/ซึ่งควรมีการศึกษาช่วงรอยต่อของการอบรมเลี้ยงดู ระหว่างภาวะชุมชนเก่า ก่อนการเปลี่ยนแปลงกับภาวะชุมชนใหม่ หลังการเปลี่ยนแปลง โดยศึกษาที่ตำบลสาวะถี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เพราะมีการเปลี่ยนแปลงของสังคม 2 ภาวะ คือ ในอดีตของตำบลสาวะถี กับปัจจุบันตำบลสาวะถีที่กำลังจะได้รับการยกฐานะให้เป็นกิ่งอำเภอ ซึ่งมีสภาพความเป็นอยู่ที่อาศัยเทคโนโลยีในการอำนวยความสะดวกสบายในปัจจุบัน

กรอบความคิดของการวิจัย

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่าการอบรมเลี้ยงดูเด็กมีปัจจัยหลายอย่างที่จะทำให้การอบรมเลี้ยงดูได้เหมาะสมและถูกต้อง ซึ่งปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กดังกล่าวนั้นล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่สืบเนื่องมาจากปัจจัยด้านสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งจะต้องมีผลกระทบต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็ก การศึกษาสภาพการอบรมเลี้ยงดูเด็กในสังคมหนึ่ง ๆ จึงเป็นการศึกษาหาข้อมูลตามสภาพที่เป็นอยู่เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงหรือพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็กต่อไป

ตำบลสาวะถี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เป็นตำบลหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เคยได้รับการสำรวจตัวอย่างในการท้าวิจัยเรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของหมู่บ้านอีสานเหนือและอีสานกลางก่อนและหลังมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ (สุวิทย์ ชีรสอวัต และชอบ ดีสวนโคก. 2536 : 42) ซึ่งผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่ามีสภาพทางสังคมบางอย่างได้เปลี่ยนแปลงไปแต่บางอย่างก็ยังมีลักษณะเหมือนเดิม ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่า การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยจะเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่อย่างไร ซึ่งจะศึกษาสภาพและลักษณะการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครอง 2 รุ่น อายุ คือ ผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายาย และผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน โดยมีกรอบความคิดของการวิจัยดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบความคิด (Conceptual Framework) ของ การวิจัยครั้งนี้

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้ปกครองเด็กปฐมวัยในตำบลสาวะถี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 2 ที่มีคุณสมบัติดังนี้

1. เป็นผู้ที่มีบุตรอยู่ในช่วงอายุ 3 - 6 ปี
2. เป็นครอบครัวที่มีครบทั้ง 2 รุ่นอายุ คือ รุ่นปู่ย่าตายาย และรุ่นปัจจุบัน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีจำนวน 200 ครอบครัว จำนวนเป็นรุ่นปู่ย่าตายาย 200 คน รุ่นปัจจุบัน 200 คน ซึ่งมีขั้นตอนในการเลือกตัวอย่างดังนี้

1. สืบวจจากทะเบียนราษฎรหมู่บ้านทุกหมู่บ้านโดยระบุครอบครัวที่มีเด็กปฐมวัยที่เกิดตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2536 ถึงวันที่ 31 มีนาคม 2539 พบว่ามีจำนวนทั้งสิ้น 800 ครอบครัว ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนครอบครัวที่มีเด็กปฐมวัยอายุ 3 - 6 ปี ในตำบลสาวะถี อำเภอเมือง
จังหวัดขอนแก่น

หมู่บ้าน	จำนวนครอบครัวที่มีเด็กปฐมวัย
หมู่ที่ 1 บ้านโคกล่าม	30
หมู่ที่ 2 บ้านหนองตาไก้	64
หมู่ที่ 3 บ้านหนองเม็ก	52
หมู่ที่ 4 บ้านม่วงไข่	58
หมู่ที่ 5 บ้านโนนคู	57
หมู่ที่ 6 บ้านสาวะถี	63
หมู่ที่ 7 บ้านสาวะถี	65
หมู่ที่ 8 บ้านสาวะถี	68
หมู่ที่ 9 บ้านจั่ว	60
หมู่ที่ 10 บ้านโนนรัง	67
หมู่ที่ 11 บ้านหินขาว	30
หมู่ที่ 12 บ้านหนองบึง	50
หมู่ที่ 13 บ้านเพี้ยฟาน	38
หมู่ที่ 14 บ้านโนนดู่	36
หมู่ที่ 15 บ้านลาดนาเพียง	62
รวม	800

2. เลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติตามที่ผู้วิจัยกำหนด
3. เลือกครอบครัวที่มีครบทั้งเพศชายและเพศหญิง
4. สุ่มโดยการจับสลากจากประชากรที่มีคุณสมบัติตามที่ผู้วิจัยกำหนดมา 200 ครอบครัว

ซึ่งสามารถจำแนกกลุ่มตัวอย่างออกเป็นครอบครัวละ 2 รุ่นอายุ คือ ผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายาย และผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน จากนั้นก็กำหนดกลุ่มตัวอย่างในแต่ละรุ่นอายุเป็นเพศชายและเพศหญิง เพศละ 100 คน

5. ทำการจับสลากให้กลุ่มตัวอย่าง 200 ครอบครัว เพื่อกำหนดว่าครอบครัวใดจะถูกกำหนดให้เป็นเพศชายหรือเพศหญิง ซึ่งจะได้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายายเพศชายจำนวน 100 คน เพศหญิงจำนวน 100 คน และผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน เพศชายจำนวน 100 คน เพศหญิงจำนวน 100 คน รวมทั้งสิ้น 400 คน จำแนกตามหมู่บ้านได้ ดังตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวนตามหมู่บ้าน

หมู่บ้าน	จำนวน ครอบครัว	จำนวนผู้ปกครอง				รวม
		รุ่นย่าตายาย		รุ่นปัจจุบัน		
		ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	
หมู่ที่ 1 บ้านโคกล่าม	10	5	5	5	5	20
หมู่ที่ 2 บ้านหนองตาไก้	16	8	8	8	8	32
หมู่ที่ 3 บ้านหนองเม็ก	14	7	7	7	7	28
หมู่ที่ 4 บ้านม่วงไข่	12	6	6	6	6	24
หมู่ที่ 5 บ้านโนนเก้	14	7	7	7	7	28
หมู่ที่ 6 บ้านสาวะถี	16	8	8	8	8	32
หมู่ที่ 7 บ้านสาวะถี	18	9	9	9	9	36
หมู่ที่ 8 บ้านสาวะถี	20	10	10	10	10	40
หมู่ที่ 9 บ้านจั่ว	14	7	7	7	7	28
หมู่ที่ 10 บ้านโนนรัง	16	8	8	8	8	32
หมู่ที่ 11 บ้านหินขาว	8	4	4	4	4	16
หมู่ที่ 12 บ้านหนองบึง	12	6	6	6	6	24
หมู่ที่ 13 บ้านเพี้ยพาน	8	4	4	4	4	16
หมู่ที่ 14 บ้านโนนดู่	8	4	4	4	4	16
หมู่ที่ 15 บ้านลาดนาเพียง	14	7	7	7	7	28
รวม	200	100	100	100	100	400

6. จัดบันทึกบ้านเลขที่และหมู่บ้านพร้อมทำแผนที่เพื่อสะดวกต่อการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ลักษณะของเครื่องมือ

วิธีการใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ได้แก่ เพศ และอายุ และความเกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยที่มีอายุ 3 - 6 ปี

ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นข้อคำถามที่มีคำตอบให้เลือกในลักษณะใช่-ไม่ใช่ หรือทำ-ไม่ทำหรือไม่ทำเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย จำนวนออกเป็น 5 ด้าน รวม 62 ข้อ จำนวนดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูด้านร่างกาย จำนวน 17 ข้อ
2. การอบรมเลี้ยงดูด้านอารมณ์ จำนวน 12 ข้อ
3. การอบรมเลี้ยงดูด้านสังคม จำนวน 11 ข้อ
4. การอบรมเลี้ยงดูด้านสติปัญญา จำนวน 13 ข้อ
5. การอบรมเลี้ยงดูด้านจริยธรรม จำนวน 9 ข้อ

2. เกณฑ์การให้คะแนนของเครื่องมือ

แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ ข้อคำถามที่มีความหมายในทิศทางบวก ถ้ากลุ่มตัวอย่างตอบว่า

ใช่หรือทำ ให้คะแนน 1 คะแนน

ไม่ใช่หรือไม่ทำ ให้คะแนน 0 คะแนน

ข้อคำถามที่มีความหมายในทิศทางลบ ถ้ากลุ่มตัวอย่างตอบว่า

ใช่หรือทำ ให้คะแนน 0 คะแนน

ไม่ใช่หรือไม่ทำ ให้คะแนน 1 คะแนน

3. การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1.1 ศึกษาพัฒนาการและการอบรมเลี้ยงดูเด็กจากเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาลักษณะวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็ก จากหนังสือการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย (วรารักษ์ รักวิจัย. 2535) การศึกษาเชิงมนุษยวิทยาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กไทย (สุนน อมรวิวัฒน์ และคณะ. 2532) รายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนาเครื่องมือศึกษาการอบรมเลี้ยงดูเด็กไทย (อุทุมพร จามรมาน และคณะ. 2529) รายงานการวิจัยเรื่องการสำรวจข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กไทย (อุทุมพร จามรมาน และคณะ. 2529) หลักการและรูปแบบการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทย (ทิตินา แชนมณี และคณะ. 2535) รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2536)

2. ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมจากหนังสือสังคมวิทยา (สุพัตรา สุภาพ. 2539) วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวอีสาน (ปราณี วงศ์ยะรา. 2540) รายงานการวิจัยเรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของหมู่บ้านอีสานเหนือและอีสานกลางก่อนและหลังมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ (สุวิทย์ ชีรสอวัต และชอบ ดีสวนโลก. 2536) และหนังสือเรื่อง โลกทัศน์อีสาน (อภิศักดิ์ โสมอินทร์. 2537)

3. ศึกษาสังเกตวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยในตำบลสาวะถี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น และสนทนากลุ่มผู้ปกครอง 2 รุ่นอายุ เกี่ยวกับสังคมวัฒนธรรมอีสานกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย จากนายเถิง เชื้อสาวะถี อายุ 62 ปี นางเคน คามี่ อายุ 73 ปี นางหนู ชมจันทร์ อายุ 69 ปี นายวิรัตน์ โพธิ์ดี อายุ 30 ปี นางนงนุช ศิริภูมิ อายุ 36 ปี และนางสุบงกช บัวใหญ่ อายุ 34 ปี

4. ศึกษาเอกสารและตำรา การวิจัยเชิงสำรวจ และการวิจัยเชิงคุณภาพ ตลอดจนการสร้างแบบสัมภาษณ์จากวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (สุภางค์ จันทวานิช. 2537) การวิจัยเชิงบรรยาย (สมหวัง พิริยานุวัฒน์. 2525)

3.1.2 กำหนดกรอบของแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญาและจริยธรรม ให้มีเนื้อหาเฉพาะและครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยให้สื่อความหมายที่ชัดเจน

3.1.3 สร้างแบบสัมภาษณ์ที่มีความหมายเชิงนิมิตและเชิงนิเสธให้ได้ครอบคลุมเกี่ยวกับลักษณะและวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยทั้งทางด้านร่างกาย 19 ข้อ ด้านอารมณ์ 16 ข้อ ด้านสังคม 13 ข้อ ด้านสติปัญญา 14 ข้อ และด้านจริยธรรม 12 ข้อ รวมทั้งสิ้น 74 ข้อ เพื่อนำไปตรวจหาคุณภาพ

3.2 การหาคุณภาพเครื่องมือ

การหาคุณภาพเครื่องมือผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

3.2.1 นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น จำนวน 74 ข้อ เสนอต่อคณะกรรมการควบคุมการทํานิติบัญญัติพิจารณาตรวจสอบเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไข

3.2.2 หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสัมภาษณ์พร้อมทั้งสรุปย่อเค้าโครงการวิจัยเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย และผู้มีประสบการณ์หรือทำงานเกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชาวอีสาน รวมทั้งหมด 5 ท่าน ตรวจสอบเพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้เกณฑ์ความสอดคล้องกัน 4 ใน 5 ท่าน ซึ่งผู้เชี่ยวชาญดังมีรายนามต่อไปนี้

1. รศ.อุดม บัวศรี อาจารย์ภาควิชาปรัชญาและศาสนา
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
2. อาจารย์ศรีสมวงศ์ วรรณศิลป์ อาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์
วิทยาลัยพยาบาลเซนต์หลุยส์
3. ผศ.ดร.ฉันทนา ภาคบงกช อาจารย์สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร
4. อาจารย์รัศมี ดันเจริญ อาจารย์โปรแกรมการศึกษาปฐมวัย
สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
5. อาจารย์อุบล เวียงสมุทร อาจารย์ภาควิชาอนุบาลศึกษา
สถาบันราชภัฏเลย

3.2.3 นำผลการพิจารณาตรวจสอบและให้ข้อเสนอและปรับปรุงแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญที่มีความเห็นสอดคล้องกัน 4 ใน 5 ท่าน ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันจำนวน 62 ข้อ ดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูด้านร่างกาย จำนวน 17 ข้อ
2. การอบรมเลี้ยงดูด้านอารมณ์ จำนวน 12 ข้อ
3. การอบรมเลี้ยงดูด้านสังคม จำนวน 11 ข้อ
4. การอบรมเลี้ยงดูด้านสติปัญญา จำนวน 13 ข้อ
5. การอบรมเลี้ยงดูด้านจริยธรรม จำนวน 9 ข้อ

3.2.4 นำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขในด้านเนื้อหาและภาษาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแล้ว จำนวน 62 ข้อ ไปทดลองใช้ (Try-out) โดยการสัมภาษณ์ผู้ปกครองรุ่นปู่ตายาย และผู้ปกครองรุ่นปัจจุบันในตำบลสาวะถี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ที่เป็นประชากรแต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างรุ่นละ 15 คน รวม 30 คน

3.2.5 นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการทดลองแล้วมาตรวจให้คะแนนและหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder - Richardson) สูตร KR-21 ปรากฏว่าได้ค่าความเชื่อมั่น 0.78

วิธีการดำเนินการรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล กระทำโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย รวม 4 คน คือ ผู้วิจัย 1 คน และผู้ช่วยวิจัยซึ่งเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี 2 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 1 คน โดยผู้วิจัยอธิบายให้ทราบก่อนเก็บข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย รายละเอียดของแบบสัมภาษณ์ และวิธีการสัมภาษณ์ จากนั้นก็ฝึกการใช้แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการใช้คำถามและการบันทึกข้อมูล

การดำเนินการรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

1. ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยจะออกสำรวจบ้านและนัดหมายวันเวลาสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่าง

2. ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่ 20 เมษายน 2541 ถึงวันที่ 16 พฤษภาคม 2541 รวมทั้งสิ้น 5 สัปดาห์ ใช้เวลาในการสัมภาษณ์โดยเฉลี่ยสัปดาห์ละ 40 คน

3. ดำเนินการสัมภาษณ์ตามเวลาที่นัดหมายซึ่งพบว่า มีผู้ปกครองบางครอบครัวที่ขอเปลี่ยนแปลงวันสัมภาษณ์เนื่องจากติดธุระส่วนตัว ผู้วิจัยจึงกำหนดนัดหมายตามวันเวลาที่ผู้ปกครองสะดวก และทำการสัมภาษณ์จนครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด

4. ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยนำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่บ้านของกลุ่มตัวอย่าง วันละ 24 คน โดยผู้วิจัยและหรือผู้ช่วย 1 คน ทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเฉลี่ย 6 คนต่อวัน โดยมีตารางปฏิบัติงานการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

เวลา 08.00 - 12.00 น. สัมภาษณ์ภาคเช้า

เวลา 12.00 - 13.00 น. พักรับประทานอาหารและประชุมปรึกษาปัญหา หรือข้อสังเกตที่พบจากการสัมภาษณ์

เวลา 13.00 - 16.00 น. สัมภาษณ์ภาคกลางวัน

เวลา 17.00 - 20.00 น. สัมภาษณ์ภาคกลางคืน

การจัดกระทำกับข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกระทำข้อมูลดังนี้

1. ตรวจสอบให้คะแนนข้อคำถามในแต่ละข้อตามเกณฑ์การให้คะแนนที่กำหนดไว้
2. จำแนกแบบสัมภาษณ์ออกเป็นกลุ่มตามตัวแปรอิสระที่ต้องการศึกษา คือ รุนอายุ ได้แก่ ผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายาย และผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน และจำแนกออกเป็นเพศชายและเพศหญิง จากแบบสัมภาษณ์ตอนที่ 1

3. ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC+ (Statistic Package for the Social Scince) ในการวิเคราะห์ข้อมูล จากแบบสัมภาษณ์ตอนที่ 2 ดังต่อไปนี้

- 3.1 คำนวณค่าเฉลี่ยร้อยละ เพื่อวิเคราะห์สภาพการอบรมเลี้ยงดูเด็ก เพื่อตรวจสอบสมมติฐานข้อที่ 1 โดยพิจารณาจากเกณฑ์ต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ยร้อยละ	80 - 100	หมายความว่า	สภาพการอบรมเลี้ยงดู อยู่ในระดับดีมาก
ค่าเฉลี่ยร้อยละ	60 - 79	หมายความว่า	สภาพการอบรมเลี้ยงดู อยู่ในระดับดี
ค่าเฉลี่ยร้อยละ	40 - 59	หมายความว่า	สภาพการอบรมเลี้ยงดู อยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยร้อยละ	20 - 39	หมายความว่า	สภาพการอบรมเลี้ยงดู อยู่ในระดับพอใช้
ค่าเฉลี่ยร้อยละ	0 - 19	หมายความว่า	สภาพการอบรมเลี้ยงดู อยู่ในระดับควรปรับปรุง

3.2 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าความถี่จากคะแนนการตอบแบบสัมภาษณ์
ของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรุ่น และจำแนกตามเพศ โดยใช้ไค-สแควร์ (Chi-Square test)
เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 2 และข้อ 3

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การหาค่าสถิติพื้นฐาน

1.1 ค่าร้อยละ โดยใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด. 2535 : 101) ดังนี้

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ P แทน ร้อยละ

f แทน ความถี่ที่ต้องการดัดแปลงให้เป็นร้อยละ

N แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

1.2 ค่าเฉลี่ย (Mean) โดยใช้สูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ.
2538 : 73)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ยคะแนน
 $\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 N แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์โดยใช้วิธีการของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน
 (Kuder - Richardson) โดยใช้สูตร KR-21 (ลัดดาวัลย์ พ่วงพานิช. 2528 : 174)
 ดังนี้

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left(1 - \frac{\bar{X}(n - \bar{X})}{nS_t^2} \right)$$

เมื่อ r_{tt} แทน ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ
 S_t^2 แทน ค่าความแปรปรวนทั้งหมด
 n แทน จำนวนข้อคำถาม
 $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ยทั้งหมด

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

ทดสอบความแตกต่างของการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยระหว่างผู้ปกครองรุ่น
ปู่ย่าตายาย กับรุ่นปัจจุบัน และทดสอบความแตกต่างระหว่างการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยระหว่าง
ผู้ปกครองเพศชายและเพศหญิงในแต่ละรุ่นอายุ โดยใช้วิธีทดสอบไค-สแควร์ (Chi-square
test) (ลัดดาวัลย์ หวังพานิช. 2528 : 311) ดังนี้

$$\chi^2 = \frac{n(|AD - BC| - \frac{n}{2})^2}{(A + B)(C + D)(A + C)(B + D)}$$

$$\text{เมื่อ } df = (r - 1)(c - 1) = 1$$

A, B, C, D แทน ความถี่ที่ได้จากการสังเกตแต่ละประเภท

N แทน ความถี่ที่ได้จากการสังเกตทั้งหมด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อตกลงเกี่ยวกับการวิเคราะห์และการแปลผล

การศึกษาเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายายกับผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน ในด้านลสภาวะดี อาเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. สถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง
2. สภาพการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายายและผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน โดยการแจกแจงความถี่จากคะแนนการตอบแบบสัมภาษณ์ คิดเป็นค่าเฉลี่ยค่าร้อยละ แล้วจัดระดับตามเกณฑ์ที่กำหนด

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างของการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยในด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม ด้านสติปัญญาและด้านจริยธรรม โดยใช้ความถี่การตอบใช่-ไม่ใช่ หรือทำ-ไม่ทำ ไปทดสอบความแตกต่างโดยใช้สถิติ ไค - สแควร์ (Chi - Square test) แล้วนำเสนอเป็นรูปตารางประกอบการแปลผล ดังนี้

3.1 การเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายายและผู้ปกครองรุ่นปัจจุบันเพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 2

3.2 การเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองเพศชาย และเพศหญิงของรุ่นปู่ย่าตายาย และรุ่นปัจจุบันเพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 3

ผลการวิจัย

1. สถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง

สถานภาพของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรุ่นดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละของอายุผู้ปกครองจำแนกตามรุ่น

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน		
20 - 30 ปี	90	45
31 - 40 ปี	96	48
41 - 50 ปี	14	7
รวม	200	100
ผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายาย		
41 - 50 ปี	20	10
51 - 60 ปี	88	44
61 - 70 ปี	62	31
71 ปีขึ้นไป	30	15
รวม	200	100

จากตาราง 3 กลุ่มตัวอย่างอยู่ระหว่าง 20 ปี ถึง 71 ปีขึ้นไป จำแนกเป็นผู้ปกครองรุ่นปัจจุบันอายุระหว่าง 31 ปี ถึง 40 ปี (ร้อยละ 48) มากที่สุด รองลงมาอายุระหว่าง 20 ปี ถึง 30 ปี (ร้อยละ 45) และอายุระหว่าง 41 ปี ถึง 50 ปี (ร้อยละ 7) ตามลำดับ ส่วนผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายายอายุระหว่าง 51 ปี ถึง 60 ปี (ร้อยละ 44) มากที่สุด รองลงมาอายุระหว่าง 61 ปี ถึง 70 ปี (ร้อยละ 31) อายุ 71 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 15) และอายุ 41 ปี ถึง 50 ปี (ร้อยละ 10) ตามลำดับ

2. สภาพการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายายและผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน โดยการคำนวณค่าเฉลี่ยร้อยละ และจัดระดับสภาพการอบรมเลี้ยงดูตามเกณฑ์ที่กำหนดได้ผล ดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 แสดงสภาพการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายายและผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน

สภาพการอบรมเลี้ยงดู	จำนวนข้อ	ผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายาย		ผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน	
		ค่าเฉลี่ยร้อยละ	ระดับ	ค่าเฉลี่ยร้อยละ	ระดับ
ด้านร่างกาย	17	60.58	ดี	71.47	ดี
ด้านอารมณ์	12	53.58	ปานกลาง	58.25	ปานกลาง
ด้านสังคม	11	54.27	ปานกลาง	70.36	ดี
ด้านสติปัญญา	13	58.61	ปานกลาง	61.26	ดี
ด้านจริยธรรม	9	66.55	ดี	63.88	ดี
รวม	62	58.06	ปานกลาง	65.51	ดี

จากตาราง 4 พบว่า โดยภาพรวมของสภาพการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายายอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนรุ่นปัจจุบันอยู่ในระดับดี และการอบรมเลี้ยงดูที่มีระดับเท่ากันคือ การอบรมเลี้ยงดูด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ และด้านจริยธรรม คืออยู่ในระดับดีปานกลาง และดีตามลำดับ

3. การเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองจำแนกตามรุ่น คือ ผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายาย กับผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน โดยใช้ค่าความถี่จากการตอบแบบสัมภาษณ์ แล้วทดสอบความแตกต่างโดยสถิติไค - สแควร์ (χ^2) ได้ผลดังแสดงในตาราง 5

ตาราง 5 แสดงการเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายาย และผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน

การอบรมเลี้ยงดู	χ^2	
ด้านร่างกาย	88.35**	df = 11
ด้านอารมณ์	24.03**	df = 8
ด้านสังคม	105.79**	df = 8
ด้านสติปัญญา	60.12**	df = 11
ด้านจริยธรรม	83.57**	df = 7
การอบรมเลี้ยงดูทั้ง 5 ด้าน	105.22**	df 24

จากตาราง 5 แสดงให้เห็นว่าผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายาย ให้การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย แตกต่างจากผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน ($\chi^2 = 105.22$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ เมื่อพิจารณาการอบรมเลี้ยงดูเป็นรายด้านก็ให้ผลเช่นเดียวกัน สำหรับผลการวิเคราะห์เป็นรายด้าน และในแต่ละข้อนั้นได้นำเสนอไว้ในภาคผนวก

4. การเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองร้านยาขาย
และผู้ปกครองร้านปัจจุบัน จำนวนตามเพศ

4.1 การเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองร้านยาขาย
จำนวนตามเพศ โดยใช้ความถี่จากการตอบแบบสัมภาษณ์ในการทดสอบความแตกต่างจาก
ค่าไค - สแควร์ (χ^2) ได้ผลดังแสดงในตาราง 6

ตาราง 6 แสดงการเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองร้านยาขาย
จำนวนตามเพศ

การอบรมเลี้ยงดู	χ^2	
ด้านร่างกาย	44.33**	df = 9
ด้านอารมณ์	38.88**	df = 8
ด้านสังคม	43.69**	df = 7
ด้านสติปัญญา	57.46**	df = 10
ด้านจริยธรรม	15.25**	df = 6
การอบรมเลี้ยงดูทั้ง 5 ด้าน	83.84**	df 18

จากตาราง 6 แสดงให้เห็นว่าผู้ปกครองเพศชายในร้านยาขายให้การอบรมเลี้ยงดู
เด็กปฐมวัยแตกต่างจากผู้ปกครองเพศหญิงในร้านยาขาย ($\chi^2 = 83.84^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาการอบรมเลี้ยงดูเป็นรายด้านก็ให้ผลเช่นเดียวกัน สำหรับ
ผลการวิเคราะห์รายด้านและแต่ละข้อนั้นได้นำเสนอไว้ในภาคผนวก

4.2 การเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน
จำแนกตามเพศ โดยใช้ความถี่การตอบแบบสัมพัทธ์ ในการทดสอบความแตกต่างจากค่า
ไค - สแควร์ (χ^2) ได้ผลดังแสดงในตาราง 7

ตาราง 7 แสดงการเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน
จำแนกตามเพศ

การอบรมเลี้ยงดู	χ^2	
ด้านร่างกาย	30.72**	df = 9
ด้านอารมณ์	40.84**	df = 8
ด้านสังคม	43.36**	df = 7
ด้านสติปัญญา	37.40**	df = 8
ด้านจริยธรรม	27.42**	df = 7
การอบรมเลี้ยงดูทั้ง 5 ด้าน	45.99**	df 20

จากตาราง 7 แสดงให้เห็นว่าเพศชายในรุ่นผู้ปกครองปัจจุบันให้การอบรมเลี้ยงดูเด็ก
ปฐมวัยแตกต่างจากผู้ปกครองเพศหญิงในรุ่นปัจจุบัน ($\chi^2 = 45.99^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาการอบรมเลี้ยงดูเป็นรายด้านก็ให้ผลเช่นเดียวกัน สำหรับผลการ
วิเคราะห์รายด้านและในแต่ละข้อนั้นได้นำเสนอไว้ในภาคผนวก

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายาย กับผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน ในตำบลสาวะถี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ซึ่งสรุปสาระสำคัญและผลของการวิจัยได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ในตำบลสาวะถี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ของผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายาย และผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน
2. เพื่อเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายาย และผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน
3. เพื่อเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองเพศชาย และเพศหญิงในรุ่นปู่ย่าตายาย และผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน

สมมติฐานในการวิจัย

1. สภาพการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายาย และผู้ปกครองรุ่นปัจจุบันในตำบลสาวะถี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น มีระดับใกล้เคียงกัน
2. ผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายาย และผู้ปกครองรุ่นปัจจุบันในตำบลสาวะถี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น มีการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยแตกต่างกัน
3. ผู้ปกครองเพศชายและเพศหญิงของรุ่นปู่ย่าตายาย และรุ่นปัจจุบันในตำบลสาวะถี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น มีการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้ปกครองเด็กปฐมวัยในตำบลสาวะถี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 2 รุ่นอายุ คือ รุ่นปู่ย่าตายาย และรุ่นปัจจุบัน ซึ่งมีบุตรอยู่ในช่วงอายุ 3 - 6 ปี คือ เกิดตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2536 ถึงวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2539 จำนวนทั้งสิ้น 800 ครอบครัว

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้ปกครองเด็กปฐมวัยในตำบลสาวะถี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 2 รุ่นอายุ คือรุ่นปู่ย่าตายาย จำนวน 200 คน จำนวนเป็นเพศชาย 100 คน เพศหญิง 100 คน และผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน จำนวน 200 คน จำนวนเป็นเพศชาย 100 คน เพศหญิง 100 คน รวมทั้งสิ้น 400 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 62 ข้อ ซึ่งผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญที่มีความเห็นสอดคล้องกัน 4 ใน 5 ท่าน แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมและทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีการของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson) จากสูตร KR -21 ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.78 จึงนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งรายละเอียดของแบบสัมภาษณ์มีดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ได้แก่ เพศ และอายุ และความเกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยที่มีอายุ 3 - 6 ปี

ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นข้อคำถามที่มีคำตอบให้เลือกในลักษณะใช่-ไม่ใช่ หรือทำ-ไม่ทำ เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย จำนวนออกเป็น 5 ด้าน คือ

1. การอบรมเลี้ยงดูด้านร่างกาย จำนวน 17 ข้อ
2. การอบรมเลี้ยงดูด้านอารมณ์ จำนวน 12 ข้อ
3. การอบรมเลี้ยงดูด้านสังคม จำนวน 11 ข้อ
4. การอบรมเลี้ยงดูด้านสติปัญญา จำนวน 13 ข้อ
5. การอบรมเลี้ยงดูด้านจริยธรรม จำนวน 9 ข้อ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC⁺ (Statistical Package for the Social Science) ดำเนินการวิเคราะห์ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างโดยการแจกแจงความถี่ และคิดเป็นค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์สภาพการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายาย และผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน โดยการคำนวณหาคะแนนเฉลี่ย แล้วคิดคะแนนเฉลี่ยร้อยละ เพื่อจัดระดับสภาพการอบรมเลี้ยงดูตามเกณฑ์ต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ยร้อยละ	80 - 100	หมายความว่า	การอบรมเลี้ยงดู อยู่ในระดับดีมาก
ค่าเฉลี่ยร้อยละ	60 - 79	หมายความว่า	การอบรมเลี้ยงดู อยู่ในระดับดี
ค่าเฉลี่ยร้อยละ	40 - 59	หมายความว่า	การอบรมเลี้ยงดู อยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยร้อยละ	20 - 39	หมายความว่า	การอบรมเลี้ยงดู อยู่ในระดับพอใช้
ค่าเฉลี่ยร้อยละ	0 - 19	หมายความว่า	การอบรมเลี้ยงดู อยู่ในระดับควรแก้ไข

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายาย และผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน โดยทดสอบค่าไค-สแควร์ (Chi-Square test) ดังต่อไปนี้

3.1 เปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายาย กับผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน เพื่อทดสอบสมมติฐานในข้อ 2

3.2 เปรียบเทียบของการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายาย และรุ่นปัจจุบัน จำแนกตามเพศ เพื่อทดสอบสมมติฐานในข้อ 3 ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายาย และผู้ปกครองรุ่นปัจจุบันในตำบลสาวะถี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ปรากฏผลสรุปได้ดังนี้

1. สภาพการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายายอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองรุ่นปัจจุบันอยู่ในระดับดี
2. ผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายาย และผู้ปกครองรุ่นปัจจุบันมีการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. ผู้ปกครองเพศชายและเพศหญิงในรุ่นปู่ย่าตายาย และรุ่นปัจจุบันมีการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถจำแนกข้อมูลค้นคว้าออกได้ 3 กลุ่ม ตามความมุ่งหมายของการวิจัย

1. สภาพการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายาย และผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน
 2. การเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายาย และผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน
 3. การเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองเพศชายและเพศหญิงในรุ่นปู่ย่าตายายและผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน
- ซึ่งรายละเอียดในการอภิปรายเป็นดังนี้

1. สภาพการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ค่าเฉลี่ยร้อยละของการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายายอยู่ในระดับปานกลาง (52.94) ส่วนสภาพการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองรุ่นปัจจุบันอยู่ในระดับดี (66.76) การที่ผู้ปกครองรุ่นปัจจุบันมีสภาพการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับดีนั้น เชื่อได้ว่าส่วนหนึ่งมาจากผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน มีการศึกษาดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 1 ที่ว่าการสภาพการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายาย และผู้ปกครองรุ่นปัจจุบันในตำบลสาวะถี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น มีระดับใกล้เคียงกัน จากรายงานการวิจัยเรื่อง การเปลี่ยนแปลง

ทางเศรษฐกิจและสังคม และวัฒนธรรมของหมู่บ้านอีสานเหนือและอีสานกลางก่อนและหลังมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งตำบลสาวะถี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่นเป็นตำบลที่ได้รับการส่งเสริมอย่างเพื่อศึกษาโดยการวิจัยให้พบว่าสภาพทางสังคมของชุมชนดังกล่าวมีการเปลี่ยนแปลงไป เช่น การเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างของครอบครัวจากครอบครัวขยายมาเป็นครอบครัวเดี่ยว จำนวนครัวเรือนที่ทำอาชีพเกษตรกรรมที่มีการประกอบอาชีพอื่น ๆ เสริมมากขึ้น สภาพเศรษฐกิจดีขึ้น ระบบการคมนาคมและการสื่อสารสะดวกมากขึ้น ชาวบ้านมีการศึกษามากขึ้น (สุวิทย์ ชีรสอวดี และชอบ ดีสวนโลก. 2536 : 156 - 162) ประกอบกับในปัจจุบันนี้หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งของรัฐบาลและเอกชน ได้มีการรณรงค์ส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยให้มีการเจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพ (คณะกรรมการพัฒนาการศึกษาอบรมและเลี้ยงดูเด็ก. 2534 : 1) จากการที่ประชาชนมีการศึกษามากขึ้น และหน่วยงานต่าง ๆ ได้เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การให้คำปรึกษา การจัดนิทรรศการ ตลอดจนการเผยแพร่ผ่านทางสื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ วารสาร สิ่งพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุและภาพยนตร์ จึงทำให้ผู้ปกครองรุ่นปัจจุบันมีความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ มาปฏิบัติต่อเด็กปฐมวัยที่อยู่ในปกครองของตน ซึ่งสรุปได้ว่าผู้ปกครองรุ่นปัจจุบันมีความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยได้ดีกว่าผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายาย เพราะระดับการศึกษาจะทำให้บุคคลมีการอบรมเลี้ยงดูเด็กต่างกัน

เมื่อพิจารณาสภาพการอบรมเลี้ยงดูเด็กเป็นรายด้าน พบประเด็นที่น่าสนใจ คือ ผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายาย และผู้ปกครองรุ่นปัจจุบันมีการอบรมเลี้ยงดูเด็กในด้านร่างกาย อารมณ์ และจริยธรรม ในระดับที่เท่ากัน คือ ระดับดี ปานกลาง และดี ตามลำดับ ยกเว้น ด้านสังคม เท่านั้นที่ผู้ปกครองทั้งสองรุ่นมีการอบรมเลี้ยงดูในระดับต่างกัน กล่าวคือ ผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายายมีการอบรมเลี้ยงดูอยู่ระดับปานกลาง ส่วนผู้ปกครองรุ่นปัจจุบันมีการอบรมเลี้ยงดูอยู่ในระดับดี ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ให้ผลตรงกันข้ามกับ วราภรณ์ รักวิจัย (2535 : 19) ที่ได้ให้ข้อคิดเห็นว่า ปัจจุบันนี้ครอบครัวไทยส่วนใหญ่ต้องประสบกับปัญหาที่พ่อแม่ไม่มีเวลาให้ลูก เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจและสังคมทำให้พ่อแม่ต้องออกหางานทำ และปัญหาที่พบบ่อยมากคือ การอบรมเลี้ยงดูลูกอย่างไรจึงทำให้ลูกเติบโตอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้อย่างไม่มีปัญหาแต่สอดคล้องกับแนวคิดของสปีบนนท์ เกตุทัต (2536 : 59) ที่กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมมีส่วนทำให้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเจริญก้าวหน้ามากขึ้น คนในสังคมจึงมีความ

เกี่ยวข้องกับผลผลิตจากความเจริญก้าวหน้านั้น ๆ ทั้งในด้านที่ดี เช่น เครื่องอำนวยความสะดวก และการติดต่อสื่อสารที่รวดเร็วและเจริญก้าวหน้า ส่วนด้านไม่ดีนั้นก็อาจเกิดปัญหาภาวะและความไม่สมดุลกับธรรมชาติได้ ซึ่งเป็นไปได้ว่า การมีเครื่องอำนวยความสะดวกหรือการติดต่อสื่อสารที่รวดเร็วและเจริญก้าวหน้าในรูปแบบต่าง ๆ จะทำให้ผู้ปกครองในรุ่นปัจจุบันได้รับข่าวสารความรู้เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กได้อย่างกว้างขวาง และสามารถนำมาปฏิบัติกับลูกหลานของตนได้ ดังที่ สุนน อมรวิวัฒน์ และคณะ (2532 : 289 - 396) ได้กล่าวเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กตามวิถีชีวิตไทยไว้ว่า มีทั้งหมดที่ควรดำรงรักษาไว้ และหมวดที่ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไข ซึ่งแสดงให้เห็นว่าในสังคมหนึ่ง ๆ หากมีการเปลี่ยนแปลงไป ผลที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูนั้นอาจมีทั้งในลักษณะที่ดีหรือไม่ดีก็ได้

มีข้อสังเกตว่าการผู้ปกครองรุ่นปัจจุบันในตำบลสาละวิน อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น มีการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยในระดับดีหมดทุกด้าน ยกเว้นด้านอารมณ์ซึ่งมีระดับที่เท่ากันกับผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายาย ซึ่งลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่สามารถอธิบายได้ว่า จากการศึกษาประวัติศาสตร์หมู่บ้านอีสานถึงแม้จะพบการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชนในประเด็นที่เกี่ยวกับสังคม แต่ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครัวเรือนเดียวกัน ไม่ค่อยเปลี่ยนแปลงมากนัก คนในครัวเรือนยังมีความสัมพันธ์กันเหนียวแน่น ไม่ว่าจะเป็นการอบรมว่ากล่าวตักเตือนบุตรหลาน การร่วมกันแก้ไขปัญหาลูกหลาน และการเชื่อฟังพ่อแม่ (สุวิทย์ ธีรสาส์น และสมศักดิ์ ศรีสันติสุข. 2529 : 1979 - 185) อีกทั้งการกระจายทางวัฒนธรรมของสังคมเมืองวัฒนธรรมของสังคมเมืองและความเจริญก้าวหน้าทางด้านสื่อสารมวลชนทำให้ชุมชนอีสานรับเอาความทันสมัยต่าง ๆ มาปรับปรุงคุณภาพชีวิตของตนเอง และการอบรมเลี้ยงดูเด็กในด้านอื่น ๆ ด้วยกัน (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2540 : 18)

2. การเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายาย และผู้ปกครองรุ่นปัจจุบันในตำบลสาละวิน อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่ามีการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยแตกต่างกันซึ่งการที่ผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายายมีการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยแตกต่างจากการที่ผู้ปกครองรุ่นปัจจุบันนั้นสอดคล้องกับ สุนน อมรวิวัฒน์ และคณะ (2534 : 270) ที่ได้กล่าวไว้ว่า สังคมและวัฒนธรรมมีอิทธิพลต่อการทำให้ลักษณะชีวิตความเป็นอยู่และการอบรมเลี้ยงดูเด็กต่างกัน อีกทั้งจากการศึกษาของ จรรจา สุวรรณทัต และคณะ (2529 : 2 - 36) พบว่าการอบรมเลี้ยงดูของปู่ย่าตายายอาจมีความแตกต่างหรือไม่สอดคล้องกับบิดามารดาก็ได้

เนื่องจากทัศนคติที่มีต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กของปู่ย่าตายายกับบิดามารดาอาจมีความแตกต่างกัน เพราะอยู่ในสภาพสังคมที่แตกต่างกัน เช่นที่โฮ และ เคง (Ho and Kang) ได้ศึกษาปู่ย่าตายาย และบิดามารดาชาวฮ่องกง พบว่า ปู่และตามีทัศนคติในการอบรมเลี้ยงดูแบบยึดขนบธรรมเนียมประเพณีมากกว่าบิดามารดา (จรจรา สุวรรณทัต และคณะ. 2529 : 2 - 3 ; อ้างอิงมาจาก Ho and Kang. 1984) ดังนั้นผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายาย และผู้ปกครองรุ่นปัจจุบันในตำบลสาละวิน อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จึงมีการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยแตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากผู้ปกครองทั้งสองรุ่นได้อบรมเลี้ยงดูเด็กในสภาพสังคมที่ต่างกัน ระหว่างอดีตกับปัจจุบัน

3. การเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองเพศชายและเพศหญิง ในรุ่นปู่ย่าตายายและผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าผู้ปกครองเพศชายและเพศหญิงในรุ่นปู่ย่าตายาย และผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน มีการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยแตกต่างกัน ซึ่งมีประเด็นในการอภิปรายผลดังนี้

3.1 ผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายาย การที่ผู้ปกครองเพศชายและเพศหญิง มีการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยแตกต่างกันนั้น เพราะสังคมไทยมีการยกย่องผู้ชายให้เป็นช้างเท้าหน้า เพศชายต้องเป็นผู้นำ และเป็นผู้ออกไปทำงานนอกบ้านเพื่อหาเลี้ยงครอบครัว ส่วนเพศหญิงต้องทำหน้าที่ดูแลครอบครัวและเลี้ยงดูบุตร (เสาวภา ไพฑูย์วัฒน์. 2538 : 190) สอดคล้องกับรายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียนที่พบข้อสังเกตว่าเพศชายจะยกภาระการอบรมเลี้ยงดูเด็กให้แก่เพศหญิง เพราะจากการออกไปสัมภาษณ์ผู้ปกครองเพศชายมักจะให้เพศหญิงเป็นผู้ตอบคำถามโดยให้เหตุผลว่าเพศหญิงเป็นผู้อบรมเลี้ยงดูมากกว่า (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2536 : 56) อีกทั้งคนไทยในสมัยก่อนยึดมั่นในขนบธรรมเนียมอย่างจริงจัง การปฏิบัติหรือบทบาททางเพศระหว่างชายและหญิงจึงแตกต่างกัน (สุพัตรา สุภาพ. 2531 : 8) จึงเป็นไปได้ว่าเพศชายและเพศหญิงในรุ่นปู่ย่าตายายจะเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยต่างกัน ซึ่งประเด็นที่เห็นได้อย่างชัดเจนได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูด้านสติปัญญาในเรื่องการชักชวนให้ลูกขีดเขียนหรือวาดภาพบนพื้นดิน ใบไม้ หรือกระดาษผู้ปกครองเพศชายจะปฏิบัติมากกว่าเพศหญิง ทั้งนี้เพราะอิทธิพลจากค่านิยมหรือโอกาสในการศึกษาเล่าเรียนของเพศชายในอดีตมีมากกว่าเพศหญิง กล่าวคือ มีค่านิยมให้ผู้ชายรู้หนังสือผู้หญิงรู้วิชางานบ้านงานเรือน (เสาวภา ไพฑูย์วัฒน์. 2538 : 196) จึงเป็นไปได้ว่าเพศชายจะนำลักษณะการเล่าเรียนในสมัยก่อนที่มีการขีดเขียน

หรือวาดภาพลงในกระดานหรือแผ่นกระดานขี้ขาวหรือถ่ายทอดผ่านลูกหลาน โดยถือว่าเป็น การฝึกฝนทางปัญญา

นอกจากนี้ยังพบว่าการอบรมเลี้ยงดูด้านจริยธรรมในเรื่องการสอนให้ลูกมีความ เมตตากรุณาต่อสัตว์ หรือการทำความดี ผู้ปกครองเพศหญิงมีการปฏิบัติมากกว่าเพศชาย ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากเพศหญิงมีโอกาสใกล้ชิดกับเด็กเพราะมีหน้าที่ในการดูแลครอบครัวและอบรม เลี้ยงดูลูกโดยตรง จึงมีเวลาที่จะอบรมสั่งสอนในเรื่องดังกล่าวมากกว่าเพศชาย และยังพบ ประเด็นหนึ่งที่แตกต่างกันคือการพาลูกสวดมนต์ให้พระก่อนนอน พบว่าผู้ปกครองเพศชายมีการ ปฏิบัติมากกว่าเพศหญิง เพราะตามขนบธรรมเนียมประเพณีของไทยเกี่ยวกับการบวช ชายไทย ในสมัยก่อนจะต้องบวชก่อนแต่งงาน (สุพัตรา สุภาพ. 2539 : 156) ดังนั้นเพศชายจึงนำบท สวดมนต์ จากการปฏิบัติเมื่อครั้งตนเองบวชมาปฏิบัติที่บ้านและพาเด็กสวดก่อนนอน

3.2 ผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน การที่ผู้ปกครองเพศชายและเพศหญิงมีการอบรมเลี้ยงดู เด็กปฐมวัยแตกต่างกันนั้น อาจเป็นผลมาจากขนบธรรมเนียมที่สืบทอดกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในเรื่องบทบาททางเพศของสังคมไทย ที่ยกย่องให้เพศชายเป็นผู้นำหรือเป็นช้างเท้าหน้าในการ ทำงานหาเลี้ยงครอบครัว ส่วนใหญ่จะเป็นหน้าที่ฝ่ายชาย ส่วนผู้หญิงจะถูกกำหนดให้รับบทบาท แนวนหน้าที่ในการรับผิดชอบงานบ้าน ประกอบอาหาร ดูแลบุตร (เสาวภา ไพฑูริย์. 2538 : 109) และถึงแม้ว่าในปัจจุบันบทบาทของเพศชายและเพศหญิงจะถูกกำหนดให้มีความ เสมอภาคเท่าเทียมกันมากขึ้น โดยเฉพาะบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูบุตร เนื่องจากเพศหญิงใน ปัจจุบันก็ประกอบอาชีพนอกบ้านเท่าเทียมกับเพศชาย เพศชายจึงมีส่วนร่วมในกิจการภายใน ครัวเรือนและการเลี้ยงดูบุตรมากขึ้น (เพียว ผลิต. 2539 ; อ้างอิงมาจาก นภาพร ษะวานนท์. 2520) อีกทั้งยังมีคำกล่าวในรายงานการวิจัยเรื่อง การดูแลเด็กในประเทศไทย : ตัวกำหนดและผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของเด็กก่อนวัยเรียนว่า การที่สตรีมีโอกาสมากขึ้นใน การเข้าไปในตลาดแรงงาน เนื่องจากภาคเศรษฐกิจสมัยใหม่มีแนวโน้มที่เจริญเติบโตมากขึ้น บัณฑิตจึงกล่าวถึงเป็นสิ่งที่ผลักดันให้การอบรมเลี้ยงดูบุตรโดยมารดา มีแนวโน้มลดลง (เกื้อ วงศ์บุญสิน และคณะ. 2534 : 1 - 3) แต่ในด้านชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในสังคมหนึ่ง ๆ ย่อมมีการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีของตนเองสู่ชนรุ่นลูกหลานสืบทอด ต่อกันมา (สุพัตรา สุภาพ. 2531 : 36) จึงเป็นไปได้ว่าผู้ปกครองรุ่นปัจจุบันทั้งเพศชาย และเพศหญิงได้รับการถ่ายทอดวิธีการปฏิบัติ หรือหลักการต่าง ๆ เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

จากผู้ปกครองซึ่งเป็นเพศเดียวกันและในอดีตมีการแบ่งหน้าที่และบทบาททางเพศกันอย่างชัดเจน จึงทำให้ผู้ปกครองเพศชายและเพศหญิง มีการอบรมเลี้ยงดูเด็กแตกต่างกัน เช่นเดียวกับ เดย์ (Day) ที่ได้กล่าวว่าเพศชายและเพศหญิงมีรูปแบบในการอบรมเลี้ยงดูเด็กแตกต่างกัน (สายวริน จินวุฒิ. 2541 : 6 ; อ้างอิงมาจาก Day. 1995)

ข้อสังเกตที่ได้จากผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลรายด้านของแต่ละข้อ ความแตกต่างของรายข้อในแต่ละด้าน ที่เป็นข้อสังเกต มีดังนี้คือ

การอบรมเลี้ยงดูด้านร่างกาย ผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายายส่วนใหญ่อบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย โดยไม่เน้นให้เด็กดื่มนม และทำการรักษาพยาบาลเด็กเมื่อเด็กเจ็บป่วยโดยการเป่าน้ำมนต์ ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า ผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายายมีข้อจำกัดในการจัดหาแม่ซึ่งเป็นอาหารเสริมให้แก่เด็ก เพราะในอดีตเด็กจะดื่มนมแม่จนกระทั่งอายุ 2 ถึง 3 ปี ผู้ปกครองก็จะให้เด็กก้อยานม ซึ่งหมายความว่าเด็กเลิกดื่มนม น้ำนมแม่ก็เริ่มหมดไป แล้วผู้ปกครองจะให้เด็กรับประทานกล้วยน้ำว้า บดผสมเกลือและข้าวหรืออาหารอื่น ๆ โดยไม่มีนมแปรรูปชนิดต่าง ๆ มาเป็นอาหารเสริม (สนธิ สมักรการ. 2539 : 8) ส่วนผู้ปกครองรุ่นปัจจุบันนั้นมีความรู้เกี่ยวกับโภชนาการเด็กอันเป็นผลมาจากผู้ปกครองมีระดับการศึกษาสูงขึ้น หรือการได้รับข่าวสารการณรงค์ให้มีการดื่มนมเพื่อเสริมสร้างสุขภาพอนามัยของคนทุกเพศทุกวัย ประกอบกับปัจจุบันมีนมคัดแปลงจากนมโคหรือ ถั่วเหลืองในรูปแบบต่าง ๆ มากมายให้ผู้ปกครองเลือกใช้เป็นอาหารเสริมแก่เด็ก สำหรับเรื่อง การรักษาพยาบาลเมื่อเด็กเจ็บป่วยนั้นผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายายจะใช้วิธีการทางไสยศาสตร์ โดยการเป่าน้ำมนต์หรือพาเด็กไปพบหมอธรรม (หมอกลางบ้าน) ส่วนผู้ปกครองรุ่นปัจจุบันจะพาเด็กไปรักษาที่โรงพยาบาลหรือสถานอนามัย ที่เป็นเช่นนี้เพราะความเชื่อดั้งเดิมของคนไทยสมัยก่อนจะนับถือและบูชาผี อีกทั้งความเชื่อในไสยศาสตร์มีผลต่อชีวิตทั้งในด้านความสุขและความทุกข์ จึงก่อให้เกิดพิธีกรรมต่าง ๆ ในด้านการรักษาเมื่อยามเจ็บป่วย และในสมัยปัจจุบันสังคมได้รับอิทธิพลจากโลกตะวันตก ซึ่งมีการนำเอาความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งเข้าถึงความเป็นจริง สามารถชี้แจงถึงความเป็นเหตุเป็นผลได้ (เสาวภา ไพทยวัฒน์. 2538 : 194) จึงทำให้ผู้ปกครองรุ่นปัจจุบันนิยมนำบุตรหลานไปรักษาตามสถานพยาบาลต่าง ๆ มากกว่าจะใช้วิธีการไสยศาสตร์

การอบรมเลี้ยงดูด้านอารมณ์ ผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายายจะใช้วิธีร้องเพลงขับกล่อมเด็ก ในขณะที่ผู้ปกครองรุ่นปัจจุบันพบน้อยมากซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายายจะให้เด็กนอนเอง หรือนอนอยู่กับเด็กแต่ไม่ได้ร้องเพลงขับกล่อม ส่วนการร้องเพลงและปรบมือตามจังหวะ เพลงนั้น ผู้ปกครองรุ่นปัจจุบันจะมีการปฏิบัติมากกว่ารุ่นปู่ย่าตายายทั้งนี้อาจจะเป็นไปได้เพราะคนไทยมี ค่านิยมทางด้านสนุกสนานร่าเริง ซึ่งสาเหตุสืบเนื่องมาจากองค์ประกอบทางธรรมชาติ ซึ่งเมืองไทย มีความอุดมสมบูรณ์ ไม่ใคร่อดอยาก ประกอบกับภาวะเศรษฐกิจแบบไร้নাซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือ ช่วยเหลือกันมาก นอกจากนั้นในอดีตการเมืองการปกครองเป็นเรื่องของเจ้านายผู้มีอำนาจ ราษฎรสามัญทั่วไปไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น เมื่อไม่ได้เกี่ยวข้องกับการบ้าน การเมือง และข้าวปลาอาหารก็อุดมสมบูรณ์ คนไทยทั่วไปจึงหาทางออกโดยด้วยความสนุกสนาน (สนิท สัมกรการ. 2539 : 84) จึงเป็นไปได้ว่า ความสนุกสนานนั้นจะถ่ายทอดออกมาเป็น บทร้อง บทเพลง แล้วนำมาขับกล่อมบุตรหลานในเวลานอน นอกจากนี้ จะมีการอบรมสั่งสอนเด็ก โดยจะแฝงแนวคิดหรือเรื่องราวเหตุการณ์ตัวอย่างไว้ในบทเพลง หรือบทกล่อมเด็ก ซึ่งผู้ปกครอง จะนำมาขับกล่อมในเวลานอนพักผ่อน (สุนน อมรวิวัฒน์. 2534 : 54 - 55) สำหรับผู้ปกครอง รุ่นปัจจุบันนั้น อาจเป็นเพราะว่าสภาพเศรษฐกิจและสังคมทำให้ผู้ปกครองต้องดิ้นรน ในการ ประกอบอาชีพ และความเหนื่อยล้าจากการทำงาน ซึ่งทำให้ผู้ปกครองรุ่นปัจจุบันไม่มีเวลาที่จะ ร้องเพลงขับกล่อม แต่ในเรื่องการพาร้องเพลงหรือปรบมือตามจังหวะดนตรีง่าย ๆ นั้นสามารถ ทำได้อย่างสะดวกเพราะในปัจจุบันมีเทคโนโลยีเกี่ยวกับเครื่องเสียงต่าง ๆ มากมาย เช่น วิทยุ โทรทัศน์ วีดีโอเทป ซึ่งใช้เป็นตัวแทนการร้องเพลงหรือขับกล่อมโดยตรงจากพ่อแม่ได้ จึงทำให้ ผู้ปกครองทั้งสองรุ่นมีการปฏิบัติต่อกันต่างกัน

การอบรมเลี้ยงดูด้านสังคม ผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายายมักจะไม่ได้สอนเด็กเกี่ยวกับเรื่อง การทิ้งขยะ เท่ากับผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายายให้เหตุผลว่า ในสมัยก่อนขยะส่วนใหญ่จะย่อยสลายได้และกลมกลืนกับธรรมชาติ เช่น ใบไม้ ใบตอง จึงไม่ ตระหนักถึงเรื่องการทิ้งลงถังขยะ มีเฉพาะให้เด็กทิ้งลงข้างบ้านหรือใต้ถุนบ้าน เมื่อถึงเวลา เก็บกวาดทำความสะอาดก็เป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่ ในประเด็นนี้ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าสาเหตุเนื่อง มาจากวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตของคนเราเปลี่ยนไป เช่น สมัยก่อนใช้ใบตอง ห่อสิ่งของและใช้เชือกกล้วยหรือปมมัด แต่ในปัจจุบันมีถุงกระดาษ ถุงพลาสติก โฟม เป็นต้น ที่ใช้สำหรับบรรจุห่อสิ่งของ ซึ่งวัสดุเหล่านั้นก็ยากแก่การย่อยสลาย เมื่อทิ้งเกลื่อนกลาดก็

มองเห็นได้ชัดเจน และเกิดความสับสนได้ง่าย ผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน จึงให้ความสำคัญต่อการอบรมสั่งสอนให้ลูกรู้จักทั้งขยะ เพื่อเป็นการรักษาความสะอาดทั้งส่วนตัวและในระดําสังคม อีกทั้งในปัจจุบันนี้มีการรณรงค์เรื่องการทิ้งขยะทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน ตลอดจนสถานที่ต่าง ๆ โดยออกรายการวิทย โทรทัศน์ และสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ

อีกประเด็นหนึ่งที่พบแตกต่างอย่างชัดเจนคือ ผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายายจะไม่ให้เด็กเข้าร่วมสนทนากับผู้ใหญ่ในเรื่องที่ไม่เคยชินนั้น ทั้งนี้เนื่องมาจาก วัฒนธรรม และประเพณีไทยสมัยก่อนนั้นบทบาทของบุคคลในวัยต่าง ๆ โดยเฉพาะการนับถือและเรียงลำดับตามอาวุโส จะต้องให้เกียรติและเคารพผู้อาวุโส (สุพัตรา สุภาพ. 2531 : 30) และจากข้อสังเกตที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายายมักจะให้เหตุผลว่า เมื่อมีแขกหรือญาติผู้ใหญ่มาเยี่ยมบ้าน จะต้องต้อนรับอย่างดี หากให้เด็กเข้าร่วมวงสนทนาหรือเด็กมีส่วนร่วมด้วย อาจทําความรําคาญหรือยุ่งยากได้ จึงไม่นิยมให้เด็กเข้ามามีส่วนร่วมในการสนทนาหรือต้อนรับแขก ส่วนผู้ปกครองในรุ่นปัจจุบันจะให้ความเห็นว่า การให้เด็กได้พบปะพูดคุยกับบุคคลอื่น ๆ นอกจากบุคคลในครอบครัวเป็นสิ่งที่ดี เพราะจะทำให้เด็กมีความกล้าและมีความเชื่อมั่นในตนเอง จึงสรุปได้ว่าการที่ผู้ปกครองทาสองรุ่นมีเหตุผลเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูตามหัวข้อดังกล่าวต่างกัน ทําให้การอบรมเลี้ยงดูเด็กแตกต่างกันไปด้วย

การอบรมเลี้ยงดูด้านสติปัญญา ผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายายจะเน้นกิจกรรมที่ทําร่วมกันหรือกิจกรรมการร่วมมือ เช่น การเล่นนิทาน การเล่นเกมปริศนาคําทาย แต่ผู้ปกครองรุ่นปัจจุบันเน้นการเล่นเกมต่อคํา และการฝึกให้เด็กคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง เพราะว่าสภาพสังคมไทยในอดีตพ่อแม่จะมีเวลาใกล้ชิดกับเด็ก อีกทั้งมีนิทาน ตำนานพื้นบ้าน ที่สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการอบรมสั่งสอนลูกหลาน ประกอบกับคุณลักษณะของคนไทย ที่เป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอน จึงมีการสอดแทรกภาษาไว้ในการเล่นหรือการดำเนินชีวิตประจำวัน นอกจากนั้นคนไทยยังเป็นคนช่างเล่าจึงมีนิทานสําหรับเด็กที่สะท้อนความเชื่อต่าง ๆ (ทิศนา แชนมณี และคณะ. 2535 : 48) ดังนั้นเด็กไทยในสมัยก่อนจึงได้รับการปลูกฝังและเห็นคุณค่าของภาษาไทย โดยผ่านนิทาน ปริศนาคําทาย หรือการละเล่น ส่วนเรื่องการเล่นเกมและการฝึกให้เด็กคิดแก้ปัญหาด้วยตนเองนั้น เพราะในปัจจุบันนี้วงการศึกษได้ให้ความสำคัญต่อการฝึกให้เด็กรู้จักคิดเห็น ทําเป็น แก้ปัญหาเป็น ดังปรากฏในหลักสูตรทุกระดับของการศึกษา มักจะบรรจุกิจกรรมที่ให้เด็กคิด และแก้ปัญหา (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2535 : 102) จึงเป็นไปได้ว่าผู้ปกครองรุ่นปัจจุบันจะได้

รับอิทธิพลจากแผนการศึกษา และการรณรงค์จากหน่วยงานทางการศึกษา เกี่ยวกับการฝึกให้เด็กคิด
จึงนำมาฝึกกับลูกของตัวเอง สำหรับผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายายอาจจะยึดติดกับค่านิยมในการเชื่อฟัง
ผู้ใหญ่ ดังจะเห็นจากคำพังเพยที่ว่า "เดินตามผู้ใหญ่มาไม่ผิด" และ "อาบนํ้าร้อนมาก่อน"
จึงทำให้บอกวิธีหรือชี้แนะให้เด็กแก้ปัญหาตามที่ตัวเองคิดว่าถูกต้องเหมาะสม

การอบรมเลี้ยงดูด้านจริยธรรม จากการศึกษาพบว่าผู้ปกครองทั้ง 2 รุ่น มีสภาพการอบรม
เลี้ยงดูในระดับดีเท่ากัน แต่จากค่าเฉลี่ยจะพบว่าผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายายจะมีการอบรมเลี้ยงดูเด็ก
ได้ดีกว่าผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน (ค่าเฉลี่ยร้อยละ 66.55 กับ 63.88) ที่เป็นเช่นนี้เพราะครอบครัว
ไทยสมัยก่อนมีลักษณะการเป็นครอบครัวขยาย คือ ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา ลูกหลาน
อยู่บ้านเรือนเดียวกัน หรืออยู่รวมกันเป็นวงศ์ญาติญาติ ดังนั้น เด็กหรือเยาวชนจึงได้รับการอบรม
สั่งสอนคุณธรรมจริยธรรม และได้รับการถ่ายทอดการดำเนินชีวิตจากผู้ใหญ่ทั้งที่อยู่ในครอบครัว
เดียวกัน บุคคลอื่น ๆ ที่คบหากันในชุมชน (คณะกรรมการด้านครอบครัว. ม.ป.ป. : 51)
และในอดีตสังคมไทยมีพุทธศาสนาเป็นหลักสำคัญในการอบรมคุณธรรมจริยธรรมแก่ประชาชน ซึ่ง
ผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายายก็จะนำคำสั่งสอนจากทางพุทธศาสนามาอบรมเลี้ยงดูเด็กในครอบครัวของ
ตนเอง ต่อมาเมื่อสถานการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมที่พัฒนาเยาวชนไทยอย่างเป็นระบบ และใน
ปัจจุบันมีสื่อมวลชนหลายแขนงทั้งโทรทัศน์ วิทยุ และสิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ ได้เข้ามามีส่วนเปลี่ยนแปลง
ความคิดจิตใจของคนไทย ซึ่งทำให้ความมรดกในปัจจุบันลดหรือเพิกเฉยต่อการนำบุตรหลานให้สัมผัส
กับศาสนา (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ. 2540 : 1) ซึ่งการเผยแผ่หลักธรรมคำสั่งสอน
ทางศาสนาในปัจจุบันนี้ก็ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ยังขาดการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนใน
การพัฒนาเด็กและเยาวชนในด้านจริยธรรม เพราะบุคลากรทางศาสนาเองก็ขาดความรู้
ความเข้าใจในการเผยแผ่หลักศาสนาในรูปแบบที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ของเด็กและสอดคล้อง
กับลักษณะวิถีชีวิตสมัยใหม่ที่คนมีโอกาสดูเข้ามาสัมผัสกับวัดเพียงระยะเวลาสั้น ๆ ซึ่งอาจจะมีส่วน
ทำให้การอบรมเลี้ยงดูเด็กในด้านจริยธรรมลดน้อยลงไปเพื่อเปรียบเทียบกับในอดีต นอกจากนี้
กระบวนการขัดเกลาทางสังคมสำหรับเด็กไทย ยังเป็นไปอย่างไม่ถูกต้องหรือไม่มีประสิทธิภาพ
เท่าที่ควร เริ่มตั้งแต่การอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว การกล่อมเกลาจริยธรรมโดยสถาบันศาสนา
การหล่อหลอมความรู้สึกรักและพฤติกรรมโดยสภาพแวดล้อมในชุมชน และการรับอิทธิพลจาก
สื่อมวลชนต่าง ๆ ที่มีมากกว่าในอดีต จึงทำให้เกิดปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์และย่อหย่อน
ทางคุณธรรมจริยธรรม (คณะกรรมการพัฒนาการศึกษาอบรมและเลี้ยงดูเด็ก. 2536 :

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการใช้ผลการวิจัย

1.1 จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายาย และผู้ปกครองรุ่นปัจจุบันในด้านลสภาวะดี อาเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่า สภาพการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายายอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองรุ่นปัจจุบันอยู่ในระดับดี แสดงให้เห็นว่าสภาพการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของชุมชน ตำบลลสภาวะดี อาเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น มีการพัฒนาดีขึ้นจากยุค 2 รุ่นอายุ กล่าวคือจากรุ่นปู่ย่าตายายสู่รุ่นพ่อแม่ปัจจุบัน ซึ่งเป็นข้อค้นพบที่น่าสนใจต่อชุมชนดังกล่าวและจากสภาพสังคมปัจจุบันที่พบว่าสภาพครอบครัวไทยทั้งในเมืองและในชนบทมีการเปลี่ยนแปลงจากครอบครัวใหญ่ (Extended Family) มาเป็นครอบครัวขนาดเล็ก (Nuclear Family) ซึ่งอาจเป็นผลให้ผลกระทบต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย (หรรรณานิธิไชย. 2535 : 8) ซึ่งจากผลการวิจัย ถึงแม้ว่าผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายายและผู้ปกครองรุ่นปัจจุบันจะมีการอบรมเลี้ยงดูเด็กแตกต่างกัน แต่ตามหลักจิตวิทยามักจะกล่าวว่า ลักษณะครอบครัวใหญ่จะมีความสัมพันธ์กันภายในครอบครัวอย่างแน่นแฟ้น เอื้ออาทรและช่วยเหลือพึ่งพากัน เด็กที่เกิดมาจากครอบครัวขนาดใหญ่จะมีที่พึ่งทางใจค่อนข้างมาก เพราะเด็กจะเป็นศูนย์กลางความสนใจของสมาชิกในครอบครัว และยังมีโอกาสได้ปรับตัวและเรียนรู้ประสบการณ์ต่าง ๆ จากคนต่างวัย ต่างความคิดที่อยู่ร่วมในครอบครัวเดียวกัน (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2540 : 10) และในสภาพสังคมปัจจุบันที่บิดามารดาของเด็กต้องประกอบอาชีพนอกบ้าน ภาระในการอบรมเลี้ยงดูเด็กในครอบครัวนั้นก็จะเป็นหน้าที่ของปู่ย่าตายาย ซึ่งอาจจะทำหน้าที่อบรมเลี้ยงดูโดยตรงหรือเป็นผู้ช่วยดูแลเด็กเป็นบางเวลา

ดังนั้นการศึกษาจะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะทำให้ผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายาย มีความเข้าใจต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กได้ดียิ่งขึ้น จึงควรมีการจัดโครงการผู้ปกครองศึกษาในการให้การอบรมหรือให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง โดยมีได้มุ่งเน้นเฉพาะผู้ปกครองที่เป็นบิดามารดาเท่านั้น ซึ่งอาจจะจัดทำโดยโรงเรียนหรือหน่วยงานที่มีส่วนรับผิดชอบต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

1.2 จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าผู้ปกครองเพศชายและเพศหญิงมีการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยแตกต่างกัน ซึ่งแต่เดิมนั้นบทบาทหน้าที่ของเพศชายในสังคมไทยจะถูกกำหนดให้เป็นหัวหน้าครอบครัวโดยทำหน้าที่หารายได้มาเลี้ยงครอบครัว ส่วนเพศหญิงจะเป็นผู้อบรมสั่งสอนลูก

(สรวงศ์ จันทรเฒ. 2538 : 163) และในสภาพสังคมปัจจุบัน เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรม ส่งผลให้บทบาทของบิดามารดาเปลี่ยนแปลงไป จากสังคมที่เคยกำหนดให้มารดามีหน้าที่ต่าง ๆ ภายในครอบครัว ไม่ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน แต่ปัจจุบันมารดาต้องออกไปทำงานนอกบ้านมากขึ้น บิดาจึงต้องเข้ามามีส่วนร่วมภายในกิจการของครอบครัว และการเลี้ยงดูบุตรมากขึ้น (เพียวี พลภาค. 2539 : 2 ; อ้างอิงมาจาก นภาพร หะวานนท์. 2520) แต่ในด้านการถ่ายทอดวัฒนธรรม และลักษณะการปฏิบัติต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กก็ได้รับการถ่ายทอดจากบุคคลรุ่นหนึ่งสู่รุ่นต่อ ๆ มา จึงทำให้เพศชายและเพศหญิงมีการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยแตกต่างกัน ดังนั้นจึงควรมีการสนับสนุนให้เพศชายและเพศหญิงมีส่วนร่วมในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยอย่างถูกต้อง ทั้งนี้จากการศึกษาของ วอลเลอร์สไตน์ และเคลลี (Wallerstein and Kelly) พบว่า เด็กที่ขาดบิดาจะมีฐานะต่ำ ต้องพึ่งพาบุคคลอื่นในเรื่องการปะทะสังสรรค์ทางสังคม และแสดงความคับข้องใจในการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน (พงษ์สุดา รัตนมาศมงคล. 2533 : 4 ; อ้างอิงมาจาก Biller. 1981 ; citing Wallerstein and Kelly. 1980) และจากการศึกษาของ ซูซาน อัลบูตา กรุนทอล (Susan Albuta Guental) ที่พบว่า เด็กที่ถูกบิดาทอดทิ้ง จะมีปัญหาในเรื่องพฤติกรรมการปรับตัวที่ผิดปกติ (สายวริน จินวุฒิ. 2541 : 4 ; อ้างอิงมาจาก Susan Albuta Guental. 1989) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบิดาหรือเพศชายมีบทบาทที่สำคัญต่อพฤติกรรมเด็ก สอดคล้องกับ คำกล่าวที่ว่า บทบาทของบิดาและมารดามีอิทธิพลอย่างมากต่อพฤติกรรมของเด็ก (ยุวดี เขียวระประสิทธิ์. 2536 : 48)

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายาย และผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน โดยจำแนกตามปัจจัยทางสังคมวิทยา เช่น เพศ อายุ ศาสนา การศึกษา อาชีพ สภาพเศรษฐกิจ และจำนวนบุตร

2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายาย และผู้ปกครองรุ่นปัจจุบันท่ามกลางการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยในรุ่นเดียวกัน

2.3 ควรมีการศึกษาลักษณะหรือวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองและความสัมพันธ์กับพัฒนาการเด็ก

2.4 ควรมีการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยในชุมชนต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ที่เหมาะสมกับสังคมวัฒนธรรมไทยและเพื่อนำมา เป็นข้อศึกษาค้นคว้าแนวทางประยุกต์ให้สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กรรณิการ์ ชีร์เจริญเวชชัย. "การเลี้ยงดูเด็กเพื่อคุณภาพชีวิต," ประชากรศึกษา.

13(1) : 45 - 54 ; 2530.

กัลยา นาคเพ็ชร. การศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อภาวะโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียน
ในท้องที่ ตำบลลำพล อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา. ปรินต์งานพิมพ์ กศ.ม.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521. อัดสำเนา.

เกษมสุข เกลียวศักดิ์. ความเชื่อของบิดามารดาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูและความกลัวของ
เด็กก่อนวัยเรียนใน 4 จังหวัดภาคใต้. ปรินต์งานพิมพ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521. อัดสำเนา.

เกื้อ วงษ์อนุสิน และคณะ. การดูแลเด็กในประเทศไทย : ตัวกำหนดและผลกระทบต่อ

สุขภาพอนามัยของเด็กก่อนวัยเรียน. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. เอกสารและผลงานวิจัยการจัดการศึกษา

ระดับก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว, 2536.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. เด็กก่อนวัยเรียนกับการเรียนรู้ : ทฤษฎีและ

หลักสำคัญบางประการ. กรุงเทพฯ : เจริญผล, 2522.

..... . รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน.

กรุงเทพฯ : บริษัท ที.พี.พรินต์ จำกัด, 2536.

..... . รายงานการวิจัยเรื่องบทบาทสถาบันครอบครัวในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก (แรกเกิด

ถึง 6 ปี) : บนเส้นทางแรงงานอพยพสู่ กทม. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการ

การศึกษาแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี, 2540.

คณะกรรมการพัฒนาการศึกษาอบรมและเลี้ยงดูเด็ก. ภาวะวิกฤติของชีวิตเด็กไทย : ปัญหาที่ยัง

ไม่สายเกินไป. กรุงเทพฯ : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป จำกัด, 2535.

คณะกรรมการเฉพาะกิจเรื่องการเลี้ยงดูและอบรม. ประมวลผลงานวิจัยในประเทศไทย

เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กไทย. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

สำนักงานนายกรัฐมนตรี, 2526.

คณะกรรมการด้านครอบครัว. การพัฒนาคีร์ว. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์

พับลิชชิ่ง จำกัด มหาชน, ม.ป.ป.

คหเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์, สมาคม. พัฒนาการของครอบครัว

และเด็กฉบับปรับปรุงแก้ไข. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2514.

ศัททมาน คนโค. พญา ภูมิปัญญาอีสาน. กรุงเทพฯ : บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2539.

จรรยา สุวรรณทัต. ประมวลบทความทางวิชาการที่บรรยายในโอกาสต่าง ๆ ภายในประเทศ

พ.ศ. 2511 - 2526. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526. อัดสำเนา.

..... แบบฉบับการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่กำลังเปลี่ยนแปลงของครอบครัวรายได้น้อย

ที่อยู่ในตัวเมือง. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524.

จรรยา สุวรรณทัต และคณะ. ทัศนคติของปู่ย่าตายายและบิดามารดาที่มีต่อกันในเรื่อง

การอบรมเลี้ยงดูเด็กและผลที่มีต่อลักษณะพฤติกรรมบางประการของเด็ก.

กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร, 2529.

จรรยา สุวรรณทัต และกิตติวาลัย เกษมเนตร. ประมวลสังเคราะห์ผลงานวิจัยในประเทศไทย

เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กไทย. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533.

จินตนา เนียมเปี้ย. พัฒนาการทางภาษาด้านจำนวนน้อยค่าและความซับซ้อนของประโยคของ

เด็กก่อนวัยเรียน. ปรินญานพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร, 2521. อัดสำเนา.

จำลอง ริชะชาติ. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับสติปัญญาของนักเรียน

ชั้น ม.ศ.ต้น โรงเรียนรัฐบาลเขตการศึกษา 12. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2522. อัดสำเนา.

เฉลิมพล ต้นสกุล. พัฒนาการทางสติปัญญาและการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าของเด็กก่อนวัยเรียน

ในเขตการศึกษา 3. ปรินญานพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521. อัดสำเนา.

ดวงเดือน พันธมนาวิน และคณะ. ปัจจัยทางจิตนิเวศที่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กของ

มารดาไทย. รายงานการวิจัยฉบับที่ 32. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ. ความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธศาสนาของคนไทย :

การปลูกฝังอบรมและคุณภาพชีวิต. กรุงเทพฯ : คณะพัฒนาสังคม สถาบัน

บัณฑิตพัฒนศึกษาศาสตร์, 2540.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบจันทร์. รายงานการวิจัยจริยธรรมของ

เยาวชนไทย. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร, 2520.

ฉวิล รักชลธี. การศึกษาพัฒนาการด้านนิสัยส่วนบุคคลและสังคมเด็กก่อนวัยเรียน เขตบางกะปิ.

ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,

2526. อัดสำเนา.

ทวิ สุรเมธี. ความพร้อมในการอ่านของเด็กก่อนวัยเรียนในจังหวัดชุมพร. ปริญญาโท

กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521.

อัดสำเนา.

หัตพงษ์ สุนทรพิพิธ. การป้องกันอาชญากรรมขั้นมูลฐานในเด็กและเยาวชน. วิทยานิพนธ์

ร.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2517.

ทัศนีย์ เมธาคูปต์. อิทธิพลของครอบครัวที่มีผลต่อบริโภคนิสัยของเด็กก่อนวัยเรียนในตำบล

ดอนคลัง อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527. อัดสำเนา.

ทิพวรรณ กิตติวิบูลย์. การอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กก่อนวัยเรียนใน

กรุงเทพมหานคร. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร, 2522. อัดสำเนา.

ทิพย์สุดา นิลสินธ์พ. ความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการทางจริยธรรมกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อน

วัยเรียนในเขตกรุงเทพฯ. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523. อัดสำเนา.

ทิสนา แชนมณี และคณะ. หลักการและรูปแบบการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทย.

กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.

น้อมฤดี จงพุกทะ และคณะ. คู่มือการศึกษาวิชาพัฒนาเด็ก. กรุงเทพฯ : ศึกษาสัมพันธ์,

2518.

- นันทา แทนธานี. การศึกษาตัวแปรบางประการที่มีความสัมพันธ์กับการอบรมเลี้ยงดูและ
พัฒนาการเด็กก่อนวัยเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร. ปริณิพนธ์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534. อัดสำเนา.
- นิภา ทองไทย. หลักสูตรการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียนสำหรับพ่อแม่ในชุมชนเกษตรกรรม
ชนบท. ปริณิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2525. อัดสำเนา.
- บุญถิ่น อัตถากร. พัฒนาการครอบครัวและเด็ก. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., ม.ป.ป.
- บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : สวีริยาสาส์น, 2535.
- ป้าณี สุติวัฒนา. "แนวคิดเรื่องความเชื่อและพฤติกรรมภูมิปัญญาของสถาบันครอบครัว
ในอดีต," วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. 24(1) : 29 - 48 ;
มกราคม - มิถุนายน 2541.
- ปิยวรรณ วิรัชชัย. การศึกษาความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็ก และสุขภาพอนามัยของเด็ก
ก่อนวัยเรียน. ปริณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2521. อัดสำเนา.
- ปราณี วงศ์ยะรา. ครกกระเดื่องและวัฒนธรรมผ้าขาว. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
บริษัท ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2540.
- พงษ์สุดา รัตนมาศมงคล. ทัศนคติของบิดาต่อบทบาทของการเป็นบิดาและความสัมพันธ์กับ
บุคลิกภาพด้านการปรับตัวของบุตรวัยรุ่น. ปริณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.
- พวงทอง ป้องภัย. การศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อด้านการดูแลสุขภาพเด็กก่อนวัยเรียน
ของมารดาไทยพุทธและมารดาไทยมุสลิมในจังหวัดปัตตานี. ปริณิพนธ์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528. อัดสำเนา.
- พัทธา สายหู. กลไกของสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2538.
- พระราชสุทธีเวที. ระเบียบปฏิบัติของชาวพุทธ อันสร้งในงานพระราชทานเพลิงศพนาวาเอก
อุทัย รัตตะรังษี ณ เมรุวัดธาตุทอง. 29 มิถุนายน 2518.
- พระพุทธทาสภิกขุ มรณวาสธรรมและทิศธรรม. กรุงเทพฯ : ธรรมทานมูลนิธิ, 2514.

- เพียวี ผลภาค. บทบาทของบิดา บทบาทของมารดา การปรับตัวกับเพื่อนกับความรู้สึก
มีคุณค่าในตนเองของวัยรุ่น. ปรินทูนินท์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2539. อัดสำเนา.
- ยุวดี เขียวประสิทธิ์. การพัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2536.
- เยาวลักษณ์ หาญขิรพงศ์. ปัจจัยที่มีผลต่อระดับพัฒนาการด้านนิสัยส่วนบุคคลและสังคมของ
เด็กก่อนวัยเรียน. วิทยานิพนธ์ วศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2532.
อัดสำเนา.
- รัตนวดี รอดภิรมย์. การศึกษาพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรม
เลี้ยงดูแตกต่างกัน. ปรินทูนินท์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.
- รุจิระ สุภรณ์ไพบูลย์. ความรู้เกี่ยวกับแม่และเด็ก. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4.
กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์, 2538.
- ลัดดาวัลย์ หวังพานิช. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ :
สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2528.
- _____. สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ :
สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2528.
- ลัดดาวัลย์ พรศรีสมุทร และวิลาสลักษณ์ ชั่ววลี. ครอบครัวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมทาง
จิตใจของไทย. รายงานการวิจัยฉบับที่ 25. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524.
- วรัตมา สุขวัฒนานันท์. การศึกษาเปรียบเทียบพื้นฐานทางอารมณ์ของเด็กก่อนวัยเรียนตาม
ลักษณะปัจจัยด้านเศรษฐกิจสังคมและการเลี้ยงดู. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยมหิดล, 2530. อัดสำเนา.
- วราภรณ์ รักวิจัย. การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : แสงศิลป์การพิมพ์,
2535.

วันเพ็ญ พิศาลพงศ์ และคนอื่น ๆ. การศึกษาวิธีการอบรมเลี้ยงดูพัฒนาการทางร่างกายและ
ความพร้อมทางการเรียนของเด็กก่อนวัยเรียน ในกรุงเทพ. รายงานการวิจัยฉบับที่

29. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2526.

วัลยา ธรรมพิณวัฒน์. ความสัมพันธ์ระหว่างพื้นฐานอารมณ์กับพฤติกรรมการปรับตัวของเด็ก
ก่อนวัยเรียน. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2533.
อัสสาเนา.

วิณี ชิตเชตวงศ์ การศึกษาเปรียบเทียบลักษณะนิสัยในการบริโภคและการเจริญเติบโตของ
เด็กวัยก่อนเรียนที่มาจากสภาพครอบครัวต่างกันในจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์
กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521.
อัสสาเนา.

วิณี ชิตเชตวงศ์ และสมประสงค์ ประสงค์เงิน. รายงานการวิจัยการศึกษาและวิเคราะห์
องค์ประกอบการให้การศึกษาแก่บิดามารดาในการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียนใน
จังหวัดชลบุรี. ชลบุรี : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
บางแสน, 2530.

สมเด็จพระญาณสังวรณ. คำบรรยายวิชาพื้นฐานวัฒนธรรมไทย เรื่อง พระพุทธศาสนากับ
สังคมไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2516.

สมหวัง พินยานวัฒน์. การวิจัยเชิงบรรยาย. กรุงเทพฯ : บารมีการพิมพ์, 2525.

สีปพนธ์ เกตุทัต. "ความสำคัญของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่อสังคมไทยในปัจจุบันและ
อนาคต," วิชาการ-อุดมศึกษา. 3(1) : 59 - 64 ; กันยายน - ธันวาคม 2536.

สนิท สมัครการ. มีเงินก็แน่นอนมีทองก็แน่นอน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ :
บริษัท มิตรภาพการพิมพ์ สตีวดีโอ จำกัด, 2539.

สุโขทัยธรรมาธิราช, มหาวิทยาลัย. เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมวัยเด็ก หน่วยที่ 1 - 7.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2527.

_____. เอกสารการสอนวิชาฝึกอบรมครูและผู้เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย
หน่วยที่ 1 - 8. พิมพ์ครั้งที่ 3, นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2539.

_____. ประมวลสาระชุดวิชา หลักการและแนวทางการศึกษาปฐมวัย หน่วยที่ 5 - 8.
นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2536.

- สุภัตรา สุภาพ. สังคมวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 18. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2539.
- _____. สังคมและวัฒนธรรมไทย. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2531.
- สุนน อมรวิวัฒน์. การอบรมเลี้ยงดูเด็กตามวิถีชีวิตไทย. กรุงเทพฯ : โครงการเผยแพร่ผลงานวิจัย ฝ่ายวิจัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- สุนน อมรวิวัฒน์ และคณะ. การศึกษาเชิงมนุษยวิทยาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กตามวิถีชีวิตไทย. กรุงเทพฯ : ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532. อัดสำเนา.
- สุรางค์ จันทรเฒ. จิตวิทยาเด็ก. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2538.
- สุรัชย์ หวันแก้ว. "การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม," ใน เอกสารการสอนวิชาสังคมและวัฒนธรรม. หน้า 156 - 165. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.
- สุวดี ศรีเลหวัด. จิตวิทยาการพยาบาลผู้ป่วยเด็ก. กรุงเทพฯ : พิชญาพันธ์ตั้ง, 2534.
- สุวิทย์ ชีรสอวต และชอบ ดีสวนโคก. รายงานการวิจัย เรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของหมู่บ้านอีสานเหนือและอีสานกลางก่อนและหลังมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2536.
- สุวิทย์ ชีรสอวต และสมศักดิ์ ศรีสันติสุข. การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจการเมืองสังคมและวัฒนธรรมในหมู่บ้านอีสาน : กรณีบ้านโนนตะแบก. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2529.
- เสาวภา ไทวัฒน์. พื้นฐานวัฒนธรรมไทย : แนวทางการอนุรักษ์และการพัฒนา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2538.
- สายวริน จินวุฒิ. การศึกษาบทบาทของบิดา บทบาทของมารดาในฐานะตัวนำพฤติกรรม การปรับตัวของเด็กปฐมวัยในเขตกรุงเทพมหานคร. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2541. อัดสำเนา.
- หรรษา นิลวิเชียร. ปฐมวัยศึกษา. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2535.
- อมิศักดิ์ โสมอินทร์. โลกทัศน์อีสาน. พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาสารคาม : อริชาติการพิมพ์, 2537.
- อารี รังสินธ์. การสังเกตและการฝึกงานพฤติกรรมของเด็ก. กรุงเทพฯ : จุฬินไทย, 2524.

อุไรวรรณ หงษ์เหมื่อน. ความสัมพันธ์ระหว่างเชาวน์ปัญญากับดัชนีภาวะโภชนาการของเด็ก

ก่อนวัยเรียนในสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันในกรุงเทพมหานคร. ปริญญาโท

กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521.

อัสสัณา.

อุทุมพร จารมรमान และคนอื่น ๆ. รายงานการวิจัย เรื่อง การพัฒนาเครื่องมือศึกษา

การอบรมเลี้ยงดูเด็กไทย. กรุงเทพฯ : ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529. อัสสัณา.

_____. รายงานการวิจัย เรื่อง การสำรวจข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู
เด็กไทย. ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.

อัสสัณา.

อำไพ สุจริตกุล และคณะ. รายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักการและวิธีการอบรม

เลี้ยงดูเด็กตามวิถีชีวิตไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,

2531.

Bowley, Agatha H. Natural Development of the Child. Edinburgh and
London : E & S. Livingstone Ltd., 1957.

Erikson, Erik Homburger. Child and Society. New York : Norton and
Co., 1950.

Freud, Sigmund. An Outline of Psychoanalysis. New York : Macmillan,
1949.

Gesell, Arnold. The First Five Years of Life. London : Met Huen &
Co., Ltd., 1964.

Grotberg. "The Parental role in Education and Child Development,"
in Doxiadis, Spyros. New York : The Child in the World
Tomorrow : A Window into the Future. Pergamon Press Ltd.,
1979.

Hostter, Phyllis. The child's world. Middlesex, Penguin Books,
1965.

Hurlock, Elizabeth Bergner. Developmental Psychology. 2ed nd.
Now York : Mc Hill Book Co., 1959.

_____. Adolescent Development. New York : McGraw - Hill Book
Company Inc., 1967.

- Kohlberg, L. "Psychometric and Piagetian Measures of Preschool Intellectual Growth," in Readings in Child Development and Relationships. edited by Russell C. Smart and Mollie S. Smart New York : Macmillan, 1972.
- _____. "Stage and Sequence : The Cognitive Developmental Approach to Socialization," in Handbook of Socialization Theory and Research. p. 347 - 480. ed. by D.A. Goslin. New York : Rand McNally and Company, 1969.
- Mussen, Paul H. The Psychological Development of The Child. New York : Engle Wood Cliffs, 1963.
- Piaget, J. "The Stage of the Intellectual Development of Child," Bullet in of the Meuninger Clinic. 26 ; 1962.
- Scarth, L.L. "The Influence of Certain Environment Variables on the School Readiness of Kindergarten Children," Dissertation Abstracts. 33 : 3168 - A; January, 1973.
- Sears, Robert R., Eleanor E. Maceoby and Hawy Lewin. Patterns of Child Rearing. New York : Peterson and Company, 1957.
- Victor, Domino Joseph. "A Sociological Analysis of the Relationship of Social Factors to Childhood Illness," Dissertation Abstracts International. 37 : 5364 - A ; February, 1977.

ภาคผนวก

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแผนกงาน

1. รศ.อุดม	บัวศรี	อาจารย์ภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
2. ผศ.ดร.จันทนา	ภาคบังกษ	อาจารย์สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
3. อาจารย์ศรีสมวงศ์	วรรณศิลป์	อาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลเชนหลุยส์
กรุงเทพมหานคร
4. อาจารย์รัศมี	ตันเจริญ	อาจารย์โปรแกรมวิชาการศึกษานปฐมวัย
สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
5. อาจารย์อุบล	เวียงสมุทร	อาจารย์ภาควิชาอนุบาลศึกษา สถาบันราชภัฏเลย

รายนามผู้ช่วยผู้วิจัย

1. นางสาวไพรินทร์	เจ็กมา	นักศึกษาชั้นปีที่ 2 วิชาเอกการศึกษานปฐมวัย
สถาบันราชภัฏเลย
2. นางสาวทินกร	เกษม	นักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
3. นางสาวพัชร	เกษม	นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน
จังหวัดขอนแก่น

แบบสัมภาษณ์

การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายายและผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน
ตำบลสาวะถี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
ชื่อเด็กในครอบครัวที่ถูกลักษณะ ค.ช./ค.ญ. อายุ.....
เดือน.....วันที่สัมภาษณ์.....ชื่อผู้สัมภาษณ์.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง [] หน้าข้อความที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงที่สุด

[] ผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายาย

[] ปู่ อายุ.....ปี

[] ย่า อายุ.....ปี

[] ตา อายุ.....ปี

[] ยาย อายุ.....ปี

[] ผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน

[] พ่อ อายุ.....ปี

[] แม่ อายุ.....ปี

ตอนที่ 2 ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย มีระดับคำตอบไว้ให้เลือกตอบ 2 ระดับ ดังนี้

ทำ/ใช่ หมายความว่า ท่านปฏิบัติตามเหตุการณ์หรือสภาพการณ์ตาม
ข้อความนั้น

ไม่ทำ/ไม่ใช่ หมายความว่า ท่านไม่ได้ปฏิบัติตามเหตุการณ์หรือสภาพการณ์ตาม
ข้อความนั้น

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคำตอบข้างหลังข้อความที่เห็นว่าตรงกับการปฏิบัติ
ของท่านมากที่สุดในระดับใดระดับหนึ่งเพียงช่องเดียว

รายการสัมภาษณ์	ทำ/ ใช่	ไม่ทำ/ ไม่ใช่	ข้อคิดเห็น ผู้ปกครอง
การอบรมเลี้ยงดูด้านร่างกาย			
1. ในหนึ่งวันท่านให้ลูกรับประทานอาหารดังต่อไปนี้			
1.1 เนื้อสัตว์/ไข่			
1.2 ผัก/ผลไม้			
1.3 นม			
2. ในหนึ่งวันท่านให้ลูกรับประทานอาหาร 3 มื้อ (เช้า กลางวัน เย็น)			
3. ท่านให้ลูกรับประทานขนมขบเคี้ยว/ลูกอม/น้ำอัดลม ...			
4. ท่านให้ลูกรับประทานข้าวให้มากกว่ากับข้าว			
5. ท่านบอกลูกรับประทานข้าวหรือปั้นข้าวกินเสมอ			
6. ท่านให้ลูกแปรงฟันหรืออาบน้ำปากหลังรับประทานอาหาร เสมอ			
7. ท่านดูแลให้ลูกอาบน้ำและอาบน้ำอย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง ..			
8. ท่านให้ลูกถ่ายปัสสาวะหรือถ่ายอุจจาระในห้องส้วม ...			
9. เวลาลูกเป็นไข้ไม่สบายท่านรักษาโดยวิธีดังต่อไปนี้			
9.1 เป่าน้ำมนต์/ใบพริกขี้หนู			
9.2 ใช้น้ำสมุนไพร เช่น ใบ ราก หรือผลของต้นไม้ ที่ท่านเคยได้ยินสรรพคุณรักษาโรคนี้			
9.3 ไปพบแพทย์ที่สถานอนามัย/คลินิก/โรงพยาบาล ..			
10. ท่านให้ลูกเรียนรู้สิ่งที่อาจเป็นอันตราย (มีดหรือ ของมีคม ไฟ น้ำ สัตว์มีพิษ) ด้วยตัวเองเพราะลูก จะจดจำได้นาน			
11. ท่านเก็บมีดหรือของมีคม ยาและสารเคมีไว้อย่าง มิดชิดหรือในที่สูง ซึ่งลูกไม่สามารถหยิบเองได้			

รายการสัมภาษณ์	ทำ/ ใช่	ไม่ทำ/ ไม่ใช่	ข้อคิดเห็น ผู้ปกครอง
12. ท่านขอให้ลูกนั่งเล่นภายในบ้านเท่านั้นเพื่อที่จะได้ดูแลใกล้ชิด			
13. ท่านให้ลูกนอนหลับพักผ่อนกลางวันทุกวัน			
การอบรมเลี้ยงดูด้านอารมณ์			
1. เวลาที่ลูกนอนท่านมักจะร้องเพลงหรือขับกล่อมลูก			
2. ท่านพาลูกร้องเพลงหรือปรบมือตามจังหวะดนตรีง่าย ๆ			
3. ท่านกล่าวคำชมเชยลูกเสมอเมื่อลูกทำความดี			
4. เมื่อลูกจะทำในสิ่งที่ไม่ดีและอาจเป็นอันตราย ท่านเคยห้ามโดยการขู่ว่ามีจะมาลอกหรือคนอื่น จะมาลักพาตัวไป			
5. ท่านเคยหยอกล้อกับลูกโดยการยื่นสิ่งของให้ และเมื่อลูกลืมมือมารับของท่านกลับไม่ให้ จนบางครั้งลูกท่านต้องร้องไห้			
6. เมื่อลูกทำผิดท่านลงโทษด้วยการตี			
7. ทุกครั้งเมื่อท่านลงโทษลูก (ว่ากล่าวตักเตือน/ งดการให้ในสิ่งที่เด็กชอบ/เย็นตึง ฯลฯ) ท่านจะ ชี้แจงเหตุผลให้ลูกเข้าใจ			
8. ท่านมักใช้สายตาดูหรือห้ามปรามลูกเมื่อท่าน ไม่ต้องการให้ลูกทำสิ่งที่ท่านคิดไม่ดี			
9. ท่านเคยแสดงอารมณ์เครียด (บ่น/ตำหนิ/ทะเลาะ/ หน้าบึ้งหรือท่าทางหงุดหงิด) ในขณะที่ลูกอยู่ด้วย			
10. ท่านมักโอบกอดลูกเพื่อแสดงความรักและการให้ กำลังใจ			

รายการสัมภาษณ์	ทำ/ ใช่	ไม่ทำ/ ไม่ใช่	ข้อคิดเห็น ผู้ปกครอง
11. ท่านเห็นว่าลูกยังเล็กอยู่จึงไม่ปล่อยให้ลูกต้องรอคอยใน การทำกิจกรรมใด ๆ			
12. ถ้าเป็นเรื่องที่ไม่สำคัญกับท่านก็จะไม่ทำตามที่ได้ สัญญากับลูก			
การอบรมเลี้ยงดูด้านสังคม			
1. ท่านจะแต่งตัวให้ลูกเสมอแม้ว่าลูกจะอายุ 6 ขวบแล้ว ก็ตาม			
2. เมื่อลูกรับประทานอาหารท่านหรือผู้ใหญ่จะต้องคอยป้อน			
3. เมื่อลูกขับถ่ายท่านก็จะทำความสะอาดให้ (ล้างมือ/ล้างกัน)			
4. ท่านเปิดโอกาสให้ลูกช่วยทำงานบ้านตามกำลังและวัย ของลูก (พับผ้า กวาดบ้าน/ให้อาหารสัตว์เลี้ยง/ รดน้ำต้นไม้ ฯลฯ)			
5. ท่านสอนให้ลูกรู้จักช่วยเหลือผู้อื่น (ช่วยถือของ/ ช่วยงานอื่น ๆ)			
6. ท่านสอนลูกเรื่องการทิ้งขยะเสมอ			
7. ท่านชักชวนให้ลูกแบ่งปันสิ่งของให้เพื่อนหรือ คนอื่นเสมอ			
8. ท่านให้ลูกเล่นกับคนในครอบครัวมากกว่าเล่นกับ เพื่อนวัยเดียวกัน			
9. ท่านให้ลูกร่วมสนทนากับผู้ใหญ่ในเรื่องไม่เครียด			
10. ท่านแนะนำให้ลูกรู้จักบุคคลในชุมชน (ผู้ใหญ่บ้าน/ กำนัน/ครู/พระสงฆ์)			

รายการสัมภาษณ์	ทำ/ ใช่	ไม่ทำ/ ไม่ใช่	ข้อคิดเห็น ผู้ปกครอง
11. ท่านส่งเสริมให้ลูกทักทายเพื่อน ๆ หรือญาติพี่น้อง			
การอบรมเลี้ยงดูด้านสติปัญญา			
1. ท่านมักจะเล่านิทานที่เป็นอุทธาหรณ์สอนใจให้ลูกฟัง			
2. ท่านชักชวนให้ลูกเล่านิทาน/เรื่องราว/เหตุการณ์ต่าง ๆ ให้ฟัง			
3. ท่านสอนให้ลูกนับหรือหยิบสิ่งของตามคำสั่ง เช่น หยิบจาน 2 ใบ หยิบขนม 5 ชิ้น ฯลฯ			
4. ท่านชักชวนให้ลูกสังเกตสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว			
5. ท่านเล่นปริศนาคำทาย "อะไรเอ๋ย" กับลูก			
6. ท่านพาลูกเล่นเกมต่อคำ (คำคล้องจอง/คำกลอน/ เพลง/กลอนลา/ผญา)			
7. ท่านชักชวนให้ลูกขีดเขียนหรือวาดภาพ (บนพื้นดิน/ ใบไม้/กระดาษ)			
8. ท่านมักจัดหาแบบอย่างเพื่อให้ลูกวาดภาพตาม			
9. ท่านชักชวนให้ลูกพูดคุยเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ลูกพบเห็นมา			
10. ท่านให้ลูกประดิษฐ์คิดหาของเล่นด้วยตัวเอง			
11. เมื่อมีสิ่งของให้เลือกท่านมักจะเป็นคนเลือกให้ลูก			
12. เมื่อลูกซักถามท่านมาก ๆ ท่านจะบอกให้ลูกหยุดถาม ..			
13. เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นท่านมักจะแก้ไขเองหรือบอกวิธีการ แก้ปัญหาให้แก่ลูกทันที โดยที่ลูกไม่ต้องคิดเอง			

รายการสัมภาษณ์	ทำ/ ใช่	ไม่ทำ/ ไม่ใช่	ข้อคิดเห็น ผู้ปกครอง
การอบรมเลี้ยงดูด้านจริยธรรม			
1. ท่านสอนให้ลูกมีความเมตตา กรุณาต่อสัตว์			
2. ท่านเล่านิทานหรือหารูปภาพเกี่ยวกับสัตว์หรือบุคคลที่ ทำความดีให้ลูกฟัง			
3. ท่านพาลูกทำบุญตักบาตรเสมอ			
4. ท่านพาลูกสวดมนต์ไหว้พระก่อนนอนทุกวัน			
5. ท่านพาลูกไปวัดและร่วมงานประเพณีของหมู่บ้านเสมอ			
6. ท่านเห็นว่าลูกยังอยู่เมื่อลูกไม่พูดความจริง ท่านจึงไม่ แนะนำลูก			
7. บางครั้งท่านก็ให้ลูกหยิบของของผู้อื่นโดยไม่ต้อง ขออนุญาต			
8. การเล่นเกมเป็นเรื่องราวของเด็กท่าน จึงไม่ห้ามเมื่อลูกเล่นเกม			
9. เวลาลูกทำกิจกรรมอะไรท่านมักจะให้ลูกทำให้สำเร็จ ก่อนจึงจะให้ไปทำอย่างอื่น			

การเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายายและผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน

คะแนนการอบรมเลี้ยงดู	รุ่นปู่ย่าตายาย	รุ่นปัจจุบัน
22	3	0
25	3	0
27	19	0
30	3	0
32	10	8
33	18	12
34	11	2
35	17	9
36	16	6
37	16	12
38	5	13
39	24	19
40	17	20
41	15	7
42	5	12
43	9	16
44	0	16
45	8	5
46	6	10
49	0	5
50	0	4
52	0	7
53	0	6
55	1	0
59	0	2

$$\chi^2 = 105.25^{**}, \quad df = 24$$

การเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายาย
และผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน ในด้านร่างกาย

คะแนนการอบรมเลี้ยงดู (17 คะแนน)	รุ่นปู่ย่าตายาย (จำนวนคน)	รุ่นปัจจุบัน (จำนวนคน)	รวม
6	9	0	9
7	16	4	20
8	10	0	10
9	21	16	37
10	48	30	78
11	52	26	78
12	10	34	44
13	26	41	67
14	4	24	28
15	4	9	13
16	0	12	12
17	0	4	4
รวม	200	200	400

$$\chi^2 = 88.35^{**} , \quad df = 11$$

**การเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายาย
และผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน ในด้านอารมณ์**

คะแนนการอบรมเลี้ยงดู (12 คะแนน)	รุ่นปู่ย่าตายาย (จำนวนคน)	รุ่นปัจจุบัน (จำนวนคน)	รวม
3	6	2	8
4	27	13	40
5	35	35	70
6	38	40	78
7	34	40	74
8	30	29	59
9	21	13	34
10	8	11	19
11	1	17	18
รวม	200	200	400

$$\chi^2 = 24.03298^{**} , \quad df = 8$$

**การเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายาย
และผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน ในด้านสังคม**

คะแนนการอบรมเลี้ยงดู (11 คะแนน)	รุ่นปู่ย่าตายาย (จำนวนคน)	รุ่นปัจจุบัน (จำนวนคน)	รวม
3	20	0	20
4	26	4	30
5	43	18	61
6	44	18	62
7	27	59	86
8	12	32	44
9	14	10	54
10	14	14	28
11	0	15	15
รวม	200	200	400

$$\chi^2 = 105.79887^{**} , \quad df = 8$$

การเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายาย
และผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน ในด้านสติปัญญา

คะแนนการอบรมเลี้ยงดู (13 คะแนน)	รุ่นปู่ย่าตายาย (จำนวนคน)	รุ่นปัจจุบัน (จำนวนคน)	รวม
2	42	22	64
3	18	32	50
4	17	8	25
5	0	12	12
6	1	0	1
7	38	17	55
8	32	49	81
9	42	22	64
10	18	32	50
11	17	8	25
12	0	12	12
13	1	0	1
รวม	200	200	400

$$\chi^2 = 60.12846^{**}, \quad df = 11$$

การเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองร้านย่าตายาย
และผู้ปกครองร้านปัจจุบัน ในด้านจริยธรรม

คะแนนการอบรมเลี้ยงดู (9 คะแนน)	ร้านย่าตายาย (จำนวนคน)	ร้านปัจจุบัน (จำนวนคน)	รวม
2	5	7	12
3	0	5	5
4	38	21	59
5	55	46	101
6	16	59	75
7	39	46	85
8	31	14	45
9	16	2	18
รวม	200	200	400

$$\chi^2 = 53.57453^{**}, \text{ df} = 7$$

การเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายาย จำนวนตามเพศ

คะแนนการอบรมเลี้ยงดู (62 คะแนน)	เพศชาย (จำนวนคน)	เพศหญิง (จำนวนคน)	รวม
22	3	0	3
25	0	3	3
27	10	9	19
30	0	3	3
32	10	0	10
33	10	8	18
34	0	11	11
35	12	5	17
36	8	8	16
37	13	3	16
38	0	5	5
39	7	17	24
40	11	0	11
41	4	11	15
42	5	0	5
43	6	3	9
45	0	8	8
46	0	6	6
55	1	0	1
รวม	200	200	400

$$\chi^2 = 83.84054^{**}, \quad df = 18$$

การเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายาย จำแนกตามเพศ
ในด้านร่างกาย

คะแนนการอบรมเลี้ยงดู (17 คะแนน)	เพศชาย (จำนวนคน)	เพศหญิง (จำนวนคน)	รวม
6	0	9	9
7	5	11	16
8	6	4	10
9	10	11	21
10	14	34	48
11	37	15	52
12	10	0	10
13	13	13	26
14	4	0	4
15	1	3	3
รวม	200	200	400

$$\chi^2 = 44.33864^{**} , \quad df = 9$$

การเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายาย จำนวนตามเพศ
ในด้านอารมณ์

คะแนนการอบรมเลี้ยงดู (12 คะแนน)	เพศชาย (จำนวนคน)	เพศหญิง (จำนวนคน)	รวม
3	6	0	6
4	15	12	27
5	19	16	35
6	14	24	38
7	12	22	34
8	13	17	30
9	20	1	21
10	0	8	8
11	1	0	1
รวม	200	200	400

$$\chi^2 = 38.88704^{**}, \quad df = 8$$

การเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายาย จำนวนตามเพศ
ในด้านสังคม

คะแนนการอบรมเลี้ยงดู (11 คะแนน)	เพศชาย (จำนวนคน)	เพศหญิง (จำนวนคน)	รวม
3	9	11	20
4	23	3	26
5	16	27	43
6	30	14	44
7	15	12	27
8	0	12	12
9	4	10	14
10	3	11	14
รวม	200	200	400

$$\chi^2 = 43.69294^{**} , df = 7$$

**การเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายาย จำนวนตามเพศ
ในด้านสติปัญญา**

คะแนนการอบรมเลี้ยงดู (13 คะแนน)	เพศชาย (จำนวนคน)	เพศหญิง (จำนวนคน)	รวม
2	3	0	3
3	5	0	5
4	0	9	9
5	18	5	23
6	3	9	12
7	20	18	38
8	27	5	32
9	10	32	42
10	7	11	18
11	6	11	17
13	1	0	1
รวม	200	200	400

$$\chi^2 = 57.46138^{**} , \quad df = 10$$

**การเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายาย จำแนกตามเพศ
ในด้านจริยธรรม**

คะแนนการอบรมเลี้ยงดู (9 คะแนน)	เพศชาย (จำนวนคน)	เพศหญิง (จำนวนคน)	รวม
2	5	0	5
4	17	21	38
5	33	22	55
6	4	12	16
7	20	19	39
8	11	20	31
9	10	6	16
รวม	200	200	400

$$\chi^2 = 15.25960^{**} , \text{ df } = 6$$

การเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน จำนวนตามเพศ

คะแนนการอบรมเลี้ยงดู (62 คะแนน)	เพศชาย (จำนวนคน)	เพศหญิง (จำนวนคน)	รวม
30	5	3	8
32	2	10	12
33	2	0	2
34	5	4	9
35	4	5	9
36	6	0	6
37	4	8	12
38	5	8	13
39	10	9	19
40	14	6	20
41	4	3	7
42	5	7	12
43	9	7	16
44	5	11	16
45	0	5	5
46	6	4	10
49	0	5	5
50	4	0	4
52	2	5	7
53	6	0	6
59	2	0	2
รวม	200	200	400

$$\chi^2 = 60.12846^{**} , \quad df = 20$$

**การเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน จำแนกตามเพศ
ในด้านร่างกาย**

คะแนนการอบรมเลี้ยงดู (17 คะแนน)	เพศชาย (จำนวนคน)	เพศหญิง (จำนวนคน)	รวม
7	4	0	4
9	16	0	16
10	10	20	30
11	13	13	26
12	17	17	34
13	18	23	41
14	8	16	24
15	4	5	9
16	6	6	12
17	4	0	4
รวม	200	200	400

$$\chi^2 = 30.72087^{**} , df = 9$$

การเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน จำนวนตามเพศ
ในด้านอารมณ์

คะแนนการอบรมเลี้ยงดู (12 คะแนน)	เพศชาย (จำนวนคน)	เพศหญิง (จำนวนคน)	รวม
3	2	0	2
4	5	8	13
5	5	30	35
6	21	19	40
7	16	24	40
8	19	10	29
9	9	4	13
10	11	0	11
11	12	5	17
รวม	200	200	400

$$\chi^2 = 40.84798^{**} , \quad df = 8$$

การเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน จำนวนตามเพศ
ในด้านสังคม

คะแนนการอบรมเลี้ยงดู (11 คะแนน)	เพศชาย (จำนวนคน)	เพศหญิง (จำนวนคน)	รวม
4	4	0	4
5	5	13	18
6	8	10	18
7	30	29	59
8	24	8	32
9	10	30	40
10	4	10	14
11	15	0	15
รวม	200	200	400

$$\chi^2 = 43.36616^{**} , \quad df = 7$$

การเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน จำนวนตามเพศ
ในด้านสติปัญญา

คะแนนการอบรมเลี้ยงดู (13 คะแนน)	เพศชาย (จำนวนคน)	เพศหญิง (จำนวนคน)	รวม
4	0	4	4
5	2	18	20
6	23	13	36
7	14	3	17
8	29	20	49
9	13	9	22
10	8	24	32
11	4	4	8
12	7	5	12
รวม	200	200	400

$$\chi^2 = 37.40909^{**} , df = 8$$

การเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน จำแนกตามเพศ
ในด้านจริยธรรม

คะแนนการอบรมเลี้ยงดู (9 คะแนน)	เพศชาย (จำนวนคน)	เพศหญิง (จำนวนคน)	รวม
2	7	0	7
3	0	5	5
4	16	5	21
5	28	18	46
6	22	37	59
7	19	27	46
8	6	8	14
9	2	0	2
รวม	200	200	400

$$\chi^2 = 60.12846^{**} , \quad df = 6$$

เปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ของผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายายและ
ผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน ในด้านการอบรมเลี้ยงดูด้านร่างกาย

รายการ	ปู่ ย่า ตา ยาย	รุ่น ปัจจุบัน	ไคว์แอสควร์ (χ^2)
1. ในหนึ่งวันท่านให้ลูกรับประทานอาหารดังต่อไปนี้			
1.1 เนื้อสัตว์/ไข่	115	185	65.33 **
1.2 ผัก/ผลไม้	99	108	0.81
1.3 นม	34	178	208.10 **
2. ในหนึ่งวันท่านให้ลูกรับประทานอาหาร 3 มื้อ (เช้า กลางวัน เย็น)	181	160	8.76 **
3. ท่านให้ลูกรับประทานขนมขบเคี้ยว/ลูกอม/น้ำอัดลม	89	14	73.55 **
4. ท่านบอกลูกรับประทานข้าวให้มากกว่ากับข้าว	52	120	47.16 **
5. ท่านบอกให้ลูกล้างมือก่อนกินข้าวหรือปั้นข้าวกินเสมอ	183	181	0.12
6. ท่านให้ลูกแปรงฟันหรือบ้วนปากหลังรับประทาน อาหารเสมอ	83	107	5.77 **
7. ท่านดูแลให้ลูกอาบน้ำและอาบน้ำอย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง	162	176	3.74 *
8. ท่านให้ลูกถ่ายปัสสาวะหรือถ่ายอุจจาระในห้องส้วม (ถ้าไม่ทำเพราะอะไร)	38	185	218.98 **
9. เวลาลูกเป็นไข้ไม่สบายท่านรักษาโดยวิธีดังต่อไปนี้			
9.1 เป่าน้ำมันดี/ใบพรมหอมธรรม	75	188	141.75 **
9.2 ใช้น้ำสมุนไพร เช่น ใบ ราก หรือผลของต้นไม้ ที่ท่านเคยได้ยินสรรพคุณรักษาโรคนั้น ๆ	179	37	202.93 **
9.3 ไปพบแพทย์ที่สถานอนามัย/คลินิก/โรงพยาบาล	82	200	167.37 **

รายการ	ปู่ ย่า ตา ยาย	รุ่น ปัจจุบัน	ไคว์สควร์ (χ^2)
10. ท่านให้ลูกเรียนรู้สิ่งทีอาจเป็นอันตราย (มีดหรือของ มีคม ไฟ น้ำ สัตว์มีพิษ) ด้วยตัวเองเพราะลูกจะ จดจำได้นาน	82	74	0.67
11. ท่านเก็บมีดหรือของมีคม ยาและสารเคมีไว้อย่าง มีขีดหรือในที่สูง ซึ่งลูกไม่สามารถหยิบเองได้	179	151	13.57 **
12. ท่านขอให้ลูกนั่งเล่นภายในบ้านเท่านั้นเพื่อที่จะได้ ดูแลใกล้ชิด	73	63	1.11
13. ท่านให้ลูกนอนหลับพักผ่อนกลางวันทุกวัน	174	143	14.60 **
รวม	1880	2270	88.35 **

เปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ของผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายายกับ
ผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน ในด้านการอบรมเลี้ยงดูด้านอารมณ์

รายการ	ปู่ ย่า ตา ยาย	รุ่น ปัจจุบัน	ไคว์สแควร์ (χ^2)
1. เวลาที่ลูกนอนท่านมักจะร้องเพลงหรือขับกล่อมลูก	125	32	90.68 **
2. ท่านพาลูกร้องเพลงหรือปรมือตามจังหวะดนตรีง่ายๆ	91	140	24.60 **
3. ท่านกล่าวคำชมเชยลูกเสมอเมื่อลูกทำความดี	194	191	0.62
4. เมื่อลูกจะทำในสิ่งที่ไม่ดีและอาจเป็นอันตราย ท่าน เคยห้ามโดยการขู่ว่าจะมาหลอกหรือคนอื่นจะมา ลักพาตัวไป	14	71	48.53 **
5. ท่านเคยหยอกล้อกับลูกโดยการยื่นสิ่งของให้ และ เมื่อลูกยื่นมือมารับของท่านกลับไม่ให้ จนบางครั้ง ลูกท่านต้องร้องไห้	91	127	13.06 **
6. เมื่อลูกทำผิดท่านลงโทษด้วยการตี	70	36	14.83
7. ทุกครั้งเมื่อท่านลงโทษลูก (ว่ากล่าวตักเตือน/ งดการให้ในสิ่งที่เด็กชอบ/เรียนตี ฯลฯ) ท่านจะ ชี้แจงเหตุผลให้ลูกเข้าใจ	160	182	9.76 **
8. ท่านมักใช้สายตาดูหรือห้ามปรามลูกเมื่อท่านไม่ ต้องการให้ลูกทำสิ่งที่ท่านคิดว่าไม่ดี	58	87	9.09 **
9. ท่านเคยแสดงอารมณ์เครียด (บ่น/ด่า/ทะเลาะ/ หน้าบึ้งหรือท่าทางหงุดหงิด) ในขณะที่ลูกอยู่ด้วย	82	105	5.31 *
10. ท่านมักโอบกอดลูกเพื่อแสดงความรักและการให้ กำลังใจ	183	190	1.94

รายการ	ปู่ ย่า ตา ยาย	รุ่น ปัจจุบัน	ไควร์สแควร์ (χ^2)
11. ท่านเห็นว่าลูกยังเล็กอยู่จึงไม่ปล่อยให้ลูกต้องรอคอย ในการทำกิจกรรมใด ๆ	164	138	9.13 **
12. ถ้าเป็นเรื่องที่ไม่สำคัญนักท่านก็จะไม่ทำตามที่ได้ สัญญากับลูก	55	100	21.32 **
รวม	1287	1399	24.03 **

เปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ของผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายายกับ
ผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน ในด้านการอบรมเลี้ยงดูด้านสังคม

รายการ	ปู่ ย่า ตา ยาย	รุ่น ปัจจุบัน	ไคว์สแควร์ (χ^2)
1. ท่านจะแต่งตัวให้ลูกเสมอแม้ว่าลูกจะอายุ 6 ขวบ แล้วก็ตาม	55	94	16.26 **
2. เมื่อลูกรับประทานอาหารท่านหรือผู้ใหญ่จะต้อง คอยป้อน	90	136	21.52 **
3. เมื่อลูกขับถ่ายท่านก็จะทำความสะอาดให้ (ล้างมือ/ ล้างก้น)	58	112	29.83 **
4. ท่านเปิดโอกาสให้ลูกช่วยทำงานบ้านตามกำลังและวัย ของลูก (พับผ้า/กวาดดูบ้าน/ให้อาหารสัตว์/รดน้ำ ต้นไม้ ฯลฯ)	117	122	0.25
5. ท่านสอนให้ลูกรู้จักช่วยเหลือผู้อื่น (ช่วยถือของ/ช่วย งานอื่น ๆ)	181	184	0.28
6. ท่านสอนลูกเรื่องการทิ้งขยะ เสมอ	55	191	195.29 **
7. ท่านชักชวนให้ลูกแบ่งปันสิ่งของให้เพื่อนหรือคนอื่น เสมอ	200	200	0.00
8. ท่านให้ลูกเล่นกับคนในครอบครัวมากกว่าเล่นกับ เพื่อนวัยเดียวกัน	41	74	13.29 **
9. ท่านให้ลูกร่วมสนทนากับผู้ใหญ่ในเรื่องไม่เครียด	69	107	14.65 **
10. ท่านแนะนำให้ลูกรู้จักบุคคลในชุมชน (ผู้ใหญ่บ้าน/ กำนัน/ครู/พระสงฆ์)	142	138	0.19
11. ท่านส่งเสริมให้ลูกทักทายเพื่อน ๆ หรือญาติพี่น้อง	186	190	0.70
รวม	1194	1548	105.79 **

เปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ของผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายายกับ
ผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน ในด้านการอบรมเลี้ยงดูด้านสติปัญญา

รายการ	ปู่ ย่า ตา ยาย	รุ่น ปัจจุบัน	ไคว์แอสควร์ (χ^2)
1. ท่านมักจะ เล่านิทานที่เป็นอุทธาหรณ์สอนใจให้ลูกฟัง	152	98	31.10 **
2. ท่านชักชวนให้ลูกเล่านิทาน/เรื่องราว/เหตุการณ์ ต่าง ๆ ให้ฟัง	86	103	2.89
3. ท่านสอนให้ลูกนับหรือหยิบสิ่งของตามคำสั่ง เช่น หยิบจาน 2 ใบ, หยิบขนม 5 ชิ้น ฯลฯ	178	167	2.55
4. ท่านชักชวนให้ลูกสังเกตสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว	169	182	3.93 *
5. ท่านเล่นปริศนาคำทาย "อะไรเอ๋ย" กับลูก	146	85	38.12 **
6. ท่านพาลูกเล่นเกมต่อคำ (คำคล้องจอง/คำกลอน/ เพลง/กลอนลา/พญา)	57	91	12.39 **
7. ท่านชักชวนให้ลูกขีดเขียนหรือวาดภาพ (บนพื้นดิน/ ใบไม้/กระดาษ)	156	162	0.55
8. ท่านมักจัดหาแบบอย่างเพื่อให้ลูกวาดภาพตาม	81	85	0.16
9. ท่านชักชวนให้ลูกพูดคุยเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ลูกพบเห็นมา	152	185	20.51 **
10. ท่านให้ลูกประดิษฐ์คิดหาของเล่นด้วยตัวเอง	116	146	9.95 **
11. เมื่อมีสิ่งของให้เลือกว่าท่านมักจะเป็นคนเลือกให้ลูก	130	133	0.09
12. เมื่อลูกซักถามท่านมาก ๆ ท่านจะบอกให้ลูกหยุดถาม	71	86	2.35
13. เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นท่านมักจะแก้ไขเองหรือบอกวิธี การแก้ปัญหาที่แน่นอนแก่ลูกทันที โดยที่ลูกไม่ต้องคิดเอง	30	70	21.33 **
รวม	1524	1593	60.12 **

เปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ของผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายายกับ
ผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน ในด้านการอบรมเลี้ยงดูด้านจริยธรรม

รายการ	ปู่ ย่า ตา ยาย	รุ่น ปัจจุบัน	ไคว์สควร์ (χ^2)
1. ท่านสอนให้ลูกมีความเมตตา กรุณาต่อสัตว์	182	183	0.03
2. ท่านเล่านิทานหรือหารูปภาพเกี่ยวกับสัตว์หรือบุคคล ที่ทำความดีให้ลูกฟัง	141	104	14.42 **
3. ท่านพาลูกทำบุญตักบาตร เสนอ	109	91	3.24
4. ท่านพาลูกสวดมนต์ไหว้พระก่อนนอนทุกวัน	56	72	2.94
5. ท่านพาลูกไปวัดและร่วมงานประเพณีของหมู่บ้าน เสนอ	154	127	8.72 **
6. ท่านเห็นว่าลูกยังเล็กอยู่เมื่อลูกไม่พูดความจริง ท่าน จึงไม่แะนาลูก	147	136	1.46
7. บางครั้งท่านก็ให้ลูกหยิบของของผู้อื่นโดยไม่ต้อง ขออนุญาต	130	118	1.52
8. การเล่นเสียงดังเป็นเรื่องธรรมดาของเด็ก ท่านจึง ไม่ห้ามเมื่อลูกเล่นเสียงดัง	148	147	0.01
9. เวลาลูกทำกิจกรรมอะไรท่านมักจะให้ลูกทำให้สำเร็จ ก่อนจึงจะให้ไปทำอย่างอื่น	131	171	21.62 **
รวม	1198	1149	53.57 **

เปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ของผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายาย จำนวนตามเพศ
ในการอบรมเลี้ยงดูด้านร่างกาย

รายการ	ชาย	หญิง	ไคว์สแควร์ (χ^2)
1. ในหนึ่งวันท่านให้ลูกรับประทานอาหารดังต่อไปนี้			
1.1 เนื้อสัตว์/ไข่	57	58	0.02
1.2 ผัก/ผลไม้	48	51	0.18
1.3 นม	26	8	11.48 **
2. ในหนึ่งวันท่านให้ลูกรับประทานอาหาร 3 มื้อ (เช้า กลางวัน เย็น)	99	82	16.80 **
3. ท่านให้ลูกรับประทานขนมขบเคี้ยว/ลูกอม/น้ำอัดลม	49	40	1.63
4. ท่านบอกลูกรับประทานข้าวให้มากกว่ากับข้าว	33	19	5.09 *
5. ท่านบอกให้ลูกล้างมือก่อนกินข้าวหรือปั้นข้าวกินเสมอ	88	95	3.15
6. ท่านให้ลูกแปรงฟันหรือบ้วนปากหลังรับประทาน อาหารเสมอ	48	35	3.48
7. ท่านดูแลให้ลูกอาบน้ำสระผมอย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง	80	82	0.12
8. ท่านให้ลูกถ่ายปัสสาวะหรือถ่ายอุจจาระในห้องส้วม (ถ้าไม่ทำเพราะอะไร)	19	19	0.00
9. เวลาลูกเป็นไข้ไม่สบายท่านรักษาโดยวิธีดังต่อไปนี้			
9.1 เป่าน้ำมันดี/ไปพบหมอธรรม	38	37	0.02
9.2 ใช้น้ำสมุนไพร เช่น ใบ ราก หรือผลของต้นไม้ ที่ท่านเคยได้ยินสรรพคุณรักษาโรคนั้น ๆ	89	90	0.05
9.3 ไปพบแพทย์ที่สถานอนามัย/คลินิก/โรงพยาบาล	43	39	0.33
10. ท่านให้ลูกเรียนรู้สิ่งที่เป็นอันตราย (มีดหรือของ มีคม ไฟ น้ำ สัตว์มีพิษ) ด้วยตัวเองเพราะลูกจะ จดจำได้นาน	50	32	6.69 **

รายการ	ชาย	หญิง	ไคว์สควร์ (χ^2)
11. ท่านเก็บมีดหรือของมีคม ยาและสารเคมีไว้อย่าง มิดชิดหรือในที่สูง ซึ่งลูกไม่สามารถหยิบเองได้	89	90	0.05
12. ท่านขอให้ลูกนั่งเล่นภายในบ้านเท่านั้นเพื่อที่จะได้ ดูแลใกล้ชิด	40	33	1.05
13. ท่านให้ลูกนอนหลับพักผ่อนกลางวันทุกวัน	85	89	0.70
รวม	981	899	44.33 **

เปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ของผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายาย จำแนกตามเพศ
ในการอบรมเลี้ยงดูด้านอารมณ์

รายการ	ชาย	หญิง	ไควร์สแควร์ (χ^2)
1. เวลาที่ลูกนอนท่านมักจะร้องเพลงหรือขับกล่อมลูก	54	71	6.16 **
2. ท่านพาลูกร้องเพลงหรือปรบมือตามจังหวะดนตรีง่ายๆ	45	46	0.02
3. ท่านกล่าวคำชมเชยลูกเสมอเมื่อลูกทำความดี	100	94	6.18 *
4. เมื่อลูกจะทำในสิ่งที่ไม่ดีและอาจเป็นอันตราย ท่าน เคยห้ามโดยการพูดว่ามีจะมาหลอกหรือคนอื่นจะมา ลักพาตัวไป	9	5	1.22
5. ท่านเคยหยอกล้อกับลูกโดยการยื่นสิ่งของให้ และ เมื่อลูกยื่นมือมารับของท่านกลับไม่ให้ จนบางครั้ง ลูกท่านต้องร้องไห้	51	40	2.43
6. เมื่อลูกทำผิดท่านลงโทษด้วยการตี	34	36	0.08
7. ทุกครั้งเมื่อท่านลงโทษลูก (ว่ากล่าวตักเตือน/ งดการให้ในสิ่งที่เด็กชอบ/เย็นตึง ฯลฯ) ท่านจะ ชี้แจงเหตุผลให้ลูกเข้าใจ	78	82	0.50
8. ท่านมักใช้สายตาดูหรือห้ามปรามลูกเมื่อท่านไม่ ต้องการให้ลูกทำสิ่งที่ท่านคิดว่าไม่ดี	30	28	0.09
9. ท่านเคยแสดงอารมณ์เครียด (บ่น/ตำ/ทะเลาะ/ หน้าบึ้งหรือท่าทางหงุดหงิด) ในขณะที่ลูกอยู่ด้วย	39	43	0.33
10. ท่านมักโอบกอดลูกเพื่อแสดงความรักและการให้ กำลังใจ	89	94	1.60

รายการ	ชาย	หญิง	ไควร์สควอร์ (χ^2)
11. ท่านเห็นว่าลูกยังเล็กอยู่จึงไม่ปล่อยให้ลูกต้องรอคอย ในการทำกิจกรรมใด ๆ	87	77	3.38
12. ถ้าเป็นเรื่องที่ไม่สำคัญนักท่านก็จะไม่ทำตามที่ได้ สัญญากับลูก	20	35	5.64 **
รวม	636	651	38.88 **

เปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ของผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายาย จำนวนตามเพศ
ในการอบรมเลี้ยงดูด้านสังคม

รายการ	ชาย	หญิง	ไคว์สแควร์ (χ^2)
1. ท่านจะแต่งตัวให้ลูกเสมอแม้ว่าลูกจะอายุ 6 ขวบ แล้วก็ตาม	25	30	0.62
2. เมื่อลูกรับประทานอาหารท่านหรือผู้ใหญ่จะต้อง คอยป้อน	37	53	5.17 *
3. เมื่อลูกขับถ่ายท่านก็จะทำความสะอาดให้ (ล้างมือ/ ล้างก้น)	21	37	6.21 **
4. ท่านเปิดโอกาสให้ลูกช่วยทำงานบ้านตามกำลังและวัย ของลูก (พับผ้า/กวาดดูบ้าน/ให้อาหารสัตว์/รดน้ำ ต้นไม้ ฯลฯ)	50	67	5.95 **
5. ท่านสอนให้ลูกรู้จักช่วยเหลือผู้อื่น (ช่วยถือของ/ช่วย งานอื่น ๆ)	91	90	0.05
6. ท่านสอนลูกเรื่องการทิ้งขยะเสมอ	14	41	18.28 **
7. ท่านชักชวนให้ลูกแบ่งปันสิ่งของให้เพื่อนหรือคนอื่น เสมอ	100	100	0.00
8. ท่านให้ลูกเล่นกับคนในครอบครัวมากกว่าเล่นกับ เพื่อนวัยเดียวกัน	22	19	0.27
9. ท่านให้ลูกร่วมสนทนากับผู้ใหญ่ในเรื่องไม่เครียด	30	39	1.79
10. ท่านแนะนำให้ลูกรู้จักบุคคลในชุมชน (ผู้ใหญ่บ้าน/ กำนัน/ครู/พระสงฆ์)	63	79	6.21 **
11. ท่านส่งเสริมให้ลูกทักทายเพื่อน ๆ หรือญาติพี่น้อง	97	89	4.91 *
รวม	550	644	43.69**

เปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ของผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายาย จำนวนตามเพศ
ในการอบรมเลี้ยงดูด้านสติปัญญา

รายการ	ชาย	หญิง	ไคว์สแควร์ (χ^2)
1. ท่านมักจะเล่านิทานที่เป็นอุทธาหรณ์สอนใจให้ลูกฟัง	62	90	21.49 **
2. ท่านชักชวนให้ลูกเล่านิทาน/เรื่องราว/เหตุการณ์ต่าง ๆ ให้ฟัง	34	52	6.60 **
3. ท่านสอนให้ลูกนับหรือหยิบสิ่งของตามคำสั่ง เช่น หยิบจาน 2 ใบ, หยิบขนม 5 ชิ้น ฯลฯ	87	91	0.81
4. ท่านชักชวนให้ลูกสังเกตสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว	90	79	4.61 *
5. ท่านเล่นปริศนาคำทาย "อะไรเอ๋ย" กับลูก	71	75	0.40
6. ท่านพาลูกเล่นเกมต่อคำ (คำคล้องจอง/คำกลอน/เพลง/กลอนลา/ผญา)	26	31	0.61
7. ท่านชักชวนให้ลูกขีดเขียนหรือวาดภาพ (บนพื้นดิน/ใบไม้/กระดาษ)	91	65	19.69 **
8. ท่านมักจัดหาแบบอย่างเพื่อให้ลูกวาดภาพตาม	18	63	42.01 **
9. ท่านชักชวนให้ลูกหาคำหรือเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ลูกพบเห็นมา	72	80	1.75
10. ท่านให้ลูกประดิษฐ์คิดหาของเล่นด้วยตัวเอง	36	80	39.73 **
11. เมื่อมีสิ่งของให้เลือกท่านมักจะเป็นคนเลือกให้ลูก	62	68	0.79
12. เมื่อลูกซักถามท่านมาก ๆ ท่านจะบอกให้ลูกหยุดถาม	51	20	20.98 **
13. เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นท่านมักจะแก้ไขเองหรือบอกวิธีการแก้ปัญหานั้นแก่ลูกทันที โดยที่ลูกไม่ต้องคิดเอง	24	6	12.70 **
รวม	724	800	57.46 **

เปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ของผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายาย จำแนกตามเพศ
ในการอบรมเลี้ยงดูด้านจริยธรรม

รายการ	ชาย	หญิง	ไคว์สแควร์ (χ^2)
1. ท่านสอนให้ลูกมีความเมตตา กรุณาต่อสัตว์	85	97	8.79 **
2. ท่านเล่านิทานหรือหารูปภาพเกี่ยวกับสัตว์หรือบุคคล ที่ทำความดีให้ลูกฟัง	57	84	17.52 **
3. ท่านพาลูกทำบุญตักบาตรเสมอ	55	54	0.02
4. ท่านพาลูกสวดมนต์ไหว้พระก่อนนอนทุกวัน	39	17	12.00 **
5. ท่านพาลูกไปวัดและร่วมงานประเพณีของหมู่บ้านเสมอ	83	71	4.06 *
6. ท่านเห็นว่าลูกยังเล็กอยู่เมื่อลูกไม่พูดความจริง ท่าน จึงไม่แนะนำลูก	73	74	0.02
7. บางครั้งท่านก็ให้ลูกหยิบของของผู้อื่นโดยไม่ต้อง ขออนุญาต	58	72	4.30 *
8. การเล่นเกมเป็นสิ่งดีเป็นเรื่องธรรมดาของเด็ก ท่านจึง ไม่ห้ามเมื่อลูกเล่นเกม	68	80	3.74 *
9. เวลาลูกทำกิจกรรมอะไรท่านมักจะให้ลูกทำให้สำเร็จ ก่อนจึงจะให้ไปทำอย่างอื่น	67	64	0.19
รวม	585	613	15.25 **

เปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ของผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน จำนวนตามเพศ
ในการอบรมเลี้ยงดูด้านร่างกาย

รายการ	ชาย	หญิง	ไคว์แอสควร์ (χ^2)
1. ในหนึ่งวันท่านให้ลูกรับประทานอาหารดังต่อไปนี้			
1.1 เนื้อสัตว์/ไข่	90	95	1.80
1.2 ผัก/ผลไม้	50	58	1.28
1.3 นม	83	95	7.35 **
2. ในหนึ่งวันท่านให้ลูกรับประทานอาหาร 3 มื้อ (เช้า กลางวัน เย็น)	90	70	12.50 **
3. ท่านให้ลูกรับประทานขนมขบเคี้ยว/ลูกอม/น้ำอัดลม	2	12	7.68 **
4. ท่านบอกลูกรับประทานข้าวให้มากกว่ากับข้าว	54	66	3.00
5. ท่านบอกให้ลูกล้างมือก่อนกินข้าวหรือปั้นข้าวกินเสมอ	86	95	4.71 *
6. ท่านให้ลูกแปรงฟันหรือบ้วนปากหลังรับประทาน อาหารเสมอ	50	57	0.98
7. ท่านดูแลให้ลูกอาบน้ำและอาบน้ำอย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง	85	91	1.70
8. ท่านให้ลูกถ่ายปัสสาวะหรือถ่ายอุจจาระในห้องส้วม (ถ้าไม่ทำเพราะอะไร)	92	93	0.07
9. เวลาลูกเป็นไข้ไม่สบายท่านรักษาโดยวิธีดังต่อไปนี้			
9.1 เป่าน้ำมันดี/ใบพรมหอมธรรม	96	92	1.41
9.2 ใช้ยาสมุนไพร เช่น ใบ ราก หรือผลของต้นไม้ ที่ท่านเคยได้ยินสรรพคุณรักษาโรคนั้น ๆ	16	21	0.82
9.3 ไปพบแพทย์ที่สถานอนามัย/คลินิก/โรงพยาบาล	100	100	0.00
10. ท่านให้ลูกเรียนรู้สิ่งที่เป็นอันตราย (มีดหรือของ มีคม ไฟ น้ำ สัตว์มีพิษ) ด้วยตัวเองเพราะลูกจะ จดจำได้นาน	27	47	8.58 **

รายการ	ชาย	หญิง	ไคว์สควร์ (χ^2)
11. ท่านเก็บมีดหรือของมีคม ขาและสารเคมีไว้อย่าง มีดขีดหรือในที่สูง ซึ่งลูกไม่สามารถหยิบเองได้	68	83	6.08 **
12. ท่านขอให้ลูกนั่งเล่นภายในบ้านเท่านั้นเพื่อที่จะได้ ดูแลใกล้ชิด	35	28	1.03
13. ท่านให้ลูกนอนหลับพักผ่อนกลางวันทุกวัน	75	68	1.20
รวม	1099	1171	30.72 **

เปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ของผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน จำนวนตามเพศ
ในการอบรมเลี้ยงดูด้านอารมณ์

รายการ	ชาย	หญิง	ไคว์สแควร์ (χ^2)
1. เวลาที่ลูกนอนท่านมักจะร้องเพลงหรือขับกล่อมลูก	4	28	21.42 **
2. ท่านพาลูกร้องเพลงหรือปรบมือตามจังหวะดนตรีง่ายๆ	74	66	1.52
3. ท่านกล่าวคำชมเชยลูกเสมอเมื่อลูกทำความดี	100	91	9.42 **
4. เมื่อลูกจะทำในสิ่งที่ไม่ดีและอาจเป็นอันตราย ท่านเคยห้ามโดยการพูดว่าจะมาหลอกหรือคนอื่นจะมาลักพาตัวไป	45	26	7.88 **
5. ท่านเคยหยอกล้อกับลูกโดยการยื่นสิ่งของให้ และเมื่อลูกยื่นมือมารับของท่านกลับไม่ให้ จนบางครั้งลูกท่านต้องร้องไห้	68	59	1.74
6. เมื่อลูกทำผิดท่านลงโทษด้วยการตี	31	5	22.89 **
7. ทุกครั้งเมื่อท่านลงโทษลูก (ว่ากล่าวตักเตือน/งดการให้ในสิ่งที่เด็กชอบ/เย็นตึง ฯลฯ) ท่านจะชี้แจงเหตุผลให้ลูกเข้าใจ	100	82	19.78 **
8. ท่านมักใช้สายตาดูหรือห้ามปรามลูกเมื่อท่านไม่ต้องการให้ลูกทำสิ่งที่ท่านคิดว่าไม่ดี	55	32	10.76 **
9. ท่านเคยแสดงอารมณ์เครียด (บ่น/ด่า/ทะเลาะ/หน้าบึ้งหรือท่าทางหงุดหงิด) ในขณะที่ลูกอยู่ด้วย	67	38	16.86 **
10. ท่านมักโอบกอดลูกเพื่อแสดงความรักและการให้กำลังใจ	98	92	3.78 *

รายการ	ชาย	หญิง	ไคว์สแควร์ (χ^2)
11. ท่านเห็นว่าลูกยังเล็กอยู่จึงไม่ปล่อยให้ลูกต้องรอคอย ในการทำกิจกรรมใด ๆ	69	69	0.00
12. ถ้าเป็นเรื่องที่ไม่สำคัญนักท่านก็จะไม่ทำตามที่ได้ สัญญากับลูก	53	47	0.72
รวม	764	635	40.84 **

เปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ของผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน จำนวนตามเพศ
ในการอบรมเลี้ยงดูด้านสังคม

รายการ	ชาย	หญิง	ไคว์สแควร์ (χ^2)
1. ท่านจะแต่งตัวให้ลูกเสมอแม้ว่าลูกจะอายุ 6 ขวบ แล้วก็ตาม	53	41	2.89
2. เมื่อลูกรับประทานอาหารท่านหรือผู้ใหญ่จะต้อง คอยป้อน	73	63	2.29
3. เมื่อลูกจับถ่ายท่านก็จะทำความสะอาดให้ (ล้างมือ/ ล้างก้น)	68	44	11.68 **
4. ท่านเปิดโอกาสให้ลูกช่วยทำงานบ้านตามกำลังและวัย ของลูก (พับผ้า/กวาดบ้าน/ให้อาหารสัตว์/รดน้ำ ต้นไม้ ฯลฯ)	70	52	6.80 **
5. ท่านสอนให้ลูกรู้จักช่วยเหลือผู้อื่น (ช่วยถือของ/ช่วย งานอื่น ๆ)	87	97	6.79 **
6. ท่านสอนลูกเรื่องการทิ้งขยะเสมอ	91	100	9.42 **
7. ท่านชักชวนให้ลูกแบ่งปันสิ่งของให้เพื่อนหรือคนอื่น เสมอ	100	100	0.00
8. ท่านให้ลูกเล่นกับคนในครอบครัวมากกว่าเล่นกับ เพื่อนวัยเดียวกัน	44	30	4.20 *
9. ท่านให้ลูกร่วมสนทนากับผู้ใหญ่ในเรื่องไม่เครียด	38	69	19.31 **
10. ท่านแนะนำให้ลูกรู้จักบุคคลในชุมชน (ผู้ใหญ่บ้าน/ กำนัน/ครู/พระสงฆ์)	67	71	0.37
11. ท่านส่งเสริมให้ลูกทักทายเพื่อน ๆ หรือญาติพี่น้อง	95	95	0.00
รวม	786	762	43.36 **

เปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ของผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน จำนวนตามเพศ
ในการอบรมเลี้ยงดูด้านสติปัญญา

รายการ	ชาย	หญิง	ไคว์สแควร์ (χ^2)
1. ท่านมักจะเล่านิทานที่เป็นอุทธาหรณ์สอนใจให้ลูกฟัง	47	51	0.32
2. ท่านชักชวนให้ลูกเล่านิทาน/เรื่องราว/เหตุการณ์ต่าง ๆ ให้ฟัง	43	60	5.78 **
3. ท่านสอนให้ลูกนับหรือหยิบสิ่งของตามคำสั่ง เช่น หยิบจาน 2 ใบ, หยิบขนม 5 ชิ้น ฯลฯ	80	87	1.77
4. ท่านชักชวนให้ลูกสังเกตสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว	96	86	6.10 **
5. ท่านเล่นปริศนาคำทาย "อะไรเอ๋ย" กับลูก	42	43	0.02
6. ท่านพาลูกเล่นเกมต่อคำ (คำคล้องจอง/คำกลอน/เพลง/กลอนลา/ผญา)	44	47	0.18
7. ท่านชักชวนให้ลูกขีดเขียนหรือวาดภาพ (บนพื้นดิน/ใบไม้/กระดาษ)	86	76	3.24
8. ท่านมักจัดหาแบบอย่างเพื่อให้ลูกวาดภาพตาม	44	41	0.18
9. ท่านชักชวนให้ลูกพูดคุยเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ลูกพบเห็นมา	95	90	1.80
10. ท่านให้ลูกประดิษฐ์คิดหาของเล่นด้วยตัวเอง	77	69	1.62
11. เมื่อมีสิ่งของให้เลือกท่านมักจะเป็นคนเลือกให้ลูก	63	70	1.09
12. เมื่อลูกซักถามท่านมาก ๆ ท่านจะบอกให้ลูกหยุดถาม	43	43	0.00
13. เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นท่านมักจะแก้ไขเองหรือบอกวิธีการแก้ปัญหาให้แก่ลูกทันที โดยที่ลูกไม่ต้องคิดเอง	43	27	5.62 **
รวม	803	790	37.40 **

เปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ของผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน จำนวนตามเพศ
ในการอบรมเลี้ยงดูด้านจริยธรรม

รายการ	ชาย	หญิง	ไคว์สแควร์ (χ^2)
1. ท่านสอนให้ลูกมีความเมตตา กรุณาต่อสัตว์	96	87	5.20 *
2. ท่านเล่านิทานหรือหารูปภาพเกี่ยวกับสัตว์หรือบุคคล ที่ทำความดีให้ลูกฟัง	47	57	2.00
3. ท่านพาลูกทำบุญตักบาตรเสมอ	35	56	8.89 **
4. ท่านพาลูกสวดมนต์ไหว้พระก่อนนอนทุกวัน	43	29	4.25 *
5. ท่านพาลูกไปวัดและร่วมงานประเพณีของหมู่บ้านเสมอ	45	82	29.53 **
6. ท่านเห็นว่าลูกยังเล็กอยู่เมื่อลูกไม่พูดความจริง ท่าน จึงไม่แนะนำลูก	68	68	0.00
7. บางครั้งท่านก็ให้ลูกหยิบของของผู้อื่นโดยไม่ต้อง ขออนุญาต	50	68	6.69 **
8. การเล่นเกมดังเป็นเรื่องราวของเด็กรุ่นก่อน ท่านจึง ไม่ห้ามเมื่อลูกเล่นเกมดัง	71	76	0.64
9. เวลาลูกทำกิจกรรมอะไรท่านมักจะให้ลูกทำให้สำเร็จ ก่อนจึงจะให้ไปทำอย่างอื่น	94	77	11.65 **
รวม	549	600	27.42 **

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นางสาวจงกล เกษตุ้ม

เกิดวันที่ 4 มิถุนายน 2512

ภูมิลำเนา บ้านเลขที่ 24 หมู่ 5 ตำบลสาวะถี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านพักอาจารย์เลขที่ 123 สถาบันราชภัฏเลย อำเภอเมือง
จังหวัดเลย 42000

สถานที่ทำงาน ภาควิชาอนุบาลศึกษา คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏเลย อำเภอเมือง
จังหวัดเลย 42000

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2524 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนบ้านโนนก่อ ตำบลสาวะถี อำเภอเมือง
จังหวัดขอนแก่น

พ.ศ. 2527 มัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนสาวะถีพิทยาสรรพ์ จังหวัดขอนแก่น

พ.ศ. 2530 มัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย จังหวัดขอนแก่น

พ.ศ. 2534 ค.บ. การศึกษาปฐมวัย จากวิทยาลัยครูเลย จังหวัดเลย

พ.ศ. 2541 การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) การศึกษาปฐมวัย จากมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

การศึกษาเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายายกับผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน
ในตำบลสาวะถี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

บทคัดย่อ
ของ
จงกล เกษตุ้ม

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย

ตุลาคม 2541

การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย และเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองร้านยาตายายและผู้ปกครองร้านปัจจุบันในตำบลสาวะถี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาคือผู้ปกครองเด็กปฐมวัยในร้านยาตายาย และผู้ปกครองร้านปัจจุบัน 6 ร้าน ๆ ละ 200 คน ที่ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติไค-สแควร์ (Chi-Square test)

จากการศึกษาพบว่า

1. สภาพการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองร้านยาตายายอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองร้านปัจจุบันอยู่ในระดับดี
2. ผู้ปกครองร้านยาตายายกับผู้ปกครองร้านปัจจุบันมีการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. ผู้ปกครองเพศชายและเพศหญิงในร้านยาตายายและร้านปัจจุบันมีการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

A COMPRATIVE STUDY OF CHILD REARING OF GRAND PARENTS
AND PARENTS IN TAMBOL SAWATHEE AMPHOE MAUNG
CHANGWAT KHON KAEN

AND ABSTRACT
BY
JONGKOL KETTOOM

Presented in partial fulfillment of requirements for the
Master of Education degree in Early Childhood Education
at Srinakharinwirot University

October 1998

The purpose of this study was to study and compared the child rearing Practice of The own children between of grand parents and parents at Sawathee, in the city district of Khonkaen province. 200 grand parents and 200 parents with young children who were selected by simple random sampling. The research instrument was the structural interviews which were conducted by researcher. Data were analyzed by Chi-Square test.

Results were shown as follows :

1. The child rearing pactice of grand parents were at the moderate level, but the parents were at the good level.
2. There were significant differences in the child rearing pactice between grand parents and parents at the level of .01.
3. The child rearing pactice between male and female grand parents and parents were significant differences at .01 level.